శ్రీ

డ్తీకుల నిర్ణయచంద్రిక

నామాంతరము

క్షత్రియ కులదర్పణము

ఇది

శ్రీమంతు రాజా రాజేశ్వరరావు
బహద్దురు వర్మ

వాలిమె సంస్థాన్ దోమకొండగారి

ఆజ్ఞానుసారము

మార్గ శేషాద్రిరమణకవులు శతావధానులు

శ్రీమార్గ పెద్దమండడి వేంకటకృష్ణకవి

మొదలగు వారలచే రచియింపఁబడి

మహాముని కావ్యకంఠ బిరుదాంకితులగు

శ్రీ అయ్యల సోమయాజుల గణపతిశాస్త్రిగారిచే

బరిశోధింపఁబడి

ంక ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడియె

హైద్రాబాదు (దక్కన్)

౧౯౩౭

త్వరలో వెలువడును

గయోపాఖ్యానము

(ద్విపదకావ్యము)

నాదెండ్ల గోప ప్రధానికృతము

ఇది ప్రాచీనకవికృతము. ఉత్తమకావ్యము త్వరలో వెలువడనున్నది.

మేనేజర్

గోలకొండ ముద్రాక్షరశాల
హైద్రాబాదు

గోలకొండ సంచిక

అనేక చిత్రపటములతో శోభిల్లును.

అనేక ప్రసిద్ధపండితుల వ్యాసములతో పద్యములతో నిండియుండును.

౧౫౦ పుటలకు తక్కువగా నుండదు.

గోలకొండ పత్రిక చందాదారులకు ౧౦ అణాలకే దొరుకును.

ఇతరులకు ౨ రూపాయిలు.

చందాదారులకిది చాల మంచితరుణము, ఇంక ౫ మాసములకు గోలకొండ పత్రికయొక్క మూడవ సంవత్సరారంభమున వెలువడును. ప్రకటనలు పంపువారిప్పుడే పంపి లాభము పొందుడు.

మేనేజర్, గోలకొండ పత్రిక.

శ్రీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక

గ్రంథకర్తలు:

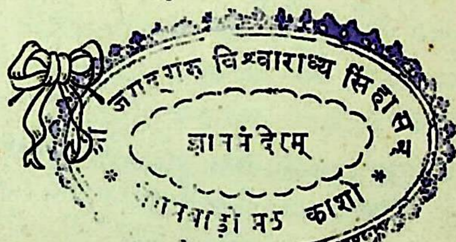
శ్రీమాన్ శేషాద్రిరమణకవులు శతావధానులు.

శ్రీమాన్ పెద్దమందడి వేంకటకృష్ణకవి.

బ్రహ్మశ్రీ కావ్యకంఠగణపతిశాస్త్రిగారిచే పరిశోధింపఁబడి

శ్రీశ్రీశ్రీ దోమకొండ సంస్థానాధీశులగు

రాజా రాజేశ్వరరావు బహద్దరుగారిచే

గోలకొండముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడియె

హైద్రాబాదు (దక్కన్)

1927

రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక

పండితాభిప్రాయములు.

శ్రీమత్పరమహంస స్వామి జి. యస్. బి సరస్వతిగారి అభిప్రాయము

అస్మద్దేశస్థితాంధ్ర మహాశయులారా?

ఆంధ్రదేశ పాలనాత్యుచ్చ స్థానము స్వీకరించియు నెట్టి విషమకాలంబునను తమ స్వాతంత్ర్య స్ఫూర్తికై పెనుగులాడి పరాభూతులుగాక మతావేశ పరవశులగు దుర్మార్గుల గుర్లంఘాద్ధత్య ప్రశాంతము గావించి చిరంతన కీర్తి గడించిన రెడ్డి మహాశయులెల్లరు క్షత్రియ కులావతంసులని దెలియంజేయునట్టి "రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక" అను పొత్తమును సాంతముగఁ జూచుట గలిగినది.

ఇయ్యది దోమకొండ సంస్థానాధి పతులగు శ్రీమంతు రాజారాజేశ్వర వర్మ బహదూరువారి ఆజ్ఞానుసారము శతావధానులగు శ్రీమాన్ శేషాద్రిరమణ కవులు, శ్రీమాన్ పెద్దమందడి వేంకటకృష్ణకవి మొదలగు వారిచే రచియింపఁబడి మహాముని కావ్యకంఠ బిరుదాంకితులగు బ్రహ్మశ్రీ [illegible]అ

య్యాల సోమయాజుల గణపతి శాస్త్రిగారిచేఁ బరిశోధింపఁ బ
డి. ప్రకటింపఁ బడియున్నది.

ఇందు నుదహరించిన విషయములన్నియు సశాస్త్రీయ
ములై యున్నవని ప్రప్రథమముననే వాకొనుచున్నాము. అ
దెట్లనియెదరేని ఈ రెడ్డి మహాశయులెల్లను ప్రాచీన కాల
మునుండి పురాణ ప్రసిద్ధులైన క్షత్రియకుల సంజాతులమని
గ్రంథస్థ మొనర్చుకొనినవారెల్లరితో సంబంధ బాంధవ్య
ము లొనర్చి యున్నారను విషయమునుబట్టి చక్కఁగఁ దెలి
యు చున్నది.

అ దెట్లన్నను, గణపతి దేవుఁడు వెలనాటిపై దండెత్తి
వచ్చి చతుర్థాన్వయుఁడైన పిన్నచోడ నాయకుని జయించి
యాతని కూతుండ్రగు నారమ్మను పేరమ్మను పెండ్లియాడి
యా సుందరీమణుల ద్వితీయ సోదరుఁడైన జయప నాయకుని
కి సైన్యమున కాధిపత్యమిచ్చి గొప్ప పదవికి గొనివచ్చె
నని చేబ్రొలులోని జయపనాయకుని శాసనము దెలుపు
చున్నది.

2 గణపతిదేవ చక్రవర్తి తండ్రియైన మహదేవరాజు
వంశములో బుట్టిన మల్యాల దుర్గాధీశ్వరుండగు గుండరాజు
భార్యనని దెలుపుకొనుచు కోన బుద్ధారెడ్డి పుత్రికయగు కు
ప్పాంబిక తనభర్త పేర దానము చేయుచు వ్రాయించిన వడ్డ
మానుబూదుపూరు శాసనములలోఁ బై విషయము చక్కఁగఁ
దెలియు చున్నది.

3 ఇంతియేగాదు. గణపతి దేవ చక్రవర్తితోఁ బుట్టువగు మైలాంబను చతుర్థ వంశ సంజాతుఁడును, నత వాటి విషయాధీశ్వరుండైన బుద్ధరాజు కొడుకు రుద్రదేవరాజున కిచ్చి వివాహముచేయఁ బడియెనని మైలమ్మ త్రిపురాంతక శాసనము వలనఁ దెలియుచున్నది.

4 శ్రీ గణపతిదేవ చక్రవర్తి మేన కోడలైన బయ్యాలమహాదేవిని చతుర్థవంశ సంజాతుండును, ధనుంజయ గోత్రుఁడును. శ్రీ ధాన్యవతీ పురాధీశ్వరుఁడగు కోటకేత రాజున కిచ్చి వివాహముచేయఁ బడెనని బయ్యామాంబయొక్క ఎనమదల శాసనమువలనఁ దెలియుచున్నది.

5 ధనంజయ గోత్రుఁడైన కేత రాజు తల్లియగు సబ్బమ్మదేవి చతుర్థాన్వయ సంభవుఁడైన వెలనాటి వీరరాజేంద్ర చోడ రాజునకు బుత్రికయు, వెలనాటి మూడవ గొంకరాజునకు తోఁబుట్టువై యుండెను.

6 ఈ సబ్బమ్మదేవి తండ్రియైన వెలనాటి వీర రాజేంద్రచోడ మహారాజు, చతుర్థాన్వయ సంజాతుండును. దుర్జయ కులాభరణుఁడును. బుద్ధవర్మ వంశోద్ధారకుఁడు. అయిన కొండపడమటి బుద్ధరాజుతో బుట్టువగు అక్కాంబికను వివాహమయ్యెను.

7 ఈ అక్కాంబిక పుత్రుఁడగు వెలనాటి కులోత్తుంగ చోడ గాంగేయ గొంకరాజు బూర్వోక్తమైన బుద్ధరాజు వం

శమున జనించిన జయాంబికను వివాహమయ్యెనని చంద వో లులోని బుద్ధరాజు శాసనము దెలుపుచున్నది.

8 శ్రీ కాకతీయ గణపతిదేవ చక్రవర్తి తన ద్వితీయ కుమార్తెయగు గణపాంబికను, చతుర్థకులజుఁడును. ధాన్యవతీ పురాధీశ్వరుఁడును. రుద్రరాజు కుమారుఁడునగు బేతరాజున కిచ్చి మహోవైభవముతో వివాహము జేసెను.

9 శ్రీ మద్రాజాధిరాజరాజ పరమేశ్వర బిరుదాంకితులగు హరిహర దేవరాయలు తన కుమార్తెయైన హరిహరాంబయను నామెను కాటయ వేమారెడ్డి పుత్రుఁడగు కాటయ ప్రభుని కిచ్చి వివాహము జేసెను' ఈ విషయము అల్లాడరెడ్డి కోరుమిల్లి శాసనము వలనఁ దెలియఁబడు చున్నది. మఱియు విద్యానగరము లేక విజయనగరము పరిపాలకులగు అచ్యుతదేవరాయలవారు తన మరదలైన మూర్తిమాంబను చతుర్థాన్వయసంజాతుఁడగు చెవ్వప్పనాయునికిచ్చి వివాహ మొనర్చె నని విజయ విలాసమను గ్రంథము వలస దెలియుచున్నది. ఇందువలన రెడ్డికులజులు క్షత్రియకులావతంసజులనుట కేయభ్యంతర ముండజాలదు గదా?

ఈ హరిహర దేవరాయల వారును, వీరి తమ్ములగు బుక్కరాయల వారును. అచ్యుత దేవరాయల వారును ఈ మొదలగు వారెల్లరును యదువంశ చంద్రవంశజులని బెక్కు ప్రబంధములవలన దెలియఁబడుటయేగాక అనేక దాన శాసనముల వలన దెలియఁ బడుచున్నది. వెండియు నిందులకు.

కీ. శే, రావుబహదూరు. వెంకన్న గారిచే రచియింపఁబడియున్న «నెల్లూరుమండల ప్రాచీన చరిత్ర" అను నీ గ్రంథమందు దహరింపఁబడియుండు 152 తామ్రశాసనము వలన దెలి యఁబడు విషయ మేమన్నను. «చంద్రవంశమున బుధుఁడు, ఆయువు, నహుషుఁడు, యయాతి, యదువు, ఈ మొదలగు వారలు జనించిరనియు. నట్టివారి వంశములో జనించిన సంగ మునకు కాలాంబికయను భార్యవలన 1 హరిహరరాయలు 2 కంపరాయలు. 3 బుక్కరాయలు. 4 మారరాయలు. 5 ముద్దరాయలు అను నేవురు పుత్రులు జనించిరనియు నిట్టి వారిలో జ్యేష్ఠుఁడైన హరిహరరాయలు ఆంధ్రకళింగాది దేశ ములను జయించి కుంజరకోన (ఆనెగొంది) లోనుండి భూపరి పాలనము చేయుచుండెను. ఈ మొదలగు విషయములు దెలియఁ బడుచున్నవి.

వెండియు నీ మొదలగు వారెల్లరు యదువంశక్షత్రియు లని విద్యారణ్యమహామహులచేఁ బ్రకటింపఁబడిమాచే నీక్రింద వ్రాయునట్టి దాన శాసనము వలన దెలియుచున్నది. ఇట్టి దా న శాసనమును రుద్రాధ్యాయ పరిశోధకులగు వామనశాస్త్రి గారు తద్గ్రంథమున నుదహరించి పరిశోధనము గావించి యు న్నారు. అట్టి దానిని మీరెల్లరును గుర్తెఱుగుటకై యిందు బొందుఁ బఱచు చున్నాము.

1 శ్లో॥ తస్మిన్ భారత వర్ష దక్షిణ దశేదేశోస్తి కర్ణాటకః। త న్మధ్యేసరి దుత్తమా విజయతేసాతుంగ భద్రాభిధా । యత్తీరేదురి

తాట వీహుతవహో దేవోవిరూపాక్షకః । ఇత్యాస్తే సంతత మంతరేణ. నుమనః స్రోతస్వి నీచింతనం॥

2 శ్లో॥ యశ్యోప కంఠే విజయాభిధానా సాదుర్జయారాజతిరాజ ధాని॥ యస్యాంవిరూపాక్షకటాక్ష (1) దగ్ధముజ్జీవయంతి స్మరముత్పలాక్ష్యః॥

3 శ్లో॥ వంశేయ దోరభినవాంశ ఇవాచ్యుతస్య । శ్రీసింగ మాధ జని సంగర రంగభీమః । శ్రీ బుక్కరాజ ఇతి ధిక్కృత శత్రురేషా తామధ్యతిష్ఠదధ మధ్యమ లోకపాలః ॥

4 శ్లో॥ తస్యాజ్ఞ యామాధవ మంత్రివర్యః । ప్రాశాజ్జయంతీపుర రాజ్యమృద్ధమ్ । యన్మంత్రశక్త్యైవ పురుత్స్రజంతో । ప్యరాతయః స్వాస్థ్య మహోభజంతే.॥

5 శ్లో॥ అశాంత విశ్రాంతయశా స్సమంత్రీదిశోజిగీషుర్మహతా బలేన । గోనాభిధాం కొంకణరా జధానీమన్యైనమన్యైరుణదుర్ణవేన॥

6 శ్లో॥ ప్రతిష్ఠితాం స్త్రత్రతురుష్కసం ఘానుత్సాద్యదోష్ణాభువనైక వీరః । ఉన్మూలితానా మకరోఉత్ప్రతిష్ఠాం శ్రీ సప్తనాధాధిసుధాభుజాంయః॥

స్వస్తిశ్రీ శకేత్రయోదశాధిక త్రిశతోత్తర సహస్ర (1313, క్రీ. శ. 1391) గతే వర్తమాన ప్రజాపతి సంవత్సరే వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షే అమావాస్యాయాం సౌమ్యదినే సూర్యోపరాగ పుణ్యకాలే స్వస్తిశ్రీమన్మహామంత్రీశ్వర ఉ

(1) లబ్ధ

పనిషన్మార్గ ప్రవర్తకాచార్యః శ్రీమన్మాధవరాజః కుంజర విషయవర్తినంకుచ్ఛరనామానం గ్రామం మాధవపుర ప్రథిత నామాన మగ్రహారం కృత్వా ఇత్యాది.

ఇందుల యభిప్రాయ మేమన్నను ప్రసిద్ధమైన యీ భరతఖండము దక్షిణభాగమందు కర్ణాటక దేశమున్నది. అట్టిదానిమధ్య నుత్తమమైన తుంగభద్రానది యున్నది. అది సర్వపాపములకు దావానలము, దానిని గంగగా భావించి విరూపాక్షస్వామి యాతీరమందా విర్భవించెను. ఇట్టివిరూపాక్షస్వామియాలయమునకు దగ్గర విజయనగరమను పేరుగల రాజధానిరతీ దేవితో దుల్యులగు స్త్రీలతో బ్రకాశించెను.

అందు యదువంశములోఁ నభినవశ్రీ కృష్ణావతారుఁడును, శ్రీ సంగమ రాజు బుత్రుఁడును అగు శ్రీ బుక్కరాయఁడు బుట్టి శత్రుభీకరుఁడై భూలోకమును పాలించుచు విజయనగరమున నుండెను. అట్టివారి యాజ్ఞానుసారముగ మంత్రియగు మాధవాచార్యులు [జయంతి] విజయనగర సామ్రాజ్యమునొంది యరాతులకు వీరస్వర్గము నిచ్చుచుండెను.

ఇట్లు దిగంతవ్యాప్తమైన కీర్తిగల యామంత్రిజయేచ్ఛగలవాఁడై కొంకణ రాజధానియగు నొకప్రక్క సముద్రముచే నడ్డగింపబడిన గోవాపట్టణమును విశేష బలముతో నరికట్టెను. అందునయుండు యాపట్టణపు రాజులగు తురుష్కులను తన బాహుబలముచే నిర్మూలనముచేసి వారిచే దరమకొట్టబడిన సప్తనాథాది యాదవ రాజులను తిరిగి స్థాపించెను.

శాలివాహన శకము 1313 కు సరియగు క్రీ. శ. ము 1391 ప్రజోత్పత్తినామ సంవత్సర వైశాఖ అమావాస్య బుధవారమునాఁడు సూర్యగ్రహణ కాలమందు స్వస్తి శ్రీమన్మహామంత్రిశేఖరుఁడును ఉపనిషన్మార్గ ప్రవర్తకాచార్యుఁడును, శ్రీమన్మాధవరాయలు కుంజర(ఆనేగొంది) దేశమందుండెడు కుచ్చరమను పేరుగల గ్రామమునకు మాధవాగ్రహారమని తన నామమొసగి దానినివిద్వద్బ్రాహ్మణులకు దానము జేసెను.

మఱియు నీసంగతి బలపరచుచు నడిచిన బ్రహ్మశ్రీ త్రిలింగ రామశాస్త్రిగారి లేఖగూడా గన్పట్టుచున్నది. అట్టిదానిని యీక్రింద వ్రాసిత్రించి ఉత్తరించుచున్నాము. జూడుడి.

„కావ్యమాలాంతర్గత ప్రాచీన44 లేఖ విజయభూపతిః వీరబుక్క నృపతిపౌత్రః 1338 [క్రీ. శ. 1416] సాంపణార్యాయచెట్టు పేటాఖ్యం గ్రామం ప్రదదావిత్యర్థకేవిజయభూపతేః 1338 స్థిత్యవగమాత్ తత్పితామహస్య వీరబుక్కభూపతేస్థితి సమతుః 13 శతాబ్దాంతరే సధ్యతి అతఏవతన్మంత్రిణోమాధవాచార్య స్యాపి 13 శతాభ్యంతర ఏవజన్మకాలస్సిధ్యతి ఏవం తామ్రపత్రే 1313 ప్రజాపతినామ సంవత్సరే వైశాఖ కృష్ణపక్షే అమాయాం సూర్యగ్రహణే వైదికమార్గ ప్రవర్తక శ్రీమన్మాధవా చార్యేణ కుచ్చర సంజ్ఞక గ్రామస్య స్వనామ్నా మాధవ పురమితి నామనిధాయ చతుర్వింశతి సంఖ్యే భ్యో బ్రాహ్మణేభ్యః, ఉదక పూర్వకం దత్తమితిలేఖదర్శనాదపిపూర్వోక్తర శతాభ్యాం

తరే అస్యజన్మేతి స్థిరీభవతి। అయంవీరబుక్క మహీపతి మంత్రిస్సక్ కియంతమపికాలం జయంతపురే (విజయనగరే) రాజ్యమకరోత్—తస్మిన్నేవ సమయే గోవానామికాం రాజధానీంజిత్వా యవనన్నృపైగున్మాలితానాం సప్తనాథాది యాదవానాం ప్రతిష్ఠామకరోదిత్యా దిజ్ఞాయితే. అని యిట్లుగ దెలియఁబడుచున్నది. ఇందువలన హరిహర బుక్కరాయాదులు యదువంశ క్షత్రియులని దెలియఁబడుటయే గాక ఈకలియుగమున గూడా క్షత్రియులు గలరని ఈ దాన శాసనము వలన విద్యారణ్య మహామహులు ప్రకటించి యున్నారని ద్యోతక మగుచున్నది.

అటుపిమ్మట తుళవా న్వయసంభూతులగు అచ్యుతదేవ రాయాదు లగువా రెల్లరును యయాతి పుత్రుఁడగు దుర్వసుని సంతతివారని ఈక్రింది దానశాసనము వలన జెప్పఁనుచున్నాము. అదెట్లన్నను అచ్యుత దేవరాయలు వారు పొడిపెల్లిలో వేయించిన దానశాసనము వలన బూర్వోక్త సంగతులు వెల్లడి యగుచున్నది. అయ్యది నెల్లూరు దానశాసనములు. 1 వ భాగము 69 వ పేజియందు గన్పట్టుచున్నది. జూచుకొనుడి ఇందువలన దెలియబడిన దేమన్నను బూర్వోక్తములైపురాణ ప్రసిద్ధులగు క్షత్రియులతో నీరెడ్డికులా వతంసకులగువా రెల్లరు బూర్వోదాహృత విధి ననుసరించి సంబంధ బాంధవ్యము లొనర్చియుండుటచే నీరెడ్డివారెల్లరు క్షత్రియులని ముమ్మాటికిని జెప్పఁచున్నాము.

ఇంతకుబూర్వ్వముదహరించిన విషయ మట్లుండనిం డు. అచ్చటచ్చట కొన్ని ప్రబంధములలోను, కొన్ని దాన శాసనములలోను, ఈ రెడ్డిమహాశయులనుగూర్చి చతుర్థాన్వ యులని వర్ణింపబడియున్నది. ఇందులకుదాహరణముగ కోనబుద్ధారెడ్డియొక్క పుత్రికయగు కుప్పాంబిక దానశాసన మందలి. శ్లో. చతుర్థవంశ ప్రభవాస్త్రియో ధ। శంభుం స మారాధ్య తపోభిరామాః ధాత్రీపతిత్వంభువిదుర్జయత్వం వర్మాంత నామాపినరేంద్ర చిహ్నం" అను నీమొదలగు ప్ర మాణము వలన దెలియుచున్నది.

ఇందులకు శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావు పంతు లుగారు వచించిన యభిప్రాయ మేమన్నను "చతుర్థకుల మువారు నరేంద్రచిహ్నమైన "వర్మ" బిరుదమును నామాం తమున జేర్చుకొనుచుండెడివారని శాసనములో వ్రాయఁబ డి యున్నదని వక్కాణించియున్నారు. ఇందులకు గీర్తిశేషు లైన వంగూరి సుబ్బారావుగా రాక్షేపించియున్నారు. అ దెట్లున్నను దీనికేకారణముననో సామాన్యార్థమును శ్రీపం తులుగారు వ్రాసియున్నారు. ఇది సరియగు నభిప్రాయము గాదు. ఈశ్లోకభాగమునకు నాకైన యర్థమిది. పిమ్మట ముగ్గురు చతుర్థవంశ సంభవులు శివుని తపస్సుచే నారా ధించి, 1 ధాత్రీపతిత్వమున్ను, 2 భువి దుర్జయత్వమున్ను, 3 నరేంద్ర చిహ్నమైన వర్మాంతమగు నామమున్ను వీటి తో సహాబొందిరి. అనగా నదియొక గొప్పవిశేషముగ శా సనకర్త జెప్పెను. మఱియు తపస్సుచే తవర్మాంతమైన నామ

మును బొందిరనెను. అది నరేంద్రచిహ్నము. కావున రాజులకు లేక క్షత్రియులకు చిహ్నమైన వర్మశబ్దమును శంభుప్రసాదమున ముగ్గురు చతుర్థాన్వయులు బొందగలిగిరని విశేషాంశముగా శాసనములో నుగ్గడించినారేకాని అప్పటికి శూద్రులుకాని, చతుర్థాన్వయులుకాని "వర్మాంతనామము" కలవారని శాసనకర్త యభిప్రాయముగానట్లు నాకు స్ఫురించుచున్నది. బుద్ధిమంతు లూహించెదరుగాక అని యిట్లు వ్రాసియున్నాడు.

ఇయ్యది సరియగు నభిప్రాయము గాదని మాయభిమతము. ఏలయన్నను పై వాక్యమును విమర్శించి జూడ, జాతిశూద్రులకు నామాంతమందు వర్మాంతపద మొకవేళ లేకపోయినను పోవచ్చునుకాని చతుర్థాన్వయులకు మాత్రము వర్మాంతపదము సర్వసాధారణమై యున్నదని పై శ్లోకమునుబట్టియే దెలియుచున్నది. అయితే యీచతుర్థాన్వయులకు వర్మాంతపదము సర్వసాధారణమై యుండునప్పుడు శాసనగతులైన పూర్వోక్తులగు చతుర్థాన్వయులు ముగ్గురు ఈశ్వరునిగూర్చి వర్మాంత పదమునకై తపంబొనర్చనేల యని శంకించ నగత్యములేదు. ఎందుల కనినచో సర్వసాధారణమైన వర్మాంత పదమునకై అంతగొప్ప తపంబొనర్ప నగత్యములేదని స్తనందులకు సహితము వేద్యమగుచున్నది.

అయితే మరెందులకుం బూర్వోదాహృతులగు మువ్వురు తపంబొనర్చిరనియెదరేని శ్లోకమున రాజశబ్దవా

చ్యున కుండతగినవి. 1 భూపతిత్వము, 2 భువిదుర్జయత్వము, 3 నృపతిత్వము, అను నీ మూడుచిహ్నములు గలవాఁడే రాజశబ్ద వాచ్యుఁడగునని యు, ఈ మూఁడుచిహ్నములు లేనివాఁడు రాజశబ్ద వాచ్యుఁడు గాఁజాలఁడనియు నిట్లుగబరాశర వ్యవహార మాధవీయమను గ్రంధరాజములో 1, 2 పేజీలయందు విద్యారణ్య మహామహులు నుడివియున్నారు. అందువలన నిట్టిప్రభావము యీ రాజశబ్దమం దుండుటచేతనే శాసనగతులైన బై చతుర్థాన్వయులు మువ్వురు సర్వశక్తిమంతుఁడగు ఈశ్వరునిగూర్చి తపంబొనర్చి 1 ధాత్రీపతిత్వము, 2 విశేషముగ భువిదుర్జయత్వము, 3 నృపతిత్వముతో గూడిన వర్మాంతమగు నరేంద్రచిహ్నము. అను నీరాజశబ్దవాచ్యమునకు నవసరమగు బై మూఁడు వరముల నీశ్వర ప్రసాదమువలన బొందిరి.

ఇట్లుగ బై ప్రమాణవచనము దెలియఁబడుట వలన లోకమున వర్మాంతపదము సర్వసాధారణ పదముగనున్నదని వేద్యమగుచున్నది. ఇటుపైన శాసనగతులగు నా మువ్వురికి సర్వసాధారణముకానిదియుదపస్సాధ్యమైన దేదనగా 1 ధాత్రీపతిత్వము, 2 భువిదుర్జయత్వము, 3 నృపతిత్వముతో గూడిన వర్మాంతమగు నరేంద్రచిహ్నము. అనునీ మూఁడు విషయములు ఈశ్వరకృపచేఁ బొందుట గలిగినది. ఇవి మరెండువిధమున లభింపజాలనివియై యున్నవి. అందువలన సర్వసాధారణమైన వర్మాంతపదమును శాసనగతులైన బ్రాహ్మణోద్వాహ్మృతులగు మువ్వురు బొందుటకు బ్రయత్నించినట్లు

బొడకట్టకబోవుట చేతనున్ను, మఱియు పరాశర మాధవీయ వచనానుసారము నాముప్పూరు రాజశబ్ద వాక్యమును బొం దుట కెత్నించినట్టున్ను ఇట్లుగ బైవిషయమువలన ద్యోత కమగుచున్నది, అందువల్లనే శాసనకర్త శాసనమందు 1 నరేంద్రశబ్దమును, 2 ధాత్రీపతిత్వశబ్దమును, 3 భువిదుర్జ యత్వశబ్దమును, ఇట్లుగ మూడుశబ్దములను శాసనగత మ గునట్లు జేయించెను. అందువలన యిందుదహరింపఁబడి యుండు ఈచతుర్థాన్వయ శబ్దవాచ్యులగువా రెల్లరు ప్రచ్ఛ న్న రాజకులజులగు క్షత్రియులని వచించుచున్నాము.

పాఠక మహాశయులారా?

ఈరెడ్డికులనిర్ణయ చంద్రికయందుదహరింపఁ బడి యుండు విషయమంతయును సశాస్త్రీయముగ జర్చింపబడి యుండుటవల్లనున్ను, వెండియు ననేక దానశాసనములవ ల్ల గూడా జర్చింపబడి యుండుట వల్లనన్ను ఈగ్రంధము సశాస్త్రీయముగ నున్నదని జెర్కొనుచున్నాము. మఱి యు నీగ్రంధస్థులగు రెడ్డికులా వతంసజులు ప్రచ్ఛన్న రా జకులజులగు క్షత్రియులై యున్నారని ముమ్మాటికి వా క్రొనుచున్నాము.

22-8-27
ఇందుకూరుపేట
నెల్లూరుజిల్లా

శ్రీమత్పరమహంస
స్వామి జి. యస్. బి. సరస్వతి.

మాడపాటి హనుమంతరావుగారి అభిప్రాయము

రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రికయను నామాంతరముగ "క్షత్రియకులదర్పణము" ను ఆమూలాగ్రము చదివితిని. ఇందులోని యంశములను జూచినవారికి రెడ్లు క్షత్రియజాతికి చెందినవారని తోపకమానదు. ఇందలి ప్రమాణములు విశ్వసనీయములు; సిద్ధాంతములు ఉదాత్తములు. ఇట్టి యుత్తమ గ్రంథమును రచియింపించిన శ్రీమంతు రాజా రాజేశ్వరరావు వర్మ బహద్దరు (దోమకొండ సంస్థానాధీశులు) గారు ఆంధ్రుల కృతజ్ఞతకు పాత్రులైయున్నారు. ఇట్టినిష్పక్షికమగు భావములతోను, పరిశ్రమాద్యోతకములగు చర్చలతోను, ఆదర బుద్ధితోను గ్రంథమును రచించిన కర్తలును ప్రశంసార్హులని నాయభిప్రాయము.

ఈ గ్రంథరాజము మొత్తముమీద ఆంధ్రులకు విజ్ఞానప్రదమును, రెడ్డివంశజులకు నుత్తేజకరమును, దేశాభిమానులకు నానంద దాయకమును అగునని నానమ్మకము. ఆంధ్రజాతి ఈపుస్తకము మూలమున వృద్ధిమార్గమున కొన్ని యడుగులైనను తప్పక ముందునకు రాగలదనుట నిస్సంశయము. ఇట్టి ఉత్కృష్ట గ్రంథము చదువువచ్చిన ప్రతియాంధ్రుఁడును చదివి ఇతరులకు ఇందలి యంశములను బోధించుట విధియని తలఁచెదను. ఇంతటి యుపయోగకర

మగు గ్రంథము నిజాము రాష్ట్రములోని యాంధ్ర దేశము నుండి వెలువడుట మహాభాగ్యమని యెంచుచున్నాను. ఈవిషయమున శ్రీ దోమకొండ సంస్థానాధీశుల యాదార్యాభిమానముల మరలమరల బ్రశంసించుచున్నాను.

మాడపాటి హనుమంత రావు

శ్రీరామాయనమః

గునుపాటి ఏనాది రెడ్డిగారి అభిప్రాయము

శా. శ్రీరాజేశ్వర రాజవర్య స్వకుల శ్రేయంబుకై క్షత్త్రియా
చారంబిప్పుడు నుద్ధరించుటకునై చర్చించి చర్చించి వి
స్తార ద్రవ్యము వెచ్చఁబెట్టి కులతత్త్వంబిట్టిదం చెంతయుఁ
సారాచార విచార సత్కృతులచే స్థాపించితౌ మేల్ భళీ.

పంచపాది

సీ. మనుకవిసర్వ భౌముఁడు వేమ భూపాలు
దక్షమర్షణస్నాన మనుదినంబు
నాచరించె నటన్న యామహావాక్యమే
వేదాధికారంబు విశదపరచె
కాటయవేమ భూకాంతు సతీర్థుఁడై
భాష్యంబుఁ జదువఁడే బ్రాహ్మణుండు
కర్మలు ఐపలిన కారణంబున గంగతోఁ
బుట్టువు లటంచుఁ దొల్లిపలికి

రింతమాత్రమున నేయినచంద్ర వంశ సం
బంధ బాంధవ్యముల్ బాసిచనునా

తే. గీ. రట్టడులు రాష్ట్రకూటులు రడ్లు రెడ్లు
వర్ణవికృతులు భాషలో వఱలు టరుదె
నేటికి శుభాశుభాచార నియతులెల్ల
క్షత్రియులకును మనకును సమముగాదే.

చ. శ్రమము ప్రయాసమంచనక శాంతముగా మదినోర్చి సత్కవుల్
క్రమమగు శాసనమ్ములును గ్రంథచయంబాడ గూర్చి సత్యముగా
విమల మనస్కులై తెలిపి విశ్రుతకీర్తిగడించి రాప్తులై
సుమహితులై కృతజ్ఞత వసుంధరరెడ్డి కులంబొనర్పఁగన్.

రెడ్డిరాజుల ఔదార్య శౌర్య సాహస విక్రమాదులు శ్రీనాథాది మహాకవుల వర్ణనలను మనజాతి యాచార వ్యవహారాదులును నా చిన్నతనమునుండియు జర్చించి చూచి రెడ్డికులము క్షత్రియ కులమను దృఢ మనస్కుఁడనై మిత్రులతోడను పండితులతోడను చర్చలు సేయుచుంటిని. బ్ర.శ్రీ. మ॥రా॥రా॥శ్రీ చిలుకూరి వీరభద్రరావు పంతులుగారితోఁ జర్చించినపుడు రెడ్లచరిత్రమును ప్రత్యేకముగ రచించెదమని చెప్పియుండిరి. బ్ర. శ్రీ. మ.రా.రా.శ్రీ వేటూరు ప్రభాకర శాస్త్రులవారితోఁ జర్చించినపుడు రెడ్లచరిత్రమునకుం దగిన ఆకరములను సమకూర్చితిని త్వరలో గ్రంథమును ప్రకటించెద ననిరి ఆగ్రంథద్వయముంగను భాగ్య మిప్పటికిని లభించదయ్యె. శ్రీ. శ్రీ. జి.యన్.బి. సరస్వతీ స్వాము

లవారి సన్నిధిఁ బ్రస్తావనము కలిగినపుడెల్లఁ బెక్కులాధార
ములం దెలుపుచు రెడ్లు క్షత్రియులని నిరూపించుచుంటిని. నె
ల్లూర శ్రీ. మహాముని కావ్యకంఠ గణపతి శాస్త్రులవా రొ
క మహాజనసభ నేర్పరచి యుపన్యసించిరి. మా మండలము
లోని రెడ్డిప్రముఖులెల్లరు నాసభ నలంకరించిరి. ప్రస్తావ
వశమున శ్రీశాస్త్రులవారు రెడ్లు క్షత్రియులని నిరూపించు
చు ఆజన్మసిద్ధమగు వేదోక్త కర్మలను రెడ్లు వదలుట న్యా
యముగాదనియు స్వకర్మల ననుష్ఠింపవలయుననియు బో
ధించిరి. ఎన్నియో తరములనుండి నిలిచియున్న వేదో
క్తకర్మల నిపుడెట్లాచరించవచ్చునని ప్రశ్నించితిని. ప్రా
యశ్చిత్తాదులు శాస్త్రసిద్ధములనియుఁ గోరినవారినెల్లఁ బు
నీతులఁ గావించి గాయత్ర్యుపదేశము గావించుటకు సం
సిద్ధుఁడననియు సెలవిచ్చిరి. పోయిన భారమును మరల మా
పైఁ మోపకుడని పలికినది నేనే. ఆవిషయమే శ్రీ. శాస్త్రుల
వారు తమ పీఠికయం దొకించుక సూచించిరి. శ్రీనాథాది
మహాకవులు గంగసైదోడులని వ్రాయుటకుఁ గారణము
వేదోక్త కర్మల మానుటయే. రెడ్డికులము సర్వవిధముల క్ష
త్రియ కులమనియే మదీయ దృఢాభిప్రాయము.

తమరీ విషయమై యెక్కుడు శ్రద్ధవహించి చక్కని
పరిశోధకులును సత్కవి వర్యులును శతావధాలు నగు
బ్ర. శ్రీ. మ. రా. రా. శ్రీ. వే. శ్రీమాన్ శేషాద్రిరమణక
వులను వారికి బాసటగాఁ దమ సంస్థానాస్థాన కవులగు
మ. రా. శ్రీ. శ్రీమాన్ పెద్దమందిడి వేంకట కృష్ణకవిగారిని

నియమించినందులకా కవిత్రయమువారు మిక్కిలి పరిశోధనముఁ గావించి ప్రయాసమునకోర్చి అనేక స్థలముల కరిగి తగు ఆకరములను సంపాదించి యథార్థమగు రెడ్డికులనిర్ణయ చరిత్రము రచించినందులకు శ్రీవారికిని "స్వధర్మేనిధనం శ్రేయః" అను భగవద్వాక్యము ననుసరించి స్వకులశ్రేయ మభిలషించి వేనకొలఁది ధనమును వ్యయించి సోదాహృత పూర్వకముగ రెడ్డికులము క్షత్రియ కులమని ప్రథపరచు గ్రంథము వ్రాయించినందులకుఁ దమకును దమకుటుంబమునకును రెడ్డికులము కృతజ్ఞతాబద్ధమై యుండగలదని విన్నవించు చున్నాఁడ. చిత్తగింప వలయును.

27-8-1927 } గునుపాటి, ఏనాది రెడ్డి. క్రొత్తూరు
ఇందుకూర్పేట పోస్టు, నెల్లూరు జిల్లా.

కట్టమంచిరామలింగా రెడ్డిగారి అభిప్రాయము

ANDHRA UNIVERSITY,
BEZWADA.
22nd Aug 1927.

Dear Sir,

Many thanks for your Reddy Kula Nirnaya-Chandrika, which is a most valuable and interesting contribution to the History of the Reddy Community. It is a well-written book and the materials collected are ably presented

Yours Sincerely,
C. R. Reddy

హ. గుండేరావుగారి అభిప్రాయము

గద్వాల

భా. శు ౫

౧౮౪౯

భోమహారాజ;

భవద్భిః ప్రేషితా రెడ్డికులనిర్ణయ చంద్రికా ఆమూలాగ్రం సాదరం సావిమర్శం విలోకితా వ్యుత్పత్తి రెడ్డిశబ్దస్య యాత్రప్రతిపాదితా॥ రెడ్డీ, రెట్టీ, మరాఠీ, చ మహారాష్ట్రాది యోగతః రాష్ట్రీపరిష్కృతి కేనైవ భవితవ్యంహి రెడ్డినా॥ రూఢాచారైః శిలాలేఖైః ప్రాచీన కవిసూక్తిభిః నిర్దోషం స్థాపితా రెడ్డిజాతే రాజన్యతా॥ వర్ణాశ్రమ విభాగే, యచ్చానీద్రాష్టపిహితం పురామన్యే తిన్నేల నేనైవ తదిదానీం లభిష్యతే॥ అత్యున్నతార్కేందు వంశప్రసూతిస్మృతి రేవహి, రెడ్డిన్ సదా సదాచారే ప్రవర్త యతుసత్వరం.

హ. గుండేరావు

శ్రీ

తాటికొండ తిమ్మారెడ్డిగారి అభిప్రాయము

మహారాజ రాజశ్రీ రాజా రాజేశ్వరరావు బహాదురు గారి దివ్యసన్నిధికి.

తిమ్మారెడ్డి సాష్టాంగ దండము లొనర్చి విన్నవించుకొను టేమనిన "రెడ్డికులనిర్ణయచంద్రికను" సాంతముగాఁ గనియమందానంద కందళిత హృదయుఁడ నైతిని. కుచ్ఛిత బ్రాహ్మణుల స్వార్థ పరాయణత్వ బోధచేఁ జిరకాలమునుంచి బూడిదగప్పిన నిప్పువలెఁ బ్రచ్ఛన్నముగ నున్న క్షాత్రవ్యక్తిని వెల్లడించుటకు వ్యయప్రయాసాదులను లెక్కింపక యీగ్రంథము జాశ్రితిక శాసనాది బహువిధ ప్రమాణ యుక్తముగా రచియింపజేసి రెడ్డిమహాజనులకు మఱచిన క్షాత్రధర్మావేశమునుగలుగ జేసినందుకు రెడ్డిసంఘమంతయు దమకు కృతజ్ఞులనుటకు నిసుమంతయు సందియములేదు. స్వధర్మాచరణావశ్యక మనికృష్ణభగవాను లానతిచ్చిన శ్రీ గీతానుసారము పాటుపడి నందుకు శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముఁడు తమ కాయురారోగ్య మొసంగవలయునని త్రికరణశుద్ధిగా బ్రార్థించువాడను. ఇంతే దండములు.

విధేయుఁడు

తాటికొండ తిమ్మారెడ్డి

కంఠీరవాచార్యులగారి అభిప్రాయము

తాముపంపిన రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రికయను చరిత్ర గ్రంధము ఆధునిక సంప్రదాయానుసారులకు గుణకర్మలవల్ల జాతిసిద్ధించుననిన్ని ప్రాచీన సంప్రదాయాను సారులకు శాస్త్రములద్వారా క్షత్రియవంశీయులనీన్ని ఉభయులకు ఆనంద జనకములై విరాజల్లగలదని నేను దృఢముగా నమ్ముచున్నాడ ఇంతశ్రమించి ఈ గ్రంధమును తమవల్ల ప్రకటింప జేసిన భగవంతుడు తమకు శ్రేయస్సు కలుగజేయుగాక.

ఇట్లు శ్రేయుభిలాషి కంఠీరవాచార్యులు

వనపర్తిసమస్థాన విద్వాన్

పుల్లగుమ్మి వేంకటాచార్యులగారి అభిప్రాయము

శ్రీమంత మహారాజరాజ శ్రీదోమకొండ సంస్థానాధీశ్వర రాజారాజేశ్వరరావ్ బహద్దూర్ శ్రీ సన్నిధయే కృత ఆశీర్వాదః భవత్ప్రేషితంపుస్తకం శ్రావణమాస ఏవమదంతికంప్రాప్తం తదామధ్వశిద్ధాంత స్థాపకాచార్యైః శ్రీసత్యధ్యానగురుభిర్విద్వత్సభాకృతే ఆహ్వాయితేన తన్నికటంగతాగతేనమయా క్షత్రియకులదర్పణం నామపుస్తకం దరీదృశితం తద్విషయకయుక్తి జాలంచ జాజ్ఞాయితం తేనక్షాత్రియాభవత్సంతతిరితి నిర్మత్సరం జాగదితుం శక్యతే ఇతి గద్వాలా

స్థానవిదుషః పుల్లగుమ్మి వేంకటాచార్య స్యాభిప్రాయః—
శ్రీమంత మహారాజ శ్రీ దోమకొండ సంస్థానాధీశ్వర రాజా రాజేశ్వరరావ్ గారి సన్నిధిః తాము పంపిన పుస్తకము చేరినది. ఆ గ్రంథమంతయుఁ జూచినాఁడను- బాఁగుగానున్నది. దానిఁచేఁదామ్ము క్షత్రియులని చెప్పుట౸ ఏలాటియభ్యంతర ముండదు.

గద్వాలాస్థాన విద్వాన్ పుల్లగుమ్మి వేంకటాచార్యః

రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి అభిప్రాయము.

తాముదయతోఁబంపిన రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రికం జదివి యానందించితిని. రెడ్లు క్షత్రియవర్ణమునకుఁ జెందిన వారను విషయమున సంశయ లేని వాడనగుట ఇందలి హేతువాదమునాకుఁ జరపరిచయము.

రెడ్డివర్ణస్థు లచిరము క్షత్రియ పాత్రములయిన ఆచార సంస్కారముల నుద్ధరించి ఆధునిక భారతము నుజ్జ్వింపఁ జేయుదురని విశ్వసించు చున్నాను.

హైద్రాబాదు. ౹భాద్రపద బ॥ ౬ లు

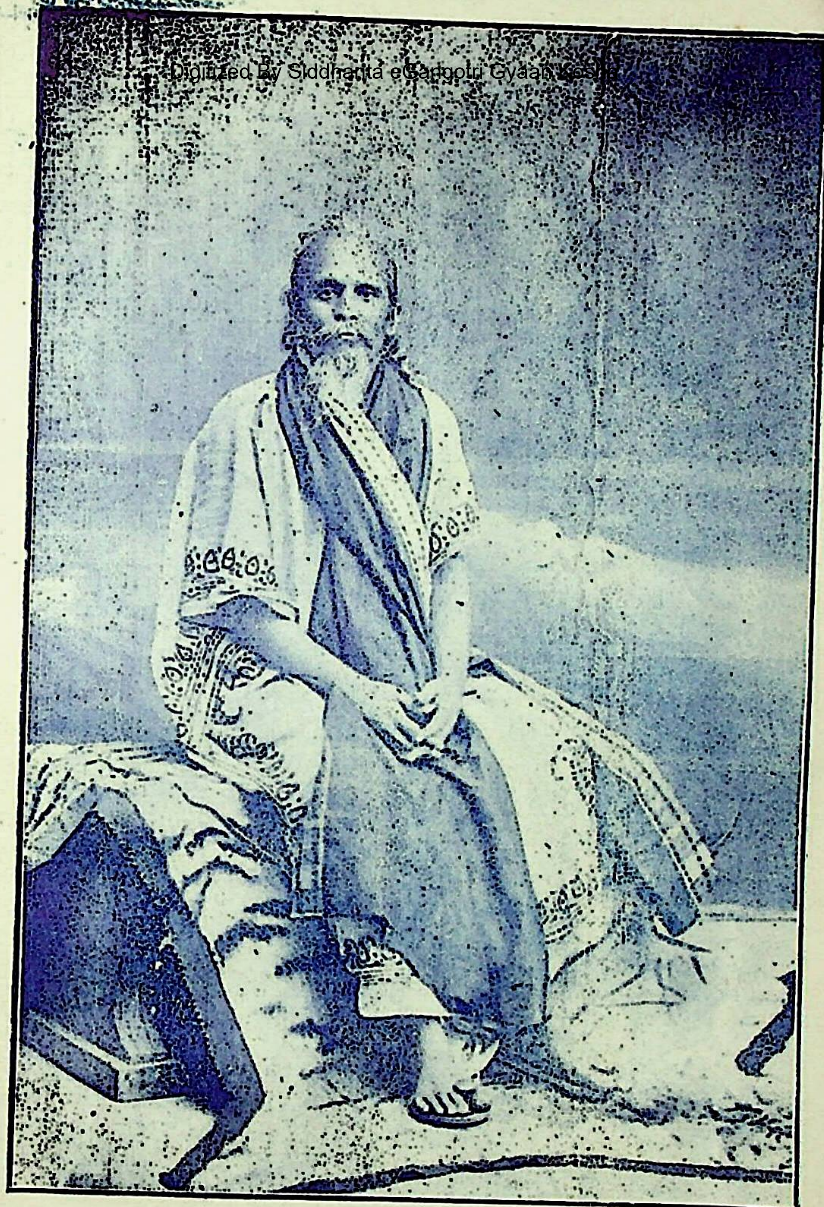
కృతజ్ఞత

ఈ రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రికను శ్రద్ధాయుక్తులై పండితులచే వ్రాయించి ముద్రింపించి ఆంధ్ర చారిత్రిక పరిశోధనకుఁ దోడుపడి, రెడ్డిసంఘమును తన జాతీయతా విషయమున మేలుకొలిపిన శ్రీ దోమకొండ సంస్థానాధీశ్వరులగు శ్రీ రాజా రాజేశ్వరరావు బహద్దరుగారు చాల ధన్యులు. ప్రశంసా పాత్రులు.

ఈగ్రంథముపై ఖర్చులుపోగా మిగిలిన యాదాయమును హైద్రాబాదులోని రెడ్డి హాస్టలునకై యయాచితముగా ననుగ్రహించిన శ్రీ రాజులుంగారి యౌదార్యమును రెడ్డి విద్యార్థి వసతిగృహ కార్యనిర్వాహక సభ్యులు కడుంగడు ప్రశంసించుచు వారికిఁ గృతజ్ఞతా బద్ధులై యున్నవారు.

రెడ్డివిద్యార్థి వసతిగృహము హైద్రాబాదుదక్కను కార్తీక శు ౧౧౫	ఇట్లు సురవరము ప్రతాపరెడ్డి గౌరవ కార్యదర్శి

బ్రహ్మశ్రీ మహాముని కావ్యకంఠ గణపతి శాస్త్రిగారు

పీ ఠి క

బ్రహ్మశ్రీ శతావధానులు శేషాద్రిరమణ కవులును, శ్రీమాన్ పెద్దమందడి వేంకటకృష్ణ కవిగారును, బహుగ్రంథములను విమర్శించి రచించిన రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక నామూలాగ్రముగాఁ జూచితిని. దీనికొక పీఠికను వ్రాసియిమ్మని వారు నన్ను గోరిరి. నేను సంతోషముతో నందుల కంగీకరించి యీ పీఠికను వ్రాయుచున్నాఁడను.

మిక్కిలి పరిశోధించి సత్యమును వెల్లడించిన యిట్టి యుత్తమ గ్రంథమునకుఁ బీఠికను వ్రాయునవకాశము లభించినందులకు నాకు సంతసమగు చున్నది.

జాతి భేదమే హిందూదేశమునందు నశించిన బాగుండుననెడి యాందోళనము విస్తరిల్లు నీ యిరువదియవ శతాబ్దమునందుఁ దిరిగిఁయుఁగులచర్చలచే నేమిప్రయోజనమని కొందఱు ధీమంతులు ప్రశ్నింపవచ్చును. జాతివైషమ్యములు నశించుట వాంఛనీయమేమైనను జాతిభేదము నశించుట తత్తజ్జాతీయతకే భంగకరమగుట వలన నది స్పృహణీయము గాదని మాయభిప్రాయము.

వైషమ్యము వేఱు. భేదము వేఱు. ఒక మత సంప్రదాయమునకుఁ జేరిన వారిలో మత సంబద్ధాధికార తారతమ్యముండుట యొక విధమగు వైషమ్యము. ఒక రాజ్యమునకుఁ జేరినవారిలో రాజకీయాధికారతారతమ్యముండుట యింకొక విధమగు వైషమ్యము. ఈవైషమ్యద్వయము నిరసింపఁదగినదే యగును. భేదమట్టిదిగాదు. అది ప్రకృతిసిద్ధము. అది నశింపవలెననిన తత్తజ్జాతి ప్రకృతినే నశింపఁజేయ వలెను.

ప్రకృతము మన దక్షిణ హిందూస్థానమునందు హిందువులలోఁ బ్రకృతి సిద్ధములగు మూడుఁజాతులు గలవు. వీనిని మన చరిత్రకారులు ఆది ద్రావిడులు, ద్రావిడులు, (ద్రావిడ పదము ఆంధ్రకర్ణాటతులు కేరళములను గూడ సంగ్రహించును) ఆర్యులు—అనివ్యవహరించుచున్నారు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులార్యులలోని యంతర్భేదములు. "బ్రహ్మక్షత్ర విశస్త్వార్యాః" అని యమరసింహుఁడు చెప్పుచున్నాడు. ఆర్యపద మీమూఁడు వర్ణముల వారికి జాతి ప్రయుక్తనామమైయున్నది. కర్మ ప్రయుక్తనామము ద్విజాతి పదము.

"బ్రాహ్మణ క్షత్రియ విశ స్త్రయోవర్ణా ద్విజాతయః"
మనుస్మృతి.

పుట్టుకచే నొక జన్మము. సంస్కారముచే మఱియొక జన్మము గలవారగుటచే ద్విజాతులు.

హిందూమతమునందు రెండు శాఖలు గలవు. ఒకటి వైదిక శాఖ. ఇంకొకటి తాంత్రిక శాఖ. ఆర్యులు సంప్రదాయమునందు వైదికులుగానుండి జపపూజాస్తోత్రాదులయందుఁ

దాంత్రికులుగాఁ గూడానున్నారు. ద్రావిడులు తాంత్రికులు. ఆది ద్రావిడులుగూడాఁ తాంత్రికులేకాని ప్రస్తుతము చాల కష్టస్థితిలోనున్న వీరియందు మతశ్రద్ధాచిహ్నములు విరళములుగా నున్నవి.

వైదిక తాంత్రిక శాఖలు ప్రధానభాగములలోఁ బరస్పరోపబృంహితములై యున్నను ఆధ్యాత్మిక శక్తిని స్వతంత్రముగా నొక్కొక్కటియే యభివృద్ధి పఱచుటకుఁ జాలియున్నవి. తాంత్రికశాఖకు (శైవవైష్ణవ సంప్రదాయములకు) సంబంధించినంతవఱకు హిందూమతస్థులలోని యార్యులకు నార్యేతరులకును వైషమ్యములులేవని చెప్పవచ్చును. అనఁగా మతసంబద్ధాధికార తారతమ్యము లేదని తాత్పర్యము. దురదృష్టవశముచే వైదిక శాఖకు సంబంధించినంతవఱకు ఆర్యులకును ఆర్యేతరులకును వైషమ్యము, కన్పట్టుచున్నది. ఆర్యులకు నార్యేతరులకునని చెప్పనేల? ఆర్యులలోఁగూడా బ్రాహ్మణులును, క్షత్రియులలోఁ గొందఱును, కొలఁది వైశ్యులును మాత్రమే వైదికాధికార సంపత్తిని గలిగియున్నారు. అధిక సంఖ్యాకులగు క్షత్రియ వైశ్యులు వైదికాధికార దూరులై కన్పట్టుచున్నారు. ఈతారతమ్యము హిందూమతస్థులలోనుండి పాఱద్రోలఁబడునపుడే హిందూమతము కళంకరహితమై శోభిల్లఁగలదు. అందులకు హిందూజాతులన్నియు సంకీర్ణములై పోవనవసరములేదు. అధికార తారతమ్యరూపమగు వైషమ్యము మాత్రము. తొలఁగుట వాంఛనీయమైయున్నది.

ఇది యెట్లుసాధ్యమగునని ప్రకృతమునందు విచారింప వలసియున్నది. వైదికుల యొక్క ధర్మప్రమాణ గ్రంథము లు రెండు విధములుగా నున్నవి. సతాన ధర్మబోధకము లగు వేదములు మొదటి తరగతివి. ప్రాయికముగా సామయాచారిక ధర్మబోధకములగు స్మృతులు రెండవ తరగతివి. వీంటిలో రెండవ తరగతి ప్రమాణగ్రంథములు ఆర్యేతరులకు వైదికాధికారము నిచ్చుటలోఁ బ్రతికూలించుచున్నవి. ఆర్యులగు బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యుల విషయములో మాత్రము వేదవేదోక్త కర్మాధికారములు నిచ్చుటలోనేక కంఠములుగానున్నవి. సంస్కర్తలు ముందుగా స్మృతులకుఁ గూడ విరుద్ధముగాని సంస్కరణమును ముగించి పిమ్మట విశాల సంస్కరణమునకు దిగుట సుకరముగా నుండునని మా తలంపు. ఉన్నచట్టము ననుసరించి సంస్కరించుటకును సంస్కారార్థము క్రొత్తచట్టమును సృజించుటకును మిక్కిలి తారతమ్యము గలదు. స్మృతులు చట్టములవంటివి. అవి కాలానుసారముగా మార్పుజెందుటకు దోషములేదు గాని యట్లుమార్పు సేయుటకు సంఘబలము గావలసియున్నది. ప్రాచీన స్మృతి సమ్మత సంస్కరణమునకే సంఘమునకు బలము చాలనపుడు క్రొత్తస్మృతిని రచించుటకు సంఘము శక్తమగునా? కనుక స్మృతిసమ్మత సంఘ సంస్కరణముచే ముందుగా సంఘమునందు బలమును గలిగించి సంస్కరణాభిమానమునంకురింపఁజేసి పిమ్మట సంస్కర్తలు తమ విశాలాదర్శమునకుఁ గృషి సల్పవలయును.

స్మృతి సమ్మత సంస్కరణమునకు ప్రస్తుతము వేదాధికారములేని క్షత్రియ వైశ్యకులముల వారి నెఱుంగుట యత్యంతావశ్యకము.

రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక దక్షిణ హిందు స్థానము లోనియొక గొప్పజాతియొక్క తత్వమును బయల్పఱచి సంస్కరణాభిమానులకుఁ జాలనరకుఁ దోడ్పడుచున్నది. గ్రంధకర్తలు రెడ్లను ఆర్యక్షత్రియులని ఋజువు చేయున్నారు.

వీరిచ్చిన కారణములలో మొదటిది పూర్వకాలమున రెడ్లు ప్రసిద్ధక్షత్రియ కుటుంబములతో సంబంధ బాంధవ్యములు సేయుట. ఎంత కనీసముగాఁ జూచినను వేయిసంవత్సరములకు ముందే హిందూసంఘములోని యంతర్జాతి వివాహములు నిలిచిపోయినవియని చెప్పవచ్చును. కనుక గ్రంధకారులు చూపించినకారణము రెడ్లు క్షత్రియులని నిరూపించుటకుఁ జాలియున్నది. అప్పుడుకూడ జాత్యంతర వివాహములున్నవియని వాదమున కంగీకరించినను అనులోమములుండవచ్చునుగాని ప్రతిలోమములుగూడ నుండుననుటకు వలనుపడదు. ప్రతిలోమ వివాహములన్ని స్మృతి గ్రంధములలో నేకకంఠముగాని షేధింపఁబడియున్నవి.

గ్రంధకర్తలు చూపిన సంబంధములలో సూర్యవంశీయ కరికాల చోడవంశ సంభవుఁడగు భక్తీశ్వర చోడుని కొమారుఁడు భీమరాజు తన కొమారితె వేమాంబికను రాజమహేంద్ర వరమునందలి అల్లాడరెడ్డికిచ్చి. పెండ్లిచేసిన సంబంధమొకటి. చంద్రవంశక్షత్రియుడఁగు దంతులూరి గన్న భూపాలుఁడు తన కొమారితె సూరాంబికను అద్దంకి ధరణికోట

కొండవీడులను బరిపాలించిన అనవేమారెడ్డికిచ్చి పెండ్లిజే
నసి సంబంధ మింకొకటి. చంద్రవంశస్థుఁడును సుప్రసిద్ధుఁడు
నగు హరిహరదేవరాయులు తన కొమారితె హరిహరాంబ
ను కాటయవేమారెడ్డికిచ్చి పెండ్లిజేసిన సంబంధము మఱియొ
కటి ప్రతి పక్షుల వాదప్రకారము రెడ్లు శూద్రులైన పక్షమున
రాజ్యాధిపతులగు క్షత్రియులు తమ కొమారితెలను శూ
ద్రుల కిచ్చిరని చెప్పవలసివచ్చును. ఇది సకల ధర్మశాస్త్రస
మయాచార విరుద్ధముగాన నెంత మాత్రము విశ్వసింపఁదగి
యుండదు. భీమరాజు, హరిహరరాయులు, గన్నభూపాలుఁ
డుగూడ శూద్రులనియే వాదించిరేని శాసనగ్రంథాధారము
లను విశ్వజనీన ప్రసిద్ధినిగూడఁ దిరస్కరించి "సర్వంకల్ల సా
గరంకల్ల" అని వాదించెడి యట్టివారితో మాకు వాదింపఁబ
నిలేదు. పరాశర మాధవీయములో మాధవాచార్యులు "క్ష
త్రియ వైశ్య రూపేణోచ్ఛిన్నత్వాత్" అని చెప్పియుండిరిగాన
హరిహరరాయులు మొదలగు వారు క్షత్రియులుగారని యొ
కవాదము రావచ్చును. పారాశరస్మృతిలోఁ బ్రాయశ్చిత్త
కాండములో నాలుగు వర్ణములవారికిఁ బ్రాయశ్చిత్తము
లు విధింపఁబడినవి. ఆఘట్టమునకుఁ గూడ మాధవాచార్యు
లు వాఖ్యను వ్రాసినారు. పారాశర ప్రాయశ్చిత్త కాండ
ము కలియుగము నిమిత్తమే లఘువుగా వ్రాయఁబడినదియని
మాధవాచార్యులువారును అతనితోటి నిబంధన కారులందఱు
ను ఏకకంఠ్యముతో నంగీకరించుచున్నారు. కలియుగము
నందు క్షత్రియ వైశ్యులే లేనియడల వారికిఁ బ్రాయశ్చిత్తము
లను జెప్పనేల? పరాశరస్మృతి యందంతటను క్షత్రియ వైశ్య

ల నుద్దేశించిన విధులు గలవు. దానిని గలియుగ స్మృతియం దురు. కనుక మాధవాచార్యులవారి పైవాక్యము పూర్వపక్షవ్యాఖ్యాంశములోనిది యని చెప్పకతప్పదు.

కుంభకోణ శంకరాచార్య మఠములో నొక తాళపత్ర గ్రంథములో మాధవా చార్యులవారు వ్రాసిన శాసన మొకటి గలదు. దానిలో నొక దీర్ఘదర్శనము (ప్రాఫీసీ) గలదు. రెండు సంవత్సరముల క్రిందట నాకోరికపై మఠము యొక్క సర్వాధికారిగారు నాకొక కాపీని పంపినారు. దానిలో నుండి ప్రకృతమునకుపయోగించు వఱకుఁ గొన్ని శ్లోకముల నిచ్చట నుదాహరించు చున్నాను.

శ్లో॥ సత్యసంధందయాశీలం ధీరోదాత్తగుణాన్వితం॥
దాక్షిణ్యా నిరతంధర్మ కుశలం శివతత్పరం॥
ప్రతాపశాలినం వీరం తపోనిష్ఠం దృఢవ్రతం॥
ఏవంవిధం పురస్కృత్య విరూపాక్ష స్యసన్నిధా॥
పుణ్యాభిషేక విధినా అభిషిచ్యతతఃపరం॥
సింహాసనంచ కటకం కిరీటంత్రిగుణాత్మకం॥
కురువంశ ప్రసూతాయ ఇందుక్షేత్ర భవాయచ॥
సత్యసంధాయ శాంతాయ రాజ్ఞేహరి హరాయచ॥
దత్తంమయా దయాధీన చేతసాధర్మ హేతవే॥
సింహాసన సపర్యాంస కృత్వాభూమి మపాలయత్॥
తతస్తుబుక్క భూపాల స్తత్సామ్రాజ్యాభిషేచిత,॥
యథావత్సోపి పృథివీం అపాల యదరిందమః
తతస్తద్వంశ జాఃకేచి త్సంరక్షిష్యంతి చాసనం॥

\+ + + + +

తతస్సుక్షత్రియైః కైశ్చి. దాక్రమ్య బలిభిస్స్వయం॥
పాల్యమానే సతిపురే మర్మసంధివి భేదనైః॥
అతిక్రుద్ధా రాజ్యలక్ష్మీః క్షత్రియాంస్తాన నంతరం॥
యుద్ధేహానిష్య తిక్షిప్రం అకాండేచండ విక్రమః
యాంత్రరూపేచ నగరే యదామర్మ విభేదనం॥
తదాసింహాసనస్యాస్య విచ్ఛేదోజాయ తేధ్రువం॥
తతస్తుబాహుజాస్సర్వే పలాయంతేది గంబరాః॥

ఈ శ్లోకములలో మాధవాచార్యుల వారు హరిహర రాయులను కురువంశ సంభవునిగాఁ గంఠోక్తిగఁ జెప్పుచు న్నారు. హరిహర వంశమునకుఁ బిమ్మట మఱియొక వంశము రాఁగలదనిచెప్పి దానికిఁ బిమ్మట నొక సుక్షత్రియ వంశముఁ గలదని దీర్ఘదర్శనముతోఁ జెప్పుచున్నారు. ఆసుక్షత్రియ వంశమే కృష్ణదేవరాయులవారు ప్రాదుర్భవించిన వంశము. శ్రీచక్రాకారముగాఁ గట్టఁబడిన విజయనగరములో మర్మసంధివి భేదము అనఁగా కట్టడముల మార్పుచే చక్ర మర్మ సంధులకు విచ్ఛిత్తియై నపుడు విజయనగర నాశమగు నని వారి దీర్ఘదర్శనము. అప్పుడు బాహుజులు పలాయితులగుదురని వారుచెప్పిరి. ఈ దురదృష్టయుత సందర్భము తల్లికోట యుద్ధానంతరము జరిగినది. వారు పైశ్లోకములలోఁ బ్రయోగించిన సుక్షత్రియ క్షత్రియ బాహుజ శబ్దములు గూడఁ గలి యుగములో, క్షత్రియ సత్తకు వారిదృష్టి ప్రతికూలముగా లేదని తెలుపుచున్నది.

ప్రకృతము ననుసరింతము. రెడ్లు క్షత్రియులనుటకు గ్రంథకారులుచూపిన రెండవకారణము రెడ్లు దానశాసనములోఁ

దమను క్షత్రియులనుగాఁ జెప్పఁకొనుట. హంపి నృసింహోల యశాసనములో ప్రోలరెడ్డి తనను శ్రీరామవంశ సంభవ సుమిత్రపౌత్ర రాష్ట్రకూట రాజుగారివంశమున బుట్టినవాని నిగాఁ జెప్పుకొనుచున్నాఁడు ఈ శాసనము రెడ్లు రాష్ట్ర కూట క్షత్రియులని నిర్ధారణ సేయుటకుఁ దోడ్పడుచున్నది. శాసనములో రెడ్డిపదమునకు బదులు రడ్డిపదము కన్పట్టుచు న్నది. రాష్ట్రకూటులే రాఠోడులనియు రడ్డులనియు వ్యవ హరింపఁబడిరని విమర్శకులగు చరిత్రకారులు సిద్ధాంతీకరిం చుటచే గ్రంథకారుల భారము చులకనయ్యెను. సంస్కృత భాషలో రాష్ట్రశబ్దము రాజ్యవాచకముగా నుండుటయేగాక రాజవాచకముగాఁగూడ నున్నది.

"అహంరాష్ట్రీ సంగమనీ వసూనాం"
ఋగ్వేదము ౧౦ మం-౧-౨౫ సూ ౩ మంత్రం:
,,అహంరాష్ట్రీ ॥ ఈశ్వర నామైతత్.

సర్వస్య జగత ఈశ్వరీ" అని సాయనభాష్యము ఈశ్వర వాచకమగు రాష్ట్రశబ్దమునుండి స్త్రీప్రత్యయాంత రాష్ట్రీశబ్ద మునిష్పన్నమగు చున్నది. ఈశ్వరుఁడనఁగా అధిపతి. కూట శబ్దము శిఖరవాచకము. రాష్ట్రకూట శబ్దముయొక్క సము దాయార్థము "అధిపతులకు శిఖరము వంటివాఁడు" అని తేలినది. రాఠోడుపదము రాష్ట్రకూట శబ్దభవమగు రట్టశబ్ద మునుండి నిష్పన్నమగుచున్నది. నామైక దేశేనామ గ్రహ ణం అను న్యాయముచే భీమసేనుని భీముఁడనినట్లు రాష్ట్రకూ టుని రాష్ట్రుఁడనవచ్చును. అసలు రట్టిపదమే వీరి మూలపురు షునకున్నట్లు గ్రంథకారులు చూపిన యింకొక యాధారము

వలనఁ దెలియుచున్నది. అపుడు నామైక దేశ న్యాయావసర ము లేదు. ఏవిధముగాఁ జూచినను రడ్డిశబ్ద వికృతియైన రెడ్డి శబ్దము రెడ్లు క్షత్రియులని చెప్పుటకు సహాయపడుచున్న విష యము స్పష్టము. రెడ్డిశబ్దము ఈశ్వరవాచకరాష్ట్రి శబ్దభవ మనుటకు దేవతలకు రెడ్డిశబ్దము నుపయోగించిన సీసపద్యము గూడ గమనింపఁ దగియున్నది'. మలలపై ద్దహోబలము సింగారెడ్డి' తిరువళ్లూరు వీరరాఘవస్వామి దేవాలయమునందు శిలాశాసనములో పెదకోమటి వేమారెడ్డి తనను సూర్యవం శజునిగాఁ జెప్పుకొనుటయు, శ్రీ వైకుంఠ విష్ణుక్షేత్రము నందు శిలాశాసనములో రాజమహేంద్రవరపు నాగిరెడ్డి తన ను సూర్యవంశజునిగాఁ జెప్పుకొనుటయుఁ గూడ నిచ్చట గమనింపఁదగి యున్నవి.

రాష్ట్రకూటులు సూర్య వంశజులేయైనను వారి లోఁగొందఱు చంద్రవంశజులమని చెప్పుకొనుటలోఁగారణము కొన్ని సంస్థానములలో రాష్ట్రకూటుల పురుషసంతతివిచ్ఛిన్న మై స్త్రీసంతతి వచ్చియుండుననియు, అది చంద్రవంశమునకు సంబంధించినదై యుండుననియు నూహింపవలసి యున్నవి. గుండ దండనాథుని భార్యకుప్పాంబిక సూర్యవంశజ బుద్ధయ రెడ్డికొమారితెయని చెప్పుబూదపూరి శాసనము. గ్రంథ కారులకు రెడ్లుక్షత్రియులని ఋజువుసేయుటకు వేఱొకసాక్ష్య మైయున్నది.

రాయచూరి శాసనములోఁ గోనగన్నారెడ్డి (బుద్ధయ రెడ్డితండ్రి) తననుమనుకుల మార్తాండుని గాఁ జెప్పుకొనుట బూదపూరి శాసనమునకు బలమునిచ్చుచున్నది.

రెడ్లుక్షత్రియులనుటకు గ్రంథకారులు చూపినమూఁడ వకారణము కవులు తమగ్రంథములలో రెడ్లను క్షత్రియులనుగావర్ణించుటయైయున్నది.

నిశ్శంకునికొమ్మనామాత్యుఁడుశివలీలావిలాసముననల్లాడరెడ్డి కుమారుఁడగు వీరభద్రారెడ్డిని సూర్యవంశసంభవునిగాఁజెప్పుటయు, పట్టమెట్టసోమనాథసోమయాజి సూతసంహితలో ప్రస్తుత దోమకొండ సంస్థానాధీశ్వరుల పూర్వుఁడగు కామారెడ్డిని సూర్యవంశజ కామినేని చౌదరిగారి వంశమునందుఁ బుట్టినట్లు చెప్పుటయు. కాణాదము పెద్దన సోమయాజి అధ్యాత్మరామాయణమునందు ప్రస్తుత గద్వాల సంస్థానాధీశ్వరుల పూర్వుఁడగు సోమభూపాలుని సోమవంశజునిగాఁ జెప్పుటయు ద్విపదభారతమున కోరుకొండ దుర్గముఁ బాలించిన జయపురముురామి రెడ్డితనను సూర్యవంశజునిగాజెప్పుకొనుటయుముఖ్యముగానిచ్చట గ్రంథకారులుదాహరించిన యాధారములు. వీరుచూపిన నాల్గవ కారణము చాఁ ముఖ్యమైనది. అది రెడ్లురాష్ట్రకూటులనియనుమానించుటకుసాధనమగుచున్నది. రాష్ట్రకూటులు సింహధ్వజ లాంఛనులు. చాలమంది రెడ్లుకూడా తాముసింహధ్వజ లాంఛనులమని చెప్పుకొన్నారు.

ఇట్లనేక కారణములచే గ్రంథకర్తలు రెడ్లను క్షత్రియులనుగా ఋజువు చేసియున్నారు. వీరు చూపిన గ్రంథశాసనాధారములవలన రెడ్లుక్షత్రియులనువిషయముఁలో నేనుమిక్కిలి తృప్తుఁడనైతిని. నేను నెల్లూరు జిల్లాలోను రెడ్ల ననేకులను జూచి యున్నాను: వారిముఖనేత్రాది రేఖలను జూచినపుడు నాకు క్షత్రియులని తోఁచినది. దీనికొక గొప్పకారణము

గా నేనుదహరింపఁ దలంపక పోయినను తత్తజ్జాతి శారీర చిహ్నా పరీక్షకుల కొకపనిని గల్పించుట కీ రెండు ముక్కలను వ్రాసియున్నాఁడను.

కొన్ని గ్రంథములలోను శాసనములలోను రెడ్లు చతుర్థులని యుండుటవలనవారు శూద్రులని యొక ప్రతివాదము వినఁబడుచున్నది. ఆగ్రంథశాసనములలోని చతుర్థపదము శూద్రపరమైనపుడు మనకొక సందేహముకలుగును. గ్రంథకారు లనుకూలముగా నుదహరించిన సంగతులు ఆ యా గ్రంథములలోను శాసనములలోను గొప్పకొఱకు వ్రాయఁబడిన అసత్యములని చెప్పవలసివచ్చును. లేదా ప్రతికూలముగా వ్రాయఁబడిన సంగతులు భ్రాంతిమూలకములని చెప్పవలెను. ఈ విషయములో గ్రంథకారులు చతుర్థపదము శూద్రజాతి పరముగాదని చెప్పుచు క్షత్రియులలోనే యొక తెగ వారి నా పదము చెప్పునని సయుక్తికముగా విమర్శించి వ్రాయుచు శాసనములకు గ్రంథములకు పరస్పర విరోధములను పరిహరించి సామరస్యము కలుగఁజేసి యున్నారు.

ప్రమాణభూతములగు నాధారములకుఁ బరస్పరవిరోధము కలిగి నపుడు విరోధపరిహారమగునట్లు వ్యాఖ్యానము సేయుట మంచి పద్ధతి. ఒకవేళ కొందఱు రెడ్లు తమ గొప్పకొఱకుఁదాము క్షత్రియులమని జెప్పుకొనుటయు, కవులు ధనలోభముచేవారిని క్షత్రియులనుగాఁ బరికీర్తించుటయు జరుగవచ్చునని వాదమున కంగీకరించినను ప్రసిద్ధ క్షత్రియులగు చోడచాళుక్యాదులు రెడ్లకుఁదాము పిల్లల నిచ్చియు వారిపిల్లలను దాము పరిగ్రహించియు సంబంధములను నెరపుట లోభ

మూలకముగాని దంభమూలకముగాని కానేరదుగదా!! రె డ్లుక్షత్రియులతో సంబంధములను జేసికొనిసందున తమను క్ష త్రియులనుగాఁ జెప్పికొనిరనుట సాహసము. ఇప్పుడు రెడ్లుత- మను క్షత్రియులనుగానేలఁ జెప్పికొనిరనుట సమాధేయ వి షయముగాదు. ప్రసిద్ధ క్షత్రియులు వారితో నెట్లు సం బంధముఁ జేసిరను విషయమే ప్రకృతము. ఇచ్చట భ్రాంతియ ను మానింపశక్యముగాదు. ఆంధ్ర దేశములోనే నివసించి యాంధ్రులసంగతిని జక్కఁగా నెఱుంగిన చోడకులోత్పన్నుఁ డు భీమరాజు అల్లాడరెడ్డి వంశమును గుఱించి తెలుసుకొనఁ జాలక పోయెననుట ప్రాజ్ఞులచే విశ్వసింపఁదగిన విషయముగా దు. దంతులూరి గన్నభూపాలుఁడు అనవేమారెడ్డి వంశమును హరిహరరాయులు కాటయవేమారెడ్డి వంశమును దెలుసుకొన జాలకపోయిరనుట కూడ సాహసోక్తియే యగును. జయించి బలవత్తరముగాఁ బెండ్లిచేసికొనిరని చెప్పుటకు నిదర్శనము లు లేశమాత్రములులేవు. ధనలోభముచేఁ బిల్లల నిచ్చిరను టకుఁ గన్యాప్రదాతలు దరిద్రులుగారు. వారు గొప్పరాజులు కనుక గ్రంథకారుల వలంబించిన సామరస్య పద్ధతియే బాగు న్నది. నాగపురపు ప్రాంతమునందలి రెడ్లకు ఇప్పటికి వేదో క్తాధికారములున్న విధము చూడఁగా నీ సంగతి నింకను సు లభముగాఁ బరిష్కరింప సాధ్యమగుచున్నది. వారుమాట లాడు మాతృభాష తెలుగుగా నున్నందున నాంధ్రదేశము నుండి వలసపోయినవారని వారిని మనము నిశ్చయింపవచ్చు ను. వారిచ్చటనుండి వలసపోయిన సమయమున రెడ్లకు వే దోక్తాధికారములుండెననియుఁ బిమ్మట నీ యాంధ్రదేశము

-లో స్వప్రమాదవశముచేతనో బ్రాహ్మణ సాహాయ్యకములభింప మిచేతనో? యీ యధికారము క్షీణించినదనియును చెప్పవచ్చును. ఈ దేశములో బ్రాహ్మణులున్నంత మాత్రమున బ్రాహ్మణ సాహాయ్యకము లభింపవలసినదియని చెప్పుటకు వలనుపడదు. అందఱిచే వైశ్యులుగా నంగీకరింపఁ బడిన మన కోమట్లకు ప్రస్తుతము బ్రాహ్మణ పూర్ణమగు మన దేశములో బ్రాహ్మణసాహాయ్యకము మృగ్యమైయున్నది గదా!! ఈ సందర్భము నిజమైన పక్షమున నాంధ్ర దేశీయ బ్రాహ్మణుల కంటె నాగపుర ప్రాంత బ్రాహ్మణులుదారులని చెప్పవలసి యున్నది.

ఇప్పుడు గుజరాతి దేశమునందలి వైశ్యులు (బనియాలు)వలె మన రెడ్డికులులగు క్షత్రియులు యజ్ఞోపవీతశూన్యులై కన్పట్టుచుండుట శోచనీయముగానున్నది. కొందఱు నవనాగరికులగు రెడ్డిబాలకులు మాకా జందెములబాధ తిరిగియు వలదని చెప్పినను నా వంటివారు మాత్రము వారికి బాధను తప్పక కలుగఁజేయవలెనని యున్నారు. అట్టి వారలు జందెములతో నుండిన తమ ప్రాచీనుల శిలా విగ్రహములను గమనింపఁ గోరెదను.

ఇట్లు రెడ్లు రాష్ట్రకూటాపర నామక క్షత్రియులని నిర్ధారణమైయున్నది. అన వేమారెడ్డి అఘమర్షణ స్నానము చేసినట్లు దొరికిన గ్రంథాధారము నొకదానిని చదువరులకు జ్ఞాపకపఱచి యింతటితో నీ వాదకాండమును ముగించుచున్నాను. అఘమర్షణ స్నానమనఁగా అఘమర్షణ సూక్తముచే జలము నభిమంత్రించి స్నానము చేయుట. వేదాధికా

రములేని వాఁడఘమర్షణ మంత్రములను బఠించుటయెట్లు పొసగును?

రెడ్లు ధర్మ శాస్త్రోక్త రీతిగాఁ బ్రాయశ్చిత్తము నాచరించుకొని తిరిగి క్షత్రియోచిత సంస్కారములను బొందనర్హులని మా యభిప్రాయము. ఎన్ని తరములైనను ప్రాయశ్చిత్తమునకు ధర్మ శాస్త్రమవకాశము నిచ్చుచున్నది.

„అథయస్య పితాపితా మహ ఇత్యనుపేతౌస్యాతాంతే బ్రహ్మసంస్తుతాః తేషామభ్యాగమనంభోజనం వివాహామితిచ వర్జయేత్ తేషామిచ్ఛతాం ప్రాయశ్చిత్తం యథాప్రథమేతిక్రమే ఋతుకేవం సంవత్సరః అథోపనయనం తతఉదకోపస్పర్శనం ప్రతిపూరుషం సంఖ్యాయ సంవత్సరాన్యావంతోనుపేతాస్స్యుః స ప్తభిః పావమానీభిః „యదంతి యచ్చ దూరకే" ఇత్యేతాభిః, యజుష్పవిత్రేణ. సామపవిత్రేణాంగీరసేనేతి. అపితావ్యాహృతిభిరేవ అధాధ్యాప్యః అథయస్య ప్రపితామహాది నానుస్మర్యత ఉపనయనంతే శ్మశాన సంస్తుతాః తేషామభ్యాగమనంభోజనం వివాహామితిచ వర్జయేత్ తేషామిచ్ఛతాం ప్రాయశ్చిత్తం ద్వాదశ వర్షాణి త్రైవిద్యకం బ్రహ్మచర్యంచరేత్ అథోపనయనం తతఉదకోపస్పర్శనం పావమాన్యాదిభిః అథగృహమేధోపదేశనం నాధ్యాపనం తతోయోనివర్తే తస్య సంస్కారో యథాప్రథమేతిక్రమే తతఊర్ధ్వం ప్రకృతివత్"

ఇవి యాపస్తంబ ధర్మ సూత్రములోని ప్రాయశ్చిత్త విధాయక వచనములు (మొదటి పటములు) దీనిలో మొదట పితృ పితామహులుపనీతులు కానపుడు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పెఁ రెండవ భాగములోఁ బ్రపితా మహాదులెందరైనను అనుపనీతులగునపుడు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పఁబడియున్నది.

దేశకాలానుసారముగా నా ప్రాయశ్చిత్తమునకు ప్రత్యామ్నాయములను విధించుటకుఁ బరిషత్తు కధికారము గల దుగాన నీ విషయములోఁ బరిషత్తు చెప్పిన ప్రాయశ్చిత్త ప్రత్యామ్నాయముల వలనఁ బూతుఁడై యుపనీతుఁడు కావచ్చును. యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తమునే ఆచరింప నిచ్ఛగల వారట్లు చేయువచ్చును. కొందఱు పండితులు మొదటి భాగములోఁ గూడ ప్రపితామహాదుల నుపనీతులగు వారికిఁ బ్రాయశ్చిత్తము విధింపఁబడియున్నది యని వ్యాఖ్యానము చేయుచున్నారు. ఏది యెట్లున్నను ప్రాయశ్చిత్తమున్నది యనుట నిర్వివాదము. రెడ్డి సంఘీయులు పునరుపనయనాపేక్షయు క్షత్రియోచిత వైదిక కర్మాపేక్షయుఁ గలిగియున్నయెడల విశాల హృదయులగు పండితులు నిబంధన గ్రంథములను గూడఁ జక్కఁగాఁ బరిశీలించి ప్రాయశ్చిత్త వివరములను సుకరముగా నుపదేశింప సిద్ధులై యుందురని విశ్వసించుచున్నాను.

శ్రీమాన్ శేషాద్రి రమణ కవులును వేంకటకృష్ణ కవిగారును రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రికను విమర్శించి వ్రాసిన ట్లీ దేశములోని గుప్త క్షత్రియ వైశ్య జాతుల చరిత్రములను బయల్పఱచి దేశాభిమానులగు నాంధ్ర పండితులు కృతార్థులయ్యెదరని యాశించుచున్నాఁడను.

మహాముని కావ్యకంఠ గణపతి శాస్త్రి

తిరువణ్ణామలై

శ్రీ

రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక

ప్రథమ ప్రకరణము.

శ్లో॥ దిక్కాలాద్యనవచ్ఛిన్నా
నంతచిన్మాత్రమూర్తయే ।
స్వానుభూత్యేకమానాయ
నమశ్శాన్తాయ తేజసే ॥

ఆర్యావర్తము కర్మభూమి కాననిందు వసించువారలు స్వవర్ణోచిత కర్మములఁ గావింపవలయును. అందులకై ప్రతి మానవుఁడును నిజకులము నెఱింగితత్తదుచిత కర్మానుష్ఠానములచేఁ గడతేరుట ధర్మమై యున్నది. ఈయంశమే శ్రీరామ గీతయందట్లు చెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ ఆదౌ స్వవర్ణాశ్రమవర్ణితాః క్రియాః
కృత్వా సమాసాదితశుద్ధమానసః।

సమాప్యతత్పూర్వముపాత్త సాధనః
సమాశ్రయేత్సద్గురుమాత్మలబ్ధయే॥

పై శ్లోక భావమువలనఁ "ప్రతిమానవుఁడు తొలుత వర్ణాశ్రమ ధర్మములను గుర్తించి యనుష్ఠించుచుఁ బరిశుద్ధ మానసుఁడు కావలయును". పిదప ఆత్మోపలబ్ధి కొఱకు నాచార్యుని సేవింపవలయును" అని తెలియుచున్నది. జాత్యుచిత కర్మాదికములే యుభయసాధనములు గావునఁ బ్రతిమానవుఁడు కర్మానుష్ఠానమునకు ముందు జాతినెఱుంగుట యవసరమై యున్నది. భగవద్గీతలలో శ్రీకృష్ణుఁడు సైతము పూర్వులచేతఁ బూర్వతరులచేతను సనుష్ఠింపఁ బడినకర్మలను జేయుమని చెప్పియున్నాఁడు. "శ్లో॥ కురుకర్మైవతస్మాత్త్వంపూర్వైః పూర్వతరంకృతం|" ఈశ్లోకభావమును బట్టికూడ మానవుఁడు తొలుత తనజాతి నెఱింగి పూర్వుల కర్మాదికముల గ్రహింపవలయునని తెలియుచున్నది. ఇంతియ గాక గీతలలో

శ్లో॥ శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్॥
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః॥

భగవద్గీ తా. అధ్యా 3 శ్లో॥ 35

అనుశ్లోకము వలనఁ గూడ "పరకీయమగు ధర్మము సుఖముగా నాచరించుటకు వీలైనను దానికంటెఁ దనధర్మమే దోషసహితమైననుమిక్కిలి శ్రేయస్కరమైనది. స్వధర్మాను సారముగాఁ బ్రవర్తించుచు మరణించినను గల్యాణము కలదు.

కాని పరుల ధర్మము భయంకరమైనది. తిలకు భగవానుఁడీ శ్లోకమునకు వివరణము వ్రాయుచు నందు స్వధర్మ మనఁగా స్మృతి కారులు చతుర్వర్ణ్య వ్యవస్థాను సారముగఁ బ్రతిమను జునకు శాస్త్రముచే విధింపఁబడిన వ్యాపారము" అని వ్రాసి నాఁడు కావున నిందుచేఁ బ్రతి మానవుఁడు తన జాతినెఱింగిన స్వస్వ కర్మాచరణమునకు నవకాశము చిక్కును కానఁబ్రకృతి వ్యవహృత జాతులకునుచితకర్మల నెఱుంగుటకు జాతినిరూప ణము మిగుల నవసరమై యున్నది. కావుననే సకల సద్గుణ గణవిరాజ మానులు నీతివిద్యా విశారదులును శ్రీమద్భాగ్య నగర రాజ్యమధ్య విద్యోతమాన శ్రీమద్దోమకొండ సంస్థాన ప్రభుపుంగవులునగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజారాజేశ్వర రావుబహా ద్దరు గారిరెడ్డి వంశీయ చరిత్రమును వ్రాయ మమ్మలను నియోగించినఁ దదాజ్ఞాను సారంబుగ నాంధ్ర ద్రావిడ కర్ణా టాది దేశవిద్యోత మానంబులును రెడ్డివీరుల పురాతన రాజ ధానులునగు కొండవీడు, వినుకొండ, బెల్లముకొండ, అద్దంకి ధరణికోట కొండపల్లి కొల్లేరు కోరుకొండ రాజమహేంద్ర వరము రాయచూరు ఆదవేని మొదలగు ననేక రాజధాను లను తిరువళ్ళూరు, తిరువణ్ణామలై, చిదంబరము కుంభకో ణము కాంచీవరము మధుర శ్రీవైకుంఠము హంపిమొదలగు దివ్యక్షేత్రములను బెజవాడ గుంటూరు నెల్లూరు మద్రాసు లోని ఓరియంటల్ లైబరి ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటిక, తంజావూరిలోని సరస్వతీ పుస్తక భాండాగారము బొబ్బిలి పిఠాపురము విజయనగరము అలంపూరు బళ్ళారి

ఆనగొంది విజయనగరము పానుగల్లు వర్ధమాను భూతపురము కల్యాణాలను లోనగు పట్టణములను గ్రామములను పుస్తక భాండాగారములను దర్శించి అందలి శిలాశాసన ములనుము ద్రితాముద్రిత గ్రంథములను దేశచరిత్రములను అష్టాదశ పురాణములను శ్రుతిస్మృతులను గ్రామముల కైఫీయతులను దొరతనము వారిచేఁ బ్రకటింపఁ బడిన రిపోర్టులను విమర్శించి వాని లోని యుపయుక్తాంశ ములను గ్రహించి రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక యను నీగ్రంథము వ్రాయఁబూనితిమి.

వర్ణవ్యవస్థగుణకర్మలు.

„తమిద్గర్భంప్రథమందధ్రఆపోయత్రదేవాః। సమగచ్ఛంతవిశ్వే।
అజస్యనాభావధ్యేకమర్పితం।యస్మిన్ విశ్వానిభువనానితస్థుః॥

బ్రహ్మాండమున దేవతలందఱుచేరియుండిరి. ఆబ్రహ్మాండము తొలుత మహాసముద్రమునందడఁగి యుండెను- అందే సకల భువనములును సమస్త జీవరాసులును సృష్టికిఁ బూర్వము నందణగి యుండెను. అతఁడే సమస్త భువనములను పరమాత్మునియాజ్ఞానుసారము సృజించెను. అతనియందే దేవత లందరడఁగి యుండిరి.

పైవాక్యముల వలన విశ్వమునంతఁ దొలుత భగవంతుండు సృష్టించెనని తెలియుచున్నది. „బ్రాహ్మణోస్యముఖమాసీత్” లోనగు శ్రుత్యాదుల వలనను „యఁతుకర్మణియ

స్మిన్ సన్యయుక్త ప్రథమం విభుఃసత దేవప్వయంభేజే సృజ్యమా నఃపునఃపునః

తా. సృష్టికర్తయే జీవునికల్పాంతరకర్మను సారము గా నేకర్మ యందు నియోగించెనో యాజీవుఁడు మాటిమాటికి సృజింపబడుచు బూర్వకర్మ ఫలవశమున జాతీయ కర్మనే యా చరించు" అను శ్లోకభావమువలనను జాతులు భగవన్నిర్మిత ములని చెప్పుచు నింకఁ గొన్ని దృష్టాంతములు విద్వాంసులు శ్రుతిస్మృత్యాదులనుండి చూపు చున్నారలు. ఆశ్లేయగ్రంథ ములు పెక్కులు జాతివిభాగము గుణకర్మలచే జరుపఁబడు నదేకాని వేఱుగాదని తెల్పుచున్నవి. వీనిని సమన్వయింప వలసియున్నది. యుక్తివాదముననుసరించి శాస్త్రార్థములను త్రోసివేయుట మిగుల నింద్యము ధర్మనిర్ణయము చేయు నప్పుడు శ్రుతిస్మృతులు లోకాచారములు పురాణములు న్యాయమీమాంసధర్మశాస్త్రములు వేదాంగములైన శిక్షా కల్పవ్యాకరణ నిరుక్త జ్యోతిషములు అను నీ పదునాలుగు విమ ర్శింపవలయును. అంతియెకాని కేవల యుక్తి వాదము నను సరించి వాదించుట శాస్త్రము నవమానించుటతో సమాన మగుననియు నట్టివాఁడు కులమునుండి బహిష్కరింపఁదగిన వాఁడని యున్నది.

"శ్లో॥ ధర్మంజిజ్ఞాసమానానాం ప్రమాణం ప్రథమం శ్రుతిః,
ద్వితీయం ధర్మశాస్త్రంతుతృతీయంలోకసంగ్రహః॥

భారతానుశాసనికము.

౹౹శ్లో॥ పురాణన్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రాంగమిశ్రితాః।
వేదాఃస్థానానివిద్యానాంధర్మస్యచచతుర్దశ ॥

యాజ్ఞవల్క్యము. అ ౩ శ్లోకము.

౹౹శ్లో॥ యోవమన్యేత తేమూలే హేతుశాస్త్రాశ్రయాద్ద్విజః
ససాధుభిర్బహిష్కార్యో నాస్తికో వేదనిందకః॥

మనుస్మృతి ద్వి. అ.

ఇందుచే విశేషవిధులుగా జాతులు భగవన్నిర్మితము లని చెప్పఁబడినను గుణకర్మలచే విభాగింపఁ బడినటులెందేని పూర్వగ్రంథములయందుఁ గలదేమో విద్యాధికు లీవిధముఁన నెటులనభిప్రాయ మొసంగిరి తెలిసికొనుట ప్రతిజాతి చరిత్ర మునకు నవసరమైయున్నది. ధర్మాధర్మ నిర్ణయమందు వేద ములును మన్వాదుల సమయములు ప్రమాణములని యాప స్తంబులును హారదత్తాదులుచెప్పియున్నారు.

౹౹శ్లో॥ జన్మశారీరవిద్యాభిరాచారేణశ్రుతేనచ।
ధర్మేణచయథోక్తేనబ్రాహ్మణత్వంవిధీయతే॥
కామభోగప్రియాస్తీక్ష్ణాఃక్రోధనాఃప్రియసాహసాః।
త్యక్తస్వధర్మారక్తాంగాః తేద్విజాఃక్షత్రతాంగతాః॥

భారతము.

తా. పుట్టువు దేహము విద్య అచారము వేదాదికము శాస్త్రోక్తధర్మాచరణముల వలన మానవుఁడు బ్రహ్మత్వము నొందుచున్నాఁడు. కామోప భోగోప రతులు తీవ్రభావులు

కోపస్వభావులు సాహసులు స్వధర్మశూన్యులు రక్తదేహు లగు బ్రాహ్మణులు రాజులగుదురని పై శ్లోకముల భావము. ఇందుచే భారతకాలమునఁ జాతుర్వర్ణ్యములు గుణకర్మముల బట్టియే మార్పునొందు చున్నట్లు నాచరణ శూన్యుఁ డగు బ్రాహ్మణుఁడు జాతిచ్యుతుఁడై రాజుగమాఱుటచేఁ గులము గుణకర్మాను సారమనియుఁ దెలియును. ఈ అంశమే భారత మునందు నింకను విపులముగా సంశయ రహితముగాఁ జెప్పఁ బడినది.

"శ్లో॥ బ్రాహ్మణోవాప్యసద్వృత్తస్సర్వసంకరభోజనః।
బ్రాహ్మణ్యంసమనుత్సృజ్యశూద్రోభవతి తాదృశః।
కర్మభిశ్శుచిభిర్దేవివిశుద్ధాత్మాజితేంద్రియః।
శూద్రోపి ద్విజవత్సేవ్య ఇతి బ్రహ్మానుశాసనం॥
స్వభావఃకర్మచశుభం యత్రశూద్రేపితిష్ఠతి ।
విశిష్టస్సద్విజాతేర్వై విజ్ఞేయ ఇతి మేమతిః ।
నయోనిర్నాపిసంస్కారో నశ్రుతం నచసంతతిః !
కారణానిద్విజత్వస్య వృత్తమేనతుకారణమ్ ।
బ్రహ్మస్వభావఃకల్యాణి సమస్సర్వత్రమేమతిః ।
నిర్గుణం నిర్మలంబ్రహ్మ యత్రతిష్ఠతి సద్విజః ॥

భారతము. అనుశాసనికము అధ్యా ౨౧

పై శ్లోకములభావముగూడ గుణకర్మములవలన జాతివిభాగ మేర్పడినదనుట కనుకూలముగా నున్నదని తెలియుటకుఁదా త్పర్యము నుదాహరించు చున్నారము. "చెడునడవడి సంకర

భోజనము గల బ్రాహ్మణుఁడు శూద్రుఁడగును, జితేంద్రియుఁడు కర్మశుద్ధుఁడు నగు శూద్రుఁడు బ్రాహ్మణునివలె సేవింపదగినవాఁడని బ్రహ్మయనుశాసించిన యంశము. శుభకర్మాచరణ శీలుఁడగు శూద్రుఁడు సామాన్యద్విజునికంటె శ్రేష్ఠుఁడు. జన్మహేతువు సంస్కారము సంతతి, అధ్యయనము వీటితోఁ బనిలేదు. బ్రాహ్మణత్వమునకు నాచరణమే ముఖ్యము. వృత్తమువలననే బ్రాహ్మణత్వము నియమింపఁబడినది. వృత్తస్థితుఁడగు శూద్రుఁడు బ్రాహ్మణుఁడగును, బ్రహ్మకు సర్వజాతులు సమము. నిర్గుణోపాసకుఁడగు వాఁడే బ్రాహ్మణుఁడు, బ్రహ్మత్వము సహితము గుణకర్మలవలన వచ్చుననియుఁ గర్మచ్యుతులగు బ్రాహ్మణులు శూద్రులౌదురనియు శూద్రులు బ్రాహ్మణులౌదురనియు నిందుస్పష్టముగాఁ జెప్పంబడినది కాన గుణకర్మలవలన విభజింపఁబడిన జాతులు కొంతకాలము కర్మలయందలి మార్పులచేత నుచ్చనీచతల నొందుచువచ్చి నటుల భారతమే ప్రమాణము. రాజకులసంభవుఁడగు ఋభునికుమారులు నూరుగురిలో నెనుబదియొక్కరు బ్రాహ్మణులైరను నీక్రింది శ్రీభాగవతములోని శ్లోకభావము కూడగుణకర్మ మహిమవలన నుచ్చజాతినిఁ బొందవచ్చునని తెలుపును.

"యవీయాంస ఏకాదశీతిర్జాయంతేయాః పితురాదేశకరాః మహాశాలీనాః మహాశ్రోత్రియా యజ్ఞశీలాః కర్మవిశుద్ధాః బ్రాహ్మణా బభూవుః॥

ఈక్రింద నుదహరించు హరివంశ శ్లోకమునందు నాభాగుఁడు అరిష్టుఁడను వైశ్యపుత్రులిరువురు బ్రాహ్మణత్వము

బొందిరను విషయము ననుసరించి కూడగుణకర్మముల వలన జాతివిభాగమేర్పడినదని దోచుచున్నది. ఇంతియేగాక పూర్వజాతి శరీరముకూడ తపోమంత్ర సమాధ్యాదుల వలన జ్యాత్యంతరము పొందునని పాతంజలి యోగశాస్త్రమందు

"జన్మౌషధిమంత్రతపస్సమాధిజాస్సిద్ధయః జా
త్యంతరపరిణామః ప్రకృత్యాపూరాత్॥

అని చెప్పఁబడియున్నది. యోగశాస్త్రముగా సనందు యోగ ప్రాముఖ్యమున జాతులు మారునను నవకాశమీయఁబడినది. సర్వ గ్రంథములందును గుణకర్మముల వలస జాతి పరిణామ మేర్పడవచ్చుననియు రాను రాను స్మృతులు రచించిన కాలమునఁ గ్రిందిజాతులు నుచ్చజాతులు కానువీలులేదను కట్టుబాటులు బయలుదేరినట్లు విశ్వసింప నవకాశములు గలవు.

భూతసృష్టియు వర్ణవిభాగము శౌచాశౌచ విధులెట్లు ప్రపంచమునందుఁ గలిఁగినవి తెలుపుమని భరద్వాజుఁడు ప్రశ్నింప భృగుమహర్షి యీ క్రింది విధముగాఁ జెప్పియున్నాఁడు.

౧. శ్లో॥ అసృజద్బ్రాహ్మణా నేవపూర్వం బ్రహ్మప్రజాపతిః। ఆత్మతేజోభినిర్వృత్తాన్ భాస్కరాగ్ని సమప్రభాన్। నవిశేషోస్తి వర్ణానాం సర్వం బ్రాహ్మమిదంజగత్। బ్రహ్మణాపూర్వసృష్టంహి కర్మభిర్వర్ణతాంగతం। కామభోగప్రియాస్తీక్ష్ణాః క్రోధనాప్రియ సాహసాః। త్యక్తస్వధర్మారక్తాంగాః తేద్విజాఃక్షత్రతాంగతాః। గోభ్యోవృ

త్రిం సమాదాయపీతాః కృష్యనుజీవినః । స్వధర్మం నానుతిష్ఠంతి తే
ద్విజాః వైశ్యతాంగతాః । హింసారతిప్రియాలుబ్ధాస్సర్వకర్మోపజీ
వినః కృష్ణాశ్శౌచపరిభ్రష్టాస్తే ద్విజాశ్శూద్రతాం గతాః । ఇత్యేతైః
కర్మభిర్వ్యస్తా ద్విజావర్ణాంతరంగతాః । ధర్మయజ్ఞ క్రియాచైషాం ని
త్యం నప్రతిషిధ్యతి । వర్ణాశ్చత్వారఇత్యేతేఏషాం బ్రాహ్మీసరస్వతి ।
విహితాబ్రహ్మణాపూర్వంలోభస్త్వజ్ఞానతాఁగతాః ॥

మహాభారతము

ప్రజాపతియగు బ్రహ్మతొలుత బ్రాహ్మణులనే సృజించెను. వారు బ్రహ్మతేజము సూర్యునివంటి అగ్నివంటి కాంతి గలవారు. ఆకాలమున వర్ణభేదములేదు. ప్రపంచమంతయు బ్రాహ్మణజాతియే; కర్మలచేతనే వర్ణభేదమేర్పడెను. అప్పటి బ్రాహ్మణులలోఁ గొందరు గామలోభాదుల నాశ్రయించి క్షత్రియులైరి. గోపాలనమును కృషిని నాశ్రయించి కొందరు వైశ్యులైరి. హింసారతులును సర్వకర్మోపజీవనులై కొందరు శూద్రులయిరి; ఇటులఁగర్మాచరణభేదముచే వర్ణాంతరములు బ్రాహ్మణులు పొందిరి.

తొలుతనందఱు బ్రహ్మసంతతిగా వ్యవహరింపఁబడిన బ్రాహ్మణజాతి రాను రాను గుణకర్మానుసారముగ వృత్తులంబట్టి కులభేదము లొందినటుల వ్యాసులవారె భారతమునఁ జెప్పియున్నారు.

శ్లో॥ నచర్మణోనరక్తస్యనమాంసస్యనచాస్థినః ।
నజాతిరాత్మనోజాతిర్వ్యవహారేణకల్పితా ॥

నిరాలంబోపనిషత్తు

,,శ్లో॥ శూద్రో బ్రాహ్మణతామేతి బ్రాహ్మణశ్చైతి శూద్రతాం॥

మనుస్మృతి

పైశ్లోకములన్నియు గుణకర్మవశమున జాతిపరిణామ మేర్పడవచ్చునని తెలుపుచున్నవి. ఆర్యులందరిచే శిరసావహింపఁబడుచున్న భగవద్గీతలలో సహితము గుణకర్మమును బట్టి చాతుర్వర్ణ్యమును నేనే సృజించితిని నేనే దానిని చేయని యవ్యయుఁ డనగుదునని తెలిసికొనమనుభావము నిచ్చెడు శ్లోకము నీ క్రింద నుదహరించుచున్నారము.

,,శ్లో॥ చాతుర్వర్ణ్యంమయాసృష్టంగుణకర్మవిభాగశః।
తస్యకర్తారమపిమాంవిద్ధ్యకర్తారమవ్యయం॥

భగవద్గీతా. అధ్యా. 4 శ్లో. 13

,,శ్లో॥ నకులేననజాత్యావక్రియాభిర్బ్రాహ్మణోభవేత్
చండాలోపిహివృత్తస్థో బ్రాహ్మణస్సయుధిష్ఠిరః॥

కులము చేతకాని జాతిచేకాని బ్రాహ్మణుఁడు కానేరడు క్రియచేత మాత్రము బ్రాహ్మణుఁ డగును. వృత్తస్థితుఁడగు చండాలుఁడు బ్రాహ్మణుఁడగు ననుభావముగలపై భారత శ్లోకము వలన కూడ వృత్తులఁబట్టి జాతులు పరిమాణముఁ బొందినట్లు దోచుచున్నది.

,,శ్లో॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంశూద్రాణాంచపరంతప।
కర్మాణిప్రవిభక్తానిస్వభావప్రభవైర్గుణైః।

శమోదమస్తపశ్శౌచంక్షాన్తిరార్జవమేవచ ।
జ్ఞానంవిజ్ఞానమాస్తిక్యంబ్రాహ్మ్యంకర్మస్వభావజం ।
శౌర్యంతేజోధృతిర్దాక్ష్యంయుద్ధేచాప్యపలాయనం ।
దానమీశ్వరభావశ్చక్షాత్రంకర్మస్వభావజం ।
కృషిగోరక్షవాణిజ్యంవైశ్యకర్మస్వభావజం ।
పరిచర్యాత్మకంకర్మశూద్రస్యాపిస్వభావజం ॥

భగవద్గీతా. అధ్యా. 18 శ్లో. 41—44

ఓ పరంతపా! బ్రాహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులయొక్క కర్మలు వారియొక్క స్వభావజన్మములైన (అనగా ప్రకృతిసిద్ధములగు) గుణములను బట్టి వేఱు వేఱుగ విభజింపఁబడినవి శమము, దమము, తపస్సు, శుచిగానుండుట, శాంతి, సరళత (ఆర్జవము)జ్ఞానం(అధ్యాత్మజ్ఞానము, విజ్ఞానము) వివిధజ్ఞానము ఆస్తిక్యబుద్ధియుననునివి బ్రాహ్మణుల యొక్క స్వభావజన్యములగు కర్మలు, శౌర్యము, తేజస్విత, ధైర్యము, దక్షత, యుద్ధములో వెనుదీయకుండుట, దాతృత్వము ప్రజల నేలుట యను నివి క్షత్రియుల యొక్క స్వభావజన్యములగు కర్మలు కృషిగోరక్షణ వాణిజ్యములు (వ్యవసాయపశుపాలన వాణిజ్యము) లను నవి వైశ్యునిస్వభావజన్య కర్మలు అటులే సేవించుట శూద్రునకు స్వభావజన్యకర్మయని పైశ్లోకముల భావము.

తిలకు భగవానుఁడు పై శ్లోకమునకు వివరణము వ్రాయుచు గుణకర్మలఁబట్టి జాతి విభాగమేర్పడెనను నంశ మీ క్రింది విధముగా వ్రాసియున్నాఁడు.

“చాతుర్వర్ణ్యవ్యవస్థస్వభావజస్యగుణ భేదముచేఁజెప్ప బడినది. ఈయుపపత్తి గీతలయందే యపూర్వముగా నున్నది కాదు, మహాభారతము నందున్న వనపర్వమునందు నహుష యుధిష్ఠిరుల యొక్కయు ద్విజవ్యాధుల యొక్కయు సంవాదముల యందును, (వన ౧౮౦—౨౧౧) శాంతిపర్వము నందలి భృగుభరద్వాజ సంవాదమునందును (శాంతి ౧౮౮)అనుశాసనీక పర్వమునం దుమామహేశ్వర సంవాదము నందును (అను. ౧౪౩) అశ్వమేధపర్వమందలియను గీతల యందును (అశ్వ ౩-౧౧)నీ గుణభేదము యొక్కయుపపత్తి కొంత మార్పుతోఁ గను పట్టుచున్నది. జగత్తునందలి వివిధ వ్యవహారములును, ప్రకృతి యొక్క గుణభేదముల చేతనే నడుచు చున్నవని పూర్వమునందే చెప్పఁబడినది. [ఎవరేమి చేయవలసినదియుఁ జాతుర్వర్ణ్య వ్యవస్థచే నిశ్చయింపఁ బడినవిషయము తిలకు భాష్యమున ౧౧౭౩వ పుటచూడుడు]

మనుస్మృతియందు నిట్లు చెప్పఁబడి యున్నది.

“శ్లో॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనంయజనంయాజనంతథా।
దానంప్రతిగ్రహంచైవబ్రాహ్మణానామకల్పయత్॥
ప్రజానాంరక్షణందానమిజ్యాధ్యయనమేవచ।
విషయేష్వప్రసక్తిశ్చక్షత్రియస్యసమాసతః॥
పశూనాంరక్షణందానమిజ్యాధ్యయనమేవచ।
వణిక్పథంకుసీదంచవైశ్యస్యకృషిమేవచ॥

విసర్త భీతిచే నా యాగ్రంథములు నుండి దృష్టాంతముల నుదాహరింపక యితర గ్రంథలనుండి యీ యంశము

స్థాపించు నాధారముల నొసంగి ప్రకృతము ననుసరించు చున్నారము.

"బ్రాహ్మణాదివర్ణంబు లెల్లను గుణకర్మంబులచే భేదిల్లుంగాని జననంబుచే భేదిల్లవు. జననంబు వలన బ్రహ్మతేజస్సంప్రాప్తి యొదవ నేరదు. కావున బ్రహ్మవలన నుత్పత్తిల్లిన వారెల్ల బ్రాహ్మణులనంజనదు. ఎఱుక వలనను గర్మోపాసనాదుల వల్లను దయా దాక్షిణ్యంబుల వలనను బ్రాహ్మణుండగు. నాయక ప్రజాసంరక్షణ సామర్థ్యంబు పరాక్రమంబు ఇంద్రియ నిగ్రహంబు దుష్టనిగ్రహ శైలియుం గలవాఁడు క్షత్రియుండు. క్రయవిక్రయ నైపుణ్యంబు. పాశుపాల్యంబు గృషియుం గలవాఁడు. వైశ్యుఁడు ద్విజార్చనాసక్తుఁడు జితేంద్రియుఁడు శూరుఁడు శీరకాష్ఠాదివహుఁడు శూద్రుఁడన నొప్పు. స్వకులోచిత ధర్మంబు పరజీవనంబు గావించు చాడులైన అవివేకులు మ్లేచ్ఛులనఁబడుదురు.

శుక్రనీతి. అధ్యా. ౪. ౫.

ఒక్క ఆర్యజాతివారిచే మాత్రము వర్ణాశ్రమనులు కల్పింపఁబడినవి కాని యనార్యులైన నాగులలోను మిశ్రజాతుల వారైన బౌద్ధులలోఁ గల్పింపఁ బడి యుండలేదు. ఆర్యులలోనైన నిప్పటిరీతి వర్ణభేదములు గానరావు. ఆకాలమునందు వృత్తులఁ బట్టికులభేదము లేర్పడెనని కాని కులభేదమును బట్టి వృత్తులేర్పడి యుండలేదు ... ... ఆర్యులా కాలమునఁ బలిపాలనము సేయునాంధ్రుల సేవలము శూద్రులనుగాఁ జూచి యుండలేదు. వారిని క్షత్రియులని పైకిఁ జెప్పుచువచ్చిరి. గాని కర్మాధి కారము కలిగింపక లోపల

ద్వేషభావమును గలిగి యుండిరి మొదట నామమాత్రము గా నేర్పడిన వర్ణాశ్రమ బంధములు సడలి యున్నవిగాని కాలము గడచినకొలది గట్టిగా బిగింపఁబడుచు వచ్చినవి మనుస్మృతియందుఁ జెప్పఁబడిన భేదకారణములు కల్పితములుగాని స్వాభావికములుగావు గనుక నవియెంతమాత్రము విశ్వసింపఁదగినవికావు.

ఆంధ్రుల చరిత్రము ౧౦ ప్రకరణము.

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులను నాలుగు జాతులీకాలమునందే యేర్పడినవి. వేదమంత్రములను రచించిన ఋషులసంతతి వారును, వేదాధ్యయనము చేసి యజ్ఞయాగాది క్రతువులు చేయువారును, జేయించువారును, అరణ్యములలో నివసించి పరతత్వ విచారణము చేయువారును. బ్రాహ్మణులయిరి. దస్యులు మొదలగు శత్రువుల దండించి రాజ్యములుస్థాపించినవారు క్షత్రియులైరి వ్యవసాయము మొదలగువృత్తుల లోనున్న వారును వాణిజ్యము చేయువారునునగు నితరార్యులందఱును వైశ్యులైరి ఆర్యులకు లోఁబడిన యనార్యులందఱు నుశూద్రులుగా నెంచఁబడిరి. ఇట్లు మొట్టమొదట గుణ కర్మముల ననుసరించి వర్ణవిభేద మేర్పడినది కాని యిప్పటి వర్ణమువలె నప్పటిజాతి, ఇతరులు ముట్టినంత మాత్రముననుు, ఇతరులతోఁ గలిసి భుజించినంత మాత్రముననుు, జెడిపోవునది కాదు తక్కువ జాతుల వారియొద్ద యెక్కువ జాతివారు విద్య నేర్చుకొనుటయు. నొకరియొద్ద నొకరు భుజించుటయు.

నౌకరి పిల్లల నౌకరు చేసికొనుటయు గుణ కర్మములఁ బట్టి యొకవర్ణము లోనివారు మఱియొక వర్ణములోఁ జేరుటయు నప్పుడు చెల్లుచుండెను క్షత్రియుఁ డగు విశ్వామిత్రుఁడు బ్రహ్మర్షియై విశ్వామిత్ర గోత్రులగు నిప్పటి బ్రాహ్మణుల కంచలకు మూలపురుషుఁ డయ్యెను బ్రాహ్మణ పుత్రికయగు దేవయాని క్షత్రియుండగు యయాతిని వివాహమాడి క్షత్రియ వీరులగు యాదవులకు మూలజన యిత్రి యయ్యెను. బ్రాహ్మణులును క్షత్రియుఁడగు కృష్ణుఁడును దాసీ పుత్రుఁడగు విదురుని యింట విందారగించిరి, శ్వేతకేతు, ఆరుణేయుఁడు, సోమసుష్మ, సత్యయజ్ఞ, యాజ్ఞవల్క్యుఁడు, అను ముగ్గురు బ్రహ్మర్షులు నగ్నిహోత్ర విధానమంతయు జనక మహారాజు నొద్ద నేర్చుకొనిరనియు జనకుఁడు బ్రాహ్మణుఁడాయె ననియు శతపథబ్రాహ్మణము (శతపథ ౧౧-౬-౨-౨) చెప్పు చున్నది శ్వేతకేతు ఆరుణేయుఁడును. అతని తండ్రియగు గౌతముఁడును, పాంచాల దేశపు పరిషత్తునకుఁ బోయి ప్రవాహ జైబలియను రాజునొద్దబ్రహ్మ విద్య నభ్యసించిరనియు నంతవఱకు నావిద్య క్షత్రియులకే తెలియు ననియు బ్రాహ్మణులకుఁ దెలియదనియు ఛాందోగ్యమున (ఛాందోగ్యము-౫-౩-౭) జెప్పఁ బడినది. అయిదుగురు బ్రహ్మర్షులును ఉద్దాలక ఆరుణియను మహోపాధ్యాయుఁడును కైకయ రాజగు అశ్వపతికి శిష్యులై యాశ్రయించి బ్రహ్మవిద్యను సంపాదించిరి (శతపథము) రైక్వుఁడను బ్రాహ్మణుఁడు జానశ్రుతి పుత్రాయణుఁడను శూద్రునికొమార్తెను వివాహమాడి యతనికి బ్రహ్మవిద్య నేర్పెను కవషుఁడను

దాసీ పుత్రుఁడు బ్రహ్మర్షిత్వము చెందెను. సత్యకామ జాబా లుఁడను కులగోత్రము లెరుకలేని పిల్లవానికి వాని సత్యసంధత్వ మును మెచ్చి ఋషులు బ్రాహ్మణత్వ మొసంగిరి ఇందువలన సత్యప్రియత్వమును విద్యా సంపదయు నేజాతి మనుజునినైనను నప్పటి కాలములో బ్రాహ్మణత్వ మునకు నర్హుని సేయుచుండె నని స్పష్టమగుచున్నది.

హిందూ మహాయుగము.3 ప్రకరణము.

„శ్లో॥ విశ్వామిత్రో వశిష్ఠశ్చ మాతంగో నారదాదయః
తపోవిశేషైః స్సంప్రాప్తముత్తమత్వం నజాతితః,

శుక్రనీతి అ ౪ శ్లో. ౪

„అను శుక్రనీతి శ్లోకము సయితము గుణకర్మముల వలననే జాతి విభాగ మేర్పడినదని బోధించుచున్నది.

పూర్వోక్త నిదర్శనముల నన్నింటిని సమన్వయించి చూచితిమేని పూర్వకాలమున మొదట కులభేదములు లేవని యు పిదప గుణకర్మలచే వర్ణవిభాగ మేర్పడినదనియు రాను రాను కులకట్టుబాటులు స్మృత్యాదుల యందు వ్రాసినప్పటి నుండి వర్ణాశ్రమధర్మములకు బిగువుచిక్కెననియుఁ దెలియుచు న్నది గుణకర్మ విభాగములచే క్షత్రియత్వమును బడసిన వా రలు రాజ్యములనేలుచు వర్ణాశ్రమ ధర్మముల ననుసరించుచు నేదేని రాజ్యవిప్లవములలో దేశమువదలినపుడు నాచారవ్యవ హారాదుల కాచార్యులగు బ్రాహ్మణుల సమావేశముతటస్థిం

పనవుడు మఱల శూద్రప్రాయు లగుచు వచ్చినటులఁ గూడా మనశాస్త్రములలోఁ గలదు, ఒకమాఱు స్థిరపడిన క్షత్రియత్వము కొంతకాలమునకు లోపించుటయు మఱికొంతకాలమునకు సదనుష్ఠానప్రశమునఁ బూర్వాభ్యున్నతి నొందుటయుఁ బూర్వాచారమని యుదాహృత శ్లోకభావములవలనను వ్యక్తమగుచున్నది. కొందఱీ క్షత్రియజాతులు ఖండాంతరాగతులనియుఁ గావుననే బ్రాహ్మణ పురోహితత్వము బడయఁజాలక జాతిశూన్యులైరని యందురు. గాని యిదినిరాధారము వీరుభారతవర్షమునందు జనించిక్షత్రియపదవాచ్యులై కర్మచ్యుతులై శూద్రప్రాయులైరను సంగతి గ్రంథాంతరములందుఁగలదు. ఐతరేయబ్రాహ్మణ సప్తమ సంచికలోనున్న శునశ్శేఫునికథలో విశ్వామిత్రునకు ౧౦౦ కుమారులుండ నం దేబదిమంది పితాజ్ఞనుల్లంఘించి పుండ్ర శబర పుళిందాదులైరను కథ పై దానికి మాతృక కావచ్చును. వశిష్ఠుని యాగధేనువగు శబలను విశ్వామిత్రుఁడు బలవంతముగాఁ గొనిపోవనెంచ శబలవిజృంభించెననియు దాని యవయవములనుండి యవనకాంభోజ బర్బరాది జాతులు పుట్టిరనుటచే నాయాజాతులన్నియు భరతవర్షమున జనించినవనియే విశ్వసింపవలసి యున్నది.

ఇందుఁకుదాహృతము లగుశ్లోకములు.

"శ్లో॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సురభి స్సా సృజ త్తదా
తస్యా హుంభారవో త్సృష్టాః * పప్లవా శ్శతశో నృపా॥

* పల్లవా.

భూయ ఏవాసృజ ద్ఘోరాన్ శకాన్ యవనమిశ్రితాన్।
తై రాసీ త్సంవృతా భూమి శ్శకై ర్యవనమిశ్రితైః।

రామాయణము. బాలకాండ అధ్యాయము ౫౪

శ్లో॥ తస్యా హుంభారవా జ్జాతాః కాంభోజా రవిసన్నిభాః।
ఊధస స్త్వథ సంజాతాః పహ్లవాశ్శస్త్రపాణయః।
యోనిదేశా చ్చ యవనా శ్శకృద్దేశా చ్ఛకా స్తథా।

అధ్యాయము ౫౫

శ్లో॥ శనకై స్తు క్రియాలోపా దిమాః క్షత్రియజాతయః।
వృషలత్వం గతా లోకే బ్రాహ్మణాదర్శనేన చ।
పౌండ్రకా శ్చోళద్రవిడాః కాంభోజా యవనా శ్శకాః।
పారదాః పల్లవా శ్చీనాః కిరాతాః దరదాః ఖశాః।
ముఖబాహూరుపజ్జానాం యా లోకే జాతయో బహిః।
మ్లేచ్ఛవాచ శ్చార్యవాచ స్తే సర్వే దస్యవ స్స్మృతాః।

మనుస్మృతి ౧౦ అధ్యాయము

ఆదిములగు క్షత్రియ జాతులు బ్రాహ్మణ సమావేశము లేనివారై దూరమేగుటచే శూద్రులైరి. పౌండ్రకులు, చోళులు, ద్రవిడులు కాంభోజులు యవనులు శకులు పారదులు పల్లవులు చీనులు కిరాతులు, దరదులు ఖశులులోనగు సర్వజాతుల వారలిటులనే జాతిచ్యుతులైరి. అన్యభాషాశ్రయముగలవారగుటచే వీరలు దస్యులని గూడఁ బిలువంబడుచున్నారని పైనుదహరించిన శ్లోకముల భావమైయున్నది.

గుణకర్మ విభాగముచే క్షత్రియత్వము బడసి చిరకాలము క్షత్రియ ధర్మము లవలంబించి రాజ్యపాలనమునకు సీమాంతరముల కేగినవారిని జాతిచ్యుతులని మన పెద్దలు భావించిరి. ఇందులకనియే కాఁబోలు చాళుక్యులు తమ వెంటఁ బ్రాహ్మణులఁ గొనిపోవుచు బ్రాహ్మణకుటుంబములఁ బోషించుచు వారలకుఁగుల బ్రాహ్మణులని పేరు పెట్టిరని యూహింపనవకాశము గలుగుచున్నది. చోళులు పల్లవులు లోనగు పూర్వరాజన్యులు క్షత్రియులైనను వారల క్షత్రియత్వము దేశీయపండితు లంగీకరింపక వారిని శూద్రులుగాఁ బరిగణించుటయు వారలు తిరుగఁబడి క్షత్రియులమని చెప్పుకొనుటఁ జూచి కలియుగమున క్షత్రియులే లేరని వ్యవహరించి యందులకుపపత్తులను గలిగించిరనియుఁ దోచుచున్నది.

గుణకర్మలచే క్షత్రియత్వము బడసిన పవిత్ర జాతిపరిపాలనమున కితర దేశముల కేగినంత మాత్రమున శూద్రత్వము బడయుట యనుభవ విరుద్ధము. పూర్వోక్త గుణకర్మ విభాగములచే జాతులేర్పడెనను శ్లోకములకు విపరీతమగు వ్యాఖ్యానములతో జాతులు భగవత్సృష్టములని సిద్ధాంతము పూర్వవిద్వాంసులు గావించిరని తలంచుటలో సాహసము లేదు. ఇంతకు దీని వలన దేలిన సారము క్షత్రియులు. బ్రాహ్మణాదులవలెనే గుణకర్మములవలన జాతినార్జించి దూరదేశావాసముచే మరల క్షత్రియత్వము గోలుపోయిరని తెలియును ఇట్లు క్షత్రియత్వమును గోలుపోయిన జాతులలో రెడ్డికులమునొకదా

నిగాలోకము భావించుచున్నది. కాని రెడ్డిజాతి పూర్వపిద్వాంసుల కపట నాటకమును భేదించి తమ క్షత్రియత్వమును పూర్వమునుండి తెలుపుకొనుచు వచ్చినది. గాన గుణకర్మ విభాగజన్యమగు క్షత్రియత్వము గ్రంథరూపముగను వ్యవహార రూపముగను, రెడ్డివారియెడ రూఢమై యున్నదని తెలుపుచు నిందులకు బాధకముగఁ గలియుగమున క్షత్రియులు లేరను శాస్త్రాంశములను రాబోవు ప్రకరణములో విమర్శింతుము.

శ్రీ

శ్రీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక

రెండవ ప్రకరణము.

ఇపుడు హిందూదేశమని వ్యవహరింపఁబడు మన మాతృదేశమునకుఁ బూర్వనామమార్యావర్తమని మనపురాణాది గ్రంథముల వలనఁ దెలియుచున్నది. ఆర్యాః ఆసమంతాత్ వర్తంతే అత్రేత్యార్యావర్తః అనువ్యుత్పత్తి వలన ఆర్యులంతటను వర్తించు భూమిగావున దని కా ర్యావర్తమను నామము వచ్చినటుల గ్రహింపనగును.

"ఇమంమేగంగేయమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం।
సచతాపరుష్ణ్యాఅసిక్న్యామరుద్వృధేవితస్తాయార్జి
కీయే శృణుహ్యాసుషోమయా ॥

ఋగ్వేదము

శ్లో॥ అథగచ్ఛేతరాజేంద్రదేవికాంలోకవిశ్రుతాం।
ప్రసూతిర్యత్రవిప్రాణాంశ్రూయతే భరతర్షభ ॥

భారతము ఆరణ్యపర్వము అధ్యా ౮౨.

ఉదాహృతభాగముల వలన గంగా యమునా సరస్వతి * శతద్రు పరుష్ణీ అసిక్నీసింధుప్రముఖనదీ ప్రాంతములందు నార్యులు స్థిరనివాసము నేర్పరచుకొని రనియు బ్రాహ్మణులు దేవికా నదీ తీరమున వసించిరనియు క్రమముగ వీరలు దేశముసందంతట వ్యాపించిరని సముదాయికార్థముచే నూహింపవీలుకలుగు చున్నది.

ఆర్యావర్తపు టెల్లలు.

ఉత్తరమున హిమాలయము దక్షిణమున రామేశ్వరము చెంతగల సముద్రము తూర్పున బంగాళాఖాతము పశ్చిమమున సముద్రము ఎల్లలుగాగల పదునేడు లక్షల మైళ్ళ వైశాల్య భూభాగమును నిప్పుడు హిందూదేశమని వ్యవహరించు చున్నారు. మన పురాణము లందు నార్యావర్తమునకు బ్రహ్మావర్త మధ్యదేశ నామములు గనుపట్టు చున్నవి.

ఆర్యావర్తపు పురాణపుటెల్లలు.

“ఆసముద్రాచ్చవై పూర్వాదాసముద్రాచ్చపశ్చిమాత్ ।
హిమవద్వింధ్యయోర్మధ్యమార్యావర్తంవిదుర్బుధాః ॥

* సింధునదమునకు నుపనదులగు వితస్తకు జీలమనియు అసిక్నికి చీనాబనియుం పరుష్ణికి రావియనియు అర్జికీ యాయను దానికి బియాసనియు శుతుద్రికి సట్లజ్ అనియుం బ్రిస్తుతము వ్యవహరించు చున్నారు.

తూర్పు పడమర సముద్రములు ఎల్లలుగాఁ గల హిమా వద్వింధ్య పర్వతముల యొక్క మధ్యదేశమార్యావర్తమని పై శ్లోకభావము.

(మనుస్మృతి)

"శ్లో॥ హిమవద్వింధ్యయోర్మధ్యం యత్ప్రాగ్వినశనాదపి ।
ప్రత్యగేవప్రయాగాచ్చమధ్యదేశః ప్రకీర్తితాః ॥

"హిమవత్పర్వతమునకు వింధ్య పర్వతమునకు నడుమ దిగాను సరస్వతీనది గుప్తమైన వినశనదేశమునకుఁ దూర్పుది గాను ప్రయాగకుఁ బడమరదిగానుండెడి స్థలము మధ్యదేశ ము"అని చెప్పుటచే నార్యావర్తమునకు మధ్యదేశమని నా మాంతరమున్నటుల స్ఫురించు చున్నది.

"శ్లో॥ సరస్వతీదృషద్వత్యో ర్దేవనద్యోర్యదంతరం!
తందేవ నిర్మితందేవ బ్రహ్మావర్తంప్రచక్షతే॥

సరస్వతీదృషద్వతియను రెండునదులయొక్క మధ్య ప్రదేశము దేవతలచే నిర్మింపఁబడి బ్రహ్మావర్తమను నామము తో వ్యవహరింపఁ బడుచున్నదనిభావము.

ఆర్యులుపై నుదహరించిన ఎల్లలుగల యార్యావర్త మున వ్యాపించుటేగాక దక్షిణాపథమునకుఁ గ్రమక్రమము గారాదొడంగిరి దేశచరిత్రములను బూర్వగ్రంథములను సమ న్వయించిచూచితిమేని తొలుత వేదములు పుట్టెననియు నార్యా

లమునజనులెట్టి కట్టుబాటులులేక స్వతంత్రముగా నుండిరని యుఁదరువాత కాలమున రాజ్యవిభాగములేర్పడి రాజ్యతృష్ణ యంకురించిన కొలది సంగ్రామములుజరిగెననియు భారతాదీతిహాసంబులీ కాలంబునరచింపఁబడెనని నిశ్చయమగుచున్నది తరువాత భారతీయులు పరస్పర నాశనభూతమగు సంగ్రామములనుండి విముఖులైన పిదప గల్పవ్యాకరణములు రచింపఁబడెను. తరువాత బౌద్ధమతమతి వ్యాప్తినొంది దేశమందంతటను విస్తరించెను ఆవల పురాణములు ధర్మశాస్త్రములు రచింపఁబడియందు భూతకాలరాజుల చరిత్రములనన్నిటిని భవిష్యచ్చరిత్రములనివ్రాసిరి. వర్ణాశ్రమధర్మములు వృత్తులబట్టియు గుణకర్మములను బట్టియుఁ బూర్వోక్త విధముగా నేర్పడినట్లును శ్వేతకేతువు వివాహనియమము నాచరణమునందుంచినట్లును క్రమముగానార్యావర్తమునఁబురాణధర్మము లాచరణలోనికి వచ్చినట్లు భోజమహారాజు వ్రాసిన సమరాంగణమునందు సైతము గలదు. భరతవర్షమును సూర్యవంశీయులగు రాజులును చంద్రవంశీయులగుయదువృష్ణ్యంధకాది రాజకుటుంబములవారును చిరకాలము పరిపాలించి ధర్మములస్థాపించిరి. బ్రాహ్మణోత్తములు ధర్మబోధకులై దేశమునందాస్తిక్యము నెలకొల్పిరి. వైశ్యులు కృషివాణిజ్యాదివృత్తులయందుమగ్నులై దేశము సుభిక్షముగావించి సుపరిపాలనకుఁ దోడ్పడిరి. శూద్రులు సేవావ్రతలోలురై పైనుదహరించిన మూడువర్ణములవారి కనుకూలముగా వర్తించి ఆర్యావర్తము సర్వసంపదలతోఁ దులఁ దూగుటకుఁ గారకు

లైరి. ఇట్టి భారతవర్షమును బరిపాలించిన రాజకుటుంబములఁ దెలిసికొని వాని యెడ గృతజ్ఞులగుటయు నావంశీయులెవరో గుర్తించుటయుఁ జారిత్రాభిరతులగు మానవుల విధియై యున్నది. మన పూర్వ గ్రంథములలో రాజకుటుంబముల పూర్వవృత్తాంతములు విరళముగాఁ గలవు. గాని యవియన్నియుఁ గలియుగమున నంతరించినటుల నీక్రింద నుదహరించిన గ్రంథభాగముల వలన దెలియును. ఆ గ్రంథభాగములెంత వఱకు విమర్శనకు నిలుచునో వాని కెంతవఱకుఁ బ్రాముఖ్యమునీయవచ్చునో వాని నిరాకరింతుమేని రాజకుటుంబములు కలియుగమునఁ గూడఁ గలవనుటకుఁ బ్రమాణములేవియో నిశ్చయించుట ప్రకృతమై యున్నది.

1. శ్లో॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాః వైశ్యాః శూద్రావర్ణాస్త్రయో ద్విజాః ।యుగే యుగేస్థితాస్సర్వేకలావాద్యంతయోః స్థితౌ

పురాణాంతరము.

2. ,, క్షత్రియవైశ్యయోరేతత్వా,-లేఽభావాత్ తచ్ఛుద్ధిగ్నవిచార్యతే

ప్రాయశ్చిత్తేందు శేఖరము.

3. ,, క్షత్రియాదేః కలావభావాన్నలిఖ్యతే॥

ధర్మసింధు.

4. ,, క్షత్రియవైశ్యజాత్యోశ్చ స్వరూపేణోచ్ఛిన్నత్వాత్

పరాశర మాధవీయము.

5. " మహాపద్మపతిః కశ్చి న్నందః క్షత్రవినాశకృత్।
నందాంతం క్షత్రియకులం వేదవైదికసంయుతం।
భవిష్యతి తత శ్శూద్రప్రాయం వైశ్యకులం తథా।

అత్రిస్మృతి.

6. " ఇక్ష్వాకూణా మయం వంశ స్సుమిత్రాంతో భవిష్యతి

భాగవత నవమస్కంధము.

శ్లో॥ మహానందిసుతో రాజన్ శూద్రాగర్భోద్భవో బలీ।
మహాపద్మపతిః కశ్చి న్నందః క్షత్రవినాశకృత్ ** **
క్షత్రవేషవిహీనా శ్చ శూద్రాచారైకతత్పరాః।
వింధ్యస్య దక్షిణే దేశే సముద్రప్రాంతమండితాన్।
కళింగాంధ్రవిదర్భాంగదేశా నాక్రమ్య భూమిపాః।
తే దాది భూమిపాలా శ్చ సూర్యసోమసముద్భవాః।
పూర్వోక్తేన ప్రకారేణ భవిష్యంతి న సంశయః॥

మార్కండేయపురాణోత్తరఖండము.

పై శ్లోకములవలనఁ గలియుగమున క్షత్రియులుగాని, క్షత్రియ కుటుంబములుగాని, లేవనుట స్పష్టమగుచున్నది. సుబోధము గా నుండుటకై పై శ్లోకములకుఁ గ్రమముగా తాత్పర్యము వ్రాయుచున్నాము.

(1) బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులందఱు ప్రతియుగ మునందునుందురు. క్షత్రియులు వైశ్యులు మాత్రము కలి యుగమునందు లేరు.

పురాణాంతరము.

(2) క్షత్రియశూద్రులు కలియుగమున లేరు గావున వ్రాయుట లేదు.

ప్రాయశ్చిత్తేందు శేఖరము.

(3) క్షత్రియవైశ్యులు కలియుగంబున లేరు గాన వారలగూర్చి విచారణ సేయఁబడదు,

ధర్మసింధువు.

(4) క్షత్రియ వైశ్యులుస్వరూపశూన్యులైరి.

పరాశరమాధవీయము.

(5) మహాపద్మపతియను నామాంతరముగల నందుఁడు క్షత్రియవంశము వినాశనము చేయఁగలఁడు. అందుచే నందునకనంతరము వేదాచారసంయుతమగు క్షత్రియవంశము శూద్రప్రాయము కాఁగలదు వైశ్యులు గూడనిటులే యగుదురు.

(6) సూర్యవంశములోనిదగు ఇక్ష్వాకుని కులము సుమిత్రుఁడను వానితో నంత మొందును"

భాగవతము.

(7) మదశాలియు దుర్మార్గుఁడునగు మహానందుఁడను రాజు రాజ్యమును బాలించుచు నొక శూద్రకన్యను బెండ్లియాడగలడు. శూద్ర స్త్రీ గర్భమునందు బుట్టిన మహాపద్ముఁడనురాజు. క్షత్రియులతో సంబంధ బాంధవ్యముల నపేక్షింపగా వారలుపేక్షింప నాతఁడు సంగ్రామములో క్షత్రియుల జయించి కారాగార వాసులుగా నొనర్ప

క్షత్రియులు శూద్రాచారులై రాజవేష శూన్యులై చెడిపోగలరు తుదకు వానిచే విముక్తులయి వింధ్యమునకు దక్షిణమునందును సముద్రప్రాంతములయందు నున్న కళింగ, అంగ, విదర్భాంధ్రాది దేశములను పూర్వోక్త సోమ సూర్యవంశజులగు రాజులాక్రమించుకొని మున్నుచెప్పిన చొప్పున శూద్రప్రాయులుగ వర్తింపగలరని పై శ్లోకముల భావము.

మార్కండేయ పురాణము.

కలియుగమునందు క్షత్రియులు లేరనిపూర్వోక్తవిధము గాధర్మశాస్త్రములందుఁ బురాణములందు స్వార్థపరులుకొన్ని ప్రక్షిప్తాంశములు జేర్చి సర్వవిధముల చేతను క్షత్రియులని నిశ్చయింపఁబడగిన సూర్యచంద్ర వంశజులను చతుర్థ జాతులనిచెప్పి లోకము కన్నుగప్పి యున్నారు. పై వాక్యములన్నియుఁ బూర్వోత్తర సందర్భశూన్యము లనియుఁ గలియుగమున క్షత్రియవంశములు పెక్కులు మిగిలినవని గ్రంథాంతర సాక్ష్యములుగలవు. చాళుక్యులు చోళులు రాష్ట్రకూటులు కాకతీయులులోనగు రాజులు పదియవశతాబ్దమువఱకుఁదాము క్షత్రియులమని చెప్పుకొనుచు వచ్చిరి. ఆంధ్రదేశము నంతయు నేకరీతిగాఁ జిరకాలము పరిపాలించిన రెడ్డివీరులు కూడ తాము క్షత్రియులమని చెప్పుకొన్నటుల శాసనాది దృష్టాంతములు గలవు. వానినన్నిటి నటులుంచి పూర్వోక్త పురాణాంశముల సత్యాసత్యములను గూర్చి విమర్శింతము.

(1) ,,శ్లో॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాః వైశ్యాః శూద్రా వర్ణా స్త్రయో ద్విజాః
యుగే యుగే స్థితా స్సర్వే కలా వాద్యంతయో స్థితిః॥

అను శ్లోక మేపురాణములోనిదో స్పష్టముగాఁ జెప్పఁబడలేదు. ఏపురాణములందు న్గానరాదు, శూద్రకమలాకరమునందుసైతము లేదు. కొందఱు శూద్రకమలాకరమునందున్నదని చెప్పెదురు. ఆమాట విశ్వసనీయము కాదని ,, క్షత్రియవైశ్యాశ్చసంత్యేవ "అను శూద్రకమలాకర వాక్యమే తెలుపుచున్నది. యీశ్లోకము ప్రమాణరహితమనుటకుఁ బ్రాచీన నిబంధన కారులు నెవ్వరైనను దమ గ్రంథములయందు దృష్టాంతముగాఁ దీసికొనఁబడకఁ పోవుటయే దాఖ్యాణము. కాన నీశ్లోకమును గూర్చిన చర్చప్రకృతముగాదని వదలు చున్నారము.

(2) ,,క్షత్రియ వైశ్యయో రేతత్కాలే అభావా త్త చ్ఛుద్ధిర్న విచార్యతే॥

అనుప్రాయశ్చిత్తేందు శేఖర వచనము సైతము కల్పితవాక్యమని, ప్రక్షిప్తమని, యాగ్రంథమునందలి క్షత్రియ వైశ్య ధర్మవాక్యములే ప్రతిపాదించు చున్నవి. క్షత్రియ వైశ్యులే లేరని యాగ్రంథకర్త తలంచినయడల వారల ధర్మములను జెప్పవలసిన ప్రసక్తియుండదు గదా! క్షత్రియ వైశ్యధర్మములను గూర్చి యీక్రింది విధముగా వ్రాసిన

తద్గ్రంధకర్త కలియుగమున క్షత్రియ వైశ్యులే లేరనిస తాను వ్రాసిన క్షత్రియ వైశ్యధర్మములన్నియు నిరర్థకములు కావలసి వచ్చును.

"క్షత్రియవైశ్యయోరప్యేవం। క్షత్రియస్తురణేప్పష్ఠండత్వా ప్రాణప శాయణః। సంవత్సర వ్రతంకుర్యాత్। క్షత్రియాయాంశూద్రాజ్జాతః క్షత్తా। రాజన్యాత్ శూద్రాయాం జాతఃఉగ్రః। విప్రాయాం వైశ్యాజ్జాతః సూతః। జ్ఞానకృతే క్షత్రియస్వామికేతాదృశగోవధే ష్మణాసం। అజ్ఞానకృతేవైశ్యసంబంధి గోవధేనూసం క్షత్రియాదేర్వార్తుః పాదమాసః। క్షత్రియస్వస్య తావతేకామతోపహారేషాణ్మాసికం। వైశ్యస్య త్రైమాసికం॥ ప్రాయశ్చిత్తేందు శేఖరం.

ఇట్లు వైశ్యధర్మములు క్షత్రియ ధర్మములు కలియుగ ప్రవర్తనమునందుఁ జెప్పిన ప్రాయశ్చిత్తేందు కారుఁడు. కలియుగమున క్షత్రియ వైశ్యజాతులు లేవనినచో నీవివరణమొసంగుట స్వవచనవ్యాఘాతమేగదా. కావునఁ గలియుగమున క్షత్రియ వైశ్యులున్నందుననే ప్రాయశ్చిత్తేందు కారుఁడువారల ధర్మములఁ దన గ్రంధమున వాకొని యుండుట సత్యముగాని లేరని చెప్పుట సత్యమునకు దూరము.

(౩) క్షత్రియాదేఃకలావభావాన్నలిఖ్యతే" ధర్మసింధువు.

క్షత్రియాదులు కలియుగంబున లేరు గావున వారలఁ గూర్చి వ్రాయుట లేదను భావముగల ధర్మసింధువు నందలి

3

పై శ్లోకము ప్రక్షిప్తమని కల్పితమని తద్గ్రంథస్థమగు క్షత్రియ వైశ్యధర్మవాక్యములే బోధించుచున్నవి. ‘‘క్వచిల్లేఖస్తువ్యుత్పాదన మాత్రార్థోనే దానీముపయుజ్యత ఇతిప్రాయః ఉపేక్ష్యతే” అనఁగాఁ గొన్ని విషయములు ప్రస్తుతమునం దుపయుక్తములు గాకపోయినను వాటినిఁ దెలియు నిమిత్తము వ్రాయఁబడుసను భావముగల పైవాక్యము ననుసరించి క్షత్రియ వైశ్యధర్మములు ధర్మసింధుకారుఁడు వ్రాసెనే కాని. క్షత్రియ వైశ్యులు కలియుగమునందు సైతముగలరని వారి ధర్మముల వ్రాసియుండలేదని వాదమున కంగీకరించినను యది సరికాదు. ఏలయన ధర్మసింధువు, నిర్ణయ సింధువును బట్టి వ్రాయఁబడినటుల ధర్మసింధువులోని ‘‘దృష్టాపూర్వనిబంధాన్ నిర్ణయసింధుక్రమేణ సిద్ధాంతాన్ ప్రాయేణ మూలవచనానుద్ధృత్యలిఖామిబాలబోధాయ” అను వాక్యమువలన ధర్మసింధువు బాలబోధకొఱకు మూలమువదలి విసరముగా నిర్ణయసింధువు ననుసరించి వ్రాయఁబడెననుట సత్యము. నిర్ణయసింధువులో నెచ్చటను క్షత్రియవైశ్యులు కలియుగములో లేరను నంశము కానుపింపదు. గాని క్షత్రియ వైశ్య ధర్మములు పెక్కులు గనుపట్టుటవలన ధర్మసింధువు నందలి పూర్వోక్త వచనము ప్రక్షిప్తమని యీక్రింద వ్రాయఁబడు తద్గ్రంథస్థ క్షత్రియ వైశ్యధర్మముల వలనఁ దెలియుచున్నది. ‘‘నిష్కామ క్షత్రియాదేః సాత్విక పూజాకరణే మోక్షాతిశాయః” నవరాత్రి ప్రకరణా ‘‘క్షత్రియవైశ్యయోస్తు పురోహితప్రవరావితి సర్వసిద్ధాంతః॥ వి॥ షోడశాహాంక్షత్రియోద్వాదశాహం

వైశ్యోపంచదశాహం। శూద్రోమాసః" కావున ప్రమాణము కానేరదు. ప్రాయశ్చిత్తేందు శేఖర ధర్మసింధువు లందలి పైవాక్యములు మొదటిది స్వీయలేఖనమునకు వ్యతిరేకము రెండవది శ్రుతి స్మృతీతిహాసపురాణ శిష్టాచారనిబంధనము లకు విరుద్ధము. ఇదియుఁగాక యీ రెండు గ్రంథములత్యం తాధునికములగుటచే నే ప్రకారముచేనైన ప్రమాణములుగాఁ బరిగణనీయములు కాఁ జాలవు. పురాణేతిహాసముల నుండి. కలియుగమున క్షత్రియులున్నటుల ముందు నిరూపింపఁ బోవు చున్నారము. గావునఁ దద్విరుద్ధమగు పరాశరమాధవీయము నందలి కలియుగమున క్షత్రియులు వైశ్యులు లేరనునం శము గూడఁ బ్రక్షిప్తమని భావింప నవకాశము గలదు. గావున నాలవ నెంబరును విమర్శింప మానితిమి.

(4) మహాపద్ముఁడు క్షత్రియ వంశము రూపుమాపి క్షత్రి యవంశములు శూద్రప్రాయము లయ్యెననునది యొకవిమర్శ నీయము. మహాపద్మపతి యనువాఁడు మహానందుని పుత్రుఁడు. మహాపద్మసేనుని యధిపతి క్షత్రియ నాశకుఁడయ్యెను గాని యిందుఁగూడ క్షత్రియశబ్దమాత్రమున సమస్తక్షత్రియ వంశ ములని మాత్రము చెప్పఁగూడదు. ఎవరు రాజ్యాభిషిక్తులైత న్నెదురించిరో యట్టిక్షత్రియులకే మహాపద్మపతి నాశకుఁడు అటులెదిరించినవారు మాత్రమే నశించిన వారగుట జరిగినది. పరశురాముఁ డిరువదియొక్కమారు పృథ్వియందలి క్షత్రియు లను సంహరించెనుగదా ! ఒకపర్యాయము పృథ్వి నిక్షత్రియ

మైనచో రెండవపర్యాయము క్షత్రియులెచటనుండి వచ్చెదరు. ఇరువది యొక్కతూరియు భూమి నిక్షత్రియమగుచువచ్చెనా? అటులెన్నటికి జరుగదు. ఎవరు రాజ్యాభిషిక్తులో ఎవరు తన్నెదుర్కొంచిరో? యట్టిరాజులనే పరశురాముఁడెదరించి తెగటార్చెను. గాని యంతటఁ దెగటార్పలేదు. మహాపద్మపతి యొనర్చిన క్షత్రవినాశన మిట్టిదే! గావున వీని మూలమున సకలక్షత్ర వినాశనముఁ గావింపఁబడినటులఁ జెప్పలేదు. భాగవత ప్రకారము చూచిన యడల, మహానందుని పిమ్మట 650 సంవత్సరములకు జరాసంధుని వంశమునందుఁ బురంజయుండను రాజు గలిఁగెను. పురంజయుఁడు గూడ క్షత్రియనాశకుఁడైనటులఁ జెప్పఁబడెను, మహానందుఁడే క్షత్రియవంశమునంతయు రూపుమాపినచోఁ బురంజయుని నాటికి క్షత్రియవంశములు మిగులవు గావున మహానందుఁడు తన్నెదురించిన క్షత్రియులను మూర్ధాభిషిక్తులయిన రాజులను మాత్రము చంపెనని నిశ్చయింప వలయును ,,భాగవత పంచమస్కంధమునందలి శ్లో,, ,,జగతీమ ర్బుదాన్యే కాదశ వత్సరాణాంబుభుజే ,,అనువాక్యమువలనఁ బ్రియవ్రత రాజు పదునొకండ ర్బుదములసంవత్సరముల పర్యంతము రాజ్య స్థితియందుం డగలడు,, అని గలదు. దీనిచేఁ బదునొకం డర్బుదములు ప్రియవ్రతుఁడు రాజ్య మేలునపుడు కలియుగము పలుమారు వచ్చెను. కాని క్షత్రియాభావము కలియుగమునఁ గలదనుట యెన్నటికిఁ బొసఁగదు.

సూర్యవంశము సుమిత్రునితో నశించెననుటయు విమర్శనీయమె, ప్రథమమున నిక్ష్వాకునకు నూర్గురు పుత్రులున్న సంగతి శ్రీమద్రామాయణము చదివిన యెల్లరెఱింగిన విషయమే. ఆనూరుగురిలో నిరువది యైదుగురు పూర్వసముద్రప్రాంతముననను, ఇరువది యైదుగురు పశ్చిమసముద్ర తీరభూములయందును, ముప్వురు స్వీయ రాజధానియందును మిగత నలువది యేఁడుగురు దక్షిణోత్తర భూములయందును రాజ్యమును బాలించిరి. స్వీయ రాజధానియందున్న ముప్వురివంశ వర్ణనముచేయం బడినది. మిగతవారి వంశవర్ణనములందుఁ గానరావు, ఆముప్వురిలోఁ బ్రథముఁడగు వికుక్షిక్రమము విశేషించి వర్ణింపఁ బడినది. అందుఁగూడ రాజ్యాభిషిక్తుల వంశము మాత్రమే యభివర్ణితమగుచు వచ్చినది. ఇక్ష్వాకు వంశములో నంతిముఁడైన సుమిత్రు డెంతకాలమువఱకుఁ గలి లోనుండి యెప్పుడు మరణించెనో నిర్ణయింపవీలుకాదు. ఇతని కంటె కొన్ని పురుషాంతరములకుఁబూర్వుఁడగు మరువుకలియు గాంతమువఱకు నుండి యేయున్నాఁడనుటకు నాధారములు నైతము గలవు.

"శ్లో॥ దేవాపిశ్శంతనోర్భ్రాతా మరుశ్చేక్ష్వాకువంశజః। కలాపగ్రామ ఆసాతేమహాయోగ బలాన్వితౌ। తావిహేత్యకలేరంతే వాసుదేవానుశిక్షితౌ। వర్ణాశ్రమయుతంధర్మంపూర్వవత్ప్రథయిష్యతః॥

భాగవతం. ద్వాదశస్కంధం.

శ్లో॥ దేవాపిః పౌరవో రాజా మరుశ్చేక్ష్వాకువంశజః।
కృతేయుగ ఇహాగత్య క్షత్రప్రావర్త కౌహితౌ॥

విష్ణుపురాణం.

ఉదాహృత శ్రీభాగవత విష్ణుపురాణాంశముల వలన సుమిత్రుని పూర్వుఁడగు మరువే, క్షత్రియధర్మస్థాపనార్థము కలియుగాంతము వఱకు నుండునటుల స్పష్టముగాఁ దెలియుచుండ సుమిత్రునితో రాజవంశమంతరించెననుట పొసఁగనేరదు గానఁ గలియుగమున నిక్ష్వాకు సంబంధమగు సూర్యవంశమున్నదనియే నిర్ధారణము చేయవలసి యుండును, ఈసుమిత్రునకు విశ్వవరుఁడు కూర్మఁడను నిరువురు కుమారులున్నట్లు వంశభాస్కరమను గ్రంథము వలనఁ దెలియుచున్నది. ఈయధ్యాయమునకంటెఁ బై యధ్యాయమునందు విఖ్యాతమ్మఁడగు నిమిరాజువంశవర్ణనము చేయంబడెను. నిమిరాజువంశమున లోపమెవ్వరిది లేదు, దండకరాజువంశమునందు లోపమెచ్చటఁ గానుపింపదు. ఇక్ష్వాకు మహారాజు కుమారులునూటుగురివంశ మొకమాఱు నష్టమెన్నటికిఁ గాఁ దగునవకాశములులేవు కొంచెము విచారణము చేసినయడల నిక్ష్వాకుకుమారులలోఁ దొంబది తొమ్మిది మంది రాజకుమారుల రాజవంశములున్నవనియే నిరాక్షేపముగాఁ దోఁపకమానదు. ఇటులనే చంద్రవంశమునందుఁ గూడ నహుషుని వంశమభివర్ణింపఁబడినది. అతని యాఱుపురికుమారులలో యయాతివంశము వర్ణింపఁ బడినది అతనికైదుగురు తనయులు కలిగిరి. వారిలో

పంచమునివంశము మాత్రము క్షేముని వఱకు వర్ణింపఁబడి నది ఈవంశము క్షేమునితో సంతము చేయఁబడెను. ఈక్షే మునికిఁ గొన్నితరముల పూర్వుఁడగు దేవాపి మిగిలియే యు న్నశ్లోకములిది వఱకే యుదాహరించి యున్నారము కలియు గమునందు దేవాపి రుచిరాశ్వపుత్రికయగు శాంతను బెండ్లి యాడెనని కలికి పురాణమునందీ క్రిందివిధముగా వ్రాయఁ బడియున్నది. శ్లో॥ రుచిరాశ్వసుతాం శాంతాం దేవాపేత్వాం సముద్వహా" కావునఁ గలియుగమునఁ జంద్రవంశము సయి తము కలదు. మనపురాణములందు క్షత్రియులేగాక వైశ్యులు సైతములేరని పూర్వులు సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు. ఇది వింతలో వింత, వైశ్యులు సంగ్రామమున నశించిరందమా! వారలెప్పుడు రాజ్యాధికారులైనట్లు గాని, యుద్ధమొనరించి నటులఁ గాని, యే స్మృతీతిహాస పురాణములయందు వర్ణిం ణింపఁ బడలేదు.

కలియుగమారంభముకాఁ గనే వైశ్యులందఱు తపం బొనరించుటకు వనంబులకేగిరని సమాధానము చెప్పుకొం దమనిన నట్లు ప్రమాణములించుకైనఁ గానరావు. కావున కలియుగమున వైశ్యులులేరనుట సత్యమునకు దూరము. కలి యుగమున క్షత్రియవైశ్యులున్నటులఁ బురాణములందు, సనే క ప్రమాణములుకలవు. నిందు దిక్ప్రదర్శనముగఁ గొన్నిటిని మాత్రమే నుదాహరించు చున్నారము.

శ్లో॥ కలౌతుబీజభూతాస్తుకేచిత్తిష్ఠంతిభూతలే।
తథైవదేవాపిమరూసాంప్రతంసమవస్థితౌ॥

కలియందు దేవాపి, మరువేగాక కొందఱుక్షత్రియులు బీజభూతులుండురని పైశ్లోకభావము బీజభూతులను పదమునకుఁ బరస్త్రీసంగమము వలన జనించినవాఁడని. యర్థము కొందఱు పండితులు జెప్పికలియుగమున క్షత్రియులులేరను వాదము నిలువఁ బెట్టుచున్నారు. బీజభూతశబ్దమునకుఁ బరస్త్రీ జాతుఁ డను నర్థమేకోశములయందుఁ గనుపించుటలేదు. కాన నిది ప్రమాణముకాఁ జాలదు. దానినే ప్రమాణముగా విశ్వసించినచో.

,,శ్లో॥ బ్రహ్మక్షత్రవిశాశ్శూద్రాఃబీజార్థేయఇహస్థితాః।
కృతేయుగేహితైస్సార్థంనిర్విశేషస్తథాభవన్॥

అను శ్లోకమునందలి కలియుగమున బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు బీజభూతులై వర్తింతురను దానికిఁ గూడఁ బూర్వోక్తార్థమును గ్రహించినచోఁ గలియుగమునఁ జాతుర్వర్ణ్యములు సంకరములని విశ్వసింప వలసివచ్చును, ఈయర్థమెన్నటికిని సమంజసము కానేరదు.

,,శ్లో॥ బ్రహ్మబీజాత్సముత్పన్నోమంత్రసంస్కారవర్జితః।
జాతిమాత్రోపజీవీచసభవేద్బ్జబ్రాహ్మణః॥

బ్రాహ్మణబీజముచే స్వస్త్రీయందుద్భవించి మంత్ర సంస్కార వర్జితుఁడై జాతి మాత్రముతో జీవించువాఁడు బీజబ్రాహ్మణుఁడని చెప్పంబడును" అను భావముగల యీ శ్లోకము వలన బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు బీజభూతులైయుందురను విషయమునకు మంత్రసంస్కారవర్జితులై జాతి మాత్రముచే జీవించు వారని సర్వజనాదరణీయమగు నర్థమగుచున్నది.

"శ్లో॥ కృతేతుమానవాధర్మాస్త్రేతాయాంగౌతమాఃస్మృతాః।
ద్వాపరేశంఖలిఖితాఃకలౌపారాశరాఃస్మృతాః ॥

అను పరాశరస్మృతి వచనము వలనఁ గలియుగ వర్ణాశ్రమములకుఁ బ్రాముఖ్యమగు ధర్మశాస్త్రము పరాశర స్మృతియని స్పష్టమగుచున్నది. ఆపరాశరస్మృతియందు క్షత్రియ ధర్మములు పెక్కులు చెప్పంబడి యుండుటచేఁ గలియుగము నందు క్షత్రియ వర్ణమన్ని వర్ణముల తోఁ బాటున్నదని నిశ్చయింప నభ్యంతరముండదు క్షత్రియధర్మములఁ జెప్పు శ్లోకములఁ బరాశర స్మృతినుండి దీసి యీక్రింద నుదహరించి కలియుగమున క్షత్రియులున్నటులు నిశ్చయింతుము.

శ్లో॥ క్షత్రియోపికృషింకృత్వాదేవాన్ విప్రాంశ్చపూజయేత్ ।
జాతోవిప్రోదశాహేనద్వాదశాహేనభూమిపః ।
వైశ్యఃపంచదశాహేన శూద్రోమాసేనశుధ్యతే ॥

అధ్యా 3 శ్లో॥ ౮.

భాండస్థమంత్యజానాంతు జలందధిపయఃపిబేత్ ।
బ్రాహ్మణ క్షత్రియో వైశ్యాఃశూద్రశ్చైవప్రమాదతః ।
బ్రహ్మకూర్చోపవాసేనద్విజాతీనాంతునిష్కృతిః।

పరాశరస్మృతి అధ్యా ౫ శ్లో ౩౦.

ఈవిధముగాఁ బరాశర స్మృతియందు నిరూపింపఁ బడిన క్షత్రియ ధర్మములు క్షత్రియులు కలియుగమునందుండిర నియే నిర్ధారణముచేయుచున్నవి. కలియుగమున క్షత్రియులు లేరని కలియుగ ధర్మప్రవక్తయగు పరాశరుఁడు క్షత్రియ ధర్మములు తనస్మృతియందుఁ బలుతావులఁ జెప్పఁ బని యుండదు.

శ్లో॥ ద్విజానాంబాహుజానాంచవిట్శూద్రాణాంతథైవచ ।
కలిజానాంవిశేషేణనిస్తారంవిస్తరాద్వద ।
శృణుదేవి భవిష్యాణాంభక్తానాంచరితంకలౌ ।
వదామిసంగ్రహేణైవశ్రవణాద్భక్తివర్ధనం ।
తస్యామాసీద్వైశ్యవర్యఃస్వభావరిపుసంజ్ఞకః ।
తస్మిన్నగర ఏత్యాఖ్యోవైశ్యవంశసముద్భవః ।
కలానాథోభవేద్వైశ్యఃసదావైశ్యధనోయువా ।
ఉగ్రస్థానం సదాత్రాస్తి సప్తజాతిరగోచరం ।
నరశింహాఇతిఖ్యాతస్తత్రాభూత్ క్షత్రియాధిపః ।
పేణాపూరంనామశుభంపుణ్యంపుణ్యజనాస్పదం ।

కలికంపాహ్వయఃకశ్చిద్వైశ్యోభూత్తత్రినశ్యధీః ।
భక్తాస్సర్వేశివంధ్యాత్వాకలావేవంభవంతిహి ।

శివరహస్యఖండమునవమాంశము.

శంకరుని పార్వతి యొక నాఁడు కలియుగమునందు జనింపనున్న బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రుల వృత్తాంతములఁ జెప్పుమని యడుగగా నిట్లు చెప్పెను కలియుగమునందలి భక్తుల చరిత్రమును ఓ దేవి చెప్పుచున్నాఁడను వినుట వలన భక్తి యతిశయించును. ఘమ్మపురియందు స్వభావరిపు సంజ్ఞతో నొక వైశ్యుఁడు జన్మించగలడు. అతని తదుపరి నగరనీతియు కలానాథుఁడను వైశ్యులిరువు రవతరింప గలరు. పిమ్మట నరసింహనామక క్షత్రియోత్తముఁ డభ్యుదయింపఁ గలడు. పిదప వేణాపురమునందుఁ గలికంపుడను వైశ్యుఁడు ద్భవింపఁ గలడు వీరలు నన్ను ధ్యానించి భక్త వతంసులగుదురు.

ఈ తాత్పర్య భావముల వలనఁ గలియుగమున క్షత్రియ వైశ్యులు కూడ నుందురని తెలియుచుండ గలియుగమున క్షత్రియులు లేరనుట సాహసము. పూర్వోక్త చర్చాదికముల వలనఁ గలియందు క్షత్రియులుండిరనియు, తెల్లంబగుచున్నది. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్య శూద్రజాతి నిర్ణయము నాయా దేశములందలి అనిర్దిష్ట శిష్టపురుష వ్యవహారముల వలనఁ దెలిసికొననగును. వర్తమాన కాలమందుఁ గూడ ఆనగొంది విజయనగ

రము పర్లాకిమిడి జయపురములోనగు క్షత్రియ సంస్థానములాంధ్రదేశమునను, జోధపూరు, ఉదయపురి, బొందిరా, బీకానూరు, ఇందూరు, కాశ్మీరు, నేపాలులోనగు క్షత్రియ సంస్థానములుత్తర హిందూస్థానమునను తిరువాన్కూరు అనంతశయనము మున్నగు క్షత్రియ సంస్థానములు దక్షిణహిందూదేశమునను నేటికిఁ గలవు కలియుగమునందు క్షత్రియులాచారాదికములందు వెనుక బడియుందురని గ్రంథాంతరములలోఁ గలదు.

శ్లో॥ వశిష్ఠకౌండిన్యధనుంజయాఖ్యానాం గోత్రోద్భవాః
కాశ్యపగోత్రజాతాః శూద్రాఇవాత్యంతగృహీత
వేషాః। భూపాభవిష్యంతి కలౌ యుగేహి॥
కలౌయుగే స్నానవిహీనకాశ్చసంధ్యాది వేదోక్తసుకర్మశూన్యాః। సర్గాది దోషేణవివర్జితాశ్చభూపాభవిష్యంతి
హిచిత్రకేతో॥ మార్కండేయపురాణ ముత్తరభాగము.

వశిష్ఠ, కౌండిన్య, ధనుంజయ, కాస్యప, గోత్రజాతులగు క్షత్రియులు కొందఱు శూద్రులవలె ప్రచ్ఛన్న రూపధారులై కలియుగమున వర్తింతురనియు మఱియు వేదవిహితస్నాన సంధ్యాదికర్మ శూన్యులై భూపరిపాలన మొనర్చుచుందురనియుఁ బై శ్లోకముల భావము క్షత్రియులాచారాదికములందు వెనుక బడియుండుటకుఁ గారణము నీక్రింద నుదహరించుచున్నారము.

శ్లో॥ మహాపద్మాఖ్య నగరేస్థిత్వా నందో మహాబలః।
శాశిష్యతినసం దేహస్సర్వదేశస్థితాన్నృపాన్।
తేతుతస్యనమస్కారం నకరిష్యంతి భూమిపాః।
శూద్రాంగరోద్భవాత్వాచ్చ వేదోక్తవిధిహీనతః।
క్షత్రవంశోద్భవాభావాన్న కరిష్యంతితస్యతు।
నమస్కారంహిరాజేంద్ర సర్వదేశస్థితాన్నృపాన్।
తస్మాత్కోపాత్పద్మపతిః నందోబలపరాక్రమః * * *

శ్లో॥ తంహిత్వానందభూపాల స్సర్వసైన్యసమావృతః।
ఆర్యావర్తాదికాన్ దేశాన్గమిష్యతి చరాజతాన్।
ఏవంతాంస్తాంశ్చభూపాలాన్ నమిష్యతినసంశయః।
మమకారోన్యనమస్కార ఇతివాచంసుదారుణం।
సూర్యవంశోద్భవాభూపాశ్శ్రుత్వా రోషసమన్వితాః।
యుద్ధాయైవహి తేస ర్వేకరిష్యంతిహినిశ్చయం।
తేషాంనామానివక్ష్యామిశ్శృణుభూపసమాహితః।
సాంఖశ్చదాపలశ్చైవనాగపుర్యధపావకౌ।
మందకఃకటకాధీశఃపత్రిసాతశ్చభూపతిః।
గయాధీశాధిపోవీరోదండకారశ్చభూపతిః।

దండకారశ్చకేదార దేశరాజశ్చవీర్యవాన్।
చిత్రకూటాధిపోవీరో మంథనాథశ్చభూపతిః।
ఆంధలీదేశనాథశ్చకాకలో హీరభూపతిః।
బ్రహ్మావర్తాధిపోవీరోకంతిలారశ్చవీర్యవాన్।

ఏతేచాన్యేచబహవస్సంభూయాక్షత్రియోత్తమాః ।
నందఘూషేనభూపాలాఃయుద్ధంకృత్వాదినత్రయం ।
జితాస్తేనమహారాజన్ ... కారాగృహప్రతిష్ఠాశ్చకారయిష్యతిశాస
నాత్ । కారాగృహేవర్తమానాస్స్వాచారపరివర్జితాః ।
క్షత్రవేషవిహీనాశ్చశస్త్రాస్త్ర పరివర్జితాః ।
స్నానసంధ్యావిహీనాశ్చశూద్రాచారైకతత్పరాః ।
శూద్రాసతోదకంసమ్యగ్గృహ్యమానాశ్చభూమిపాః ।
మత్స్యమాంసాదినశ్చైవశూద్రాఇవశిఖావృతాః ।
కారయిష్యంతిరాజానః శాసనాన్నందభూపతేః ।
ఏకచ్ఛత్రాంసపృథివీమనుల్లంఘితశాసనః ।
సంవత్సరశతంనందఃపాలయిష్యతిమేదినీం ।
కారాగృహేవర్తమానాఃపంచాశద్వత్సరాత్పరం ।
సాంఖపముఖరాజానోహైన్యవృత్త్యైకజీవనః ।
నందస్యచనమస్కారంకృత్వాముక్తాశ్చతేనవై ।
నియోజితాశ్చతేనైవనందేనైవమహాత్మనా ।
కృషికర్మపరాశ్చైవ భవిష్యంతినసంశయః ।
కించిత్కాలంహితత్రైవస్థిత్వాసాంఖముఖానృపాః ।
వింధ్యస్యదక్షిణేభాగేసముద్రాంతమండితాన్ ।
కళింగాంధ్రవిదర్భాంగదేశానాక్రమ్యభూమిపాః ।
తదాదిభూమి పాలాశ్చసూర్యసోమ సముద్భవాః ।
పూర్వోక్తేనప్రకారేణ భవిష్యంతిన సంశయః

మార్కండేయ పురాణం.

వీర్యవంతుఁడగు నందరాజు మహాపద్మ నగరమును రాజధానిగా జేసికొని రాజ్యము సేయుచు సర్వదేశస్థ నృపాలురను శాసించగలడు. నందరాజు శూద్ర స్త్రీ గర్భమున జనించినవాఁడగుటచే క్షత్రియులెల్లరు నతనికి నమస్కారాదులొసర్పనందున నందరాజు కోపానిష్టుఁడై యారాజోత్తముల నెల్లజయించి నమస్కారాది గౌరవములఁ బడయఁ దలంచి సర్వసైన్యసమావృతుఁడై బయలు దేరి వచ్చి ఆర్యావర్తాదిక దేశమందలి కొందఱు రాజులచే నమస్కారములను గొనగలడు సూర్యవంశ సంజాతులగు రాజులీ కఠిన వాక్యములు విని ప్రచండ రోషావేశులై తమతమ సైన్యములతో గూడి నంద రాజుపైకి యుద్ధమొనరింప బయలుదేరి పోయిన వారిలో ముఖ్యులు.

నాగపురి ప్రభువులగు సాంఖలుఁడును. దాపలుఁడును కటకాధీశుఁడైన మందకుఁడు. పత్తి పాత్రప్రభువు, బలవంతుడగు గయాధీశుఁడు దండకారుఁడను రాజపుంగవుఁడు వీర్యవంతులగుదండకార కేదార రాజులును, చిత్రకూటాధి పతియు మంథనాథుడను రాజు. అంథతీ దేశనాథుఁడు కాకలోహీరభూపతి బ్రిహ్మావర్త ప్రభువు అంతిలారప్రభువు మొదలగు ననేక సూర్యచంద్ర వంశ క్షత్రియోత్తములు నొకటిగాఁ జేరి నంద రాజుతో మూడు దినములు పోరాడి యోడగలరు. నందుని శాసనప్రకారము వారలు కారాగృహమునందు బంధితులగుదురు అది మొదలుబంధితులగు రాజులు వేదోక్తాచారాదిక

ములు మాని శూద్రానీతోదకాదులఁ ద్రావుచు శూద్రప్రాయులుగాఁ జేయఁ బడుదురు. కారాగృహస్థులగు రాజులిట్టిహీన జీవనముతో నుండుటకు విసికి నమస్కరించిన పిదప వారల నారాజు విడునగలడు ఇట్లు కారాగృహ విముక్తులగు రాజులు జాత్యుచిత సంస్కార శూన్యులై కృషి కర్మపరులై ప్రవర్తింపగలరు. ఈ రాజులు కొంతకాల మిటులుండి సముద్రప్రాంతములగు వింధ్యాద్రి దక్షిణ భాగమునంగల గళింగవిదర్భాంధ్రాంగాది దేశములు చేరుదురని పై శ్లోకముల ముఖ్యభావము.

పీనినన్నింటిని సమన్వయించి చూచితిమేని కలియుగమున రాజకుటుంబములు ప్రసిద్ధములైనవి చాలా కలవనియు గొన్ని వర్ణాశ్రమధర్మములు కలియుగాంతమున నెలకొల్పుట కింకనుబీజభూతములుగా నిలిచి యున్నవనియుఁ మఱి గొన్ని క్షత్రియకుటుంబములు పరశురాముని యొక్కయు మహానందునియొక్కయు విజృంభణము వలన ప్రచ్ఛన్నములై దూరదేశములకేగి కర్మాభావము వలనను బ్రాహ్మణ సందర్శనములేకపోవుటవలనను శూద్రప్రాయము లయ్యెననియుఁ బురాణముల సారాంశమైయున్నది. దీనినిఁ బురస్కరించుకొని స్మృతీతిహాసములలోఁ గొన్నిటియందుఁ గలియుగమున క్షత్రియులే లేరను సిద్ధాంతములనుఁ బూర్వపండిత ప్రముఖులు ప్రవేశపెట్టియుందురు. దేశచరిత్రములు శాసనములు సవిమర్శనముగా బరిశీలింతుమేని సూర్యచంద్ర రాజన్యకుటుంబములు పెక్కులు

గాన వచ్చుచున్నవి. ఇందుఁ బలువురు యజ్ఞయాగాది క్రతువులు గావించి తమ క్షత్రియ ధర్మముసార్థకము గావించుకొనియున్నారు. అట్టి వారలలో రాష్ట్రకూటులు, చాళుక్యులు, చోళులు, లోనగు రాజులు చేరియున్నారు. కాకతీయులు. దేవగిరియాదవులు, కదంబులు, గాంగులు, గుప్తవంశీయులు క్షత్రియధర్మములతో నలరి సూర్యచంద్ర వంశజులమని చెప్పికొని వేదోచితాచారములతోఁ బ్రవర్తించి సుప్రసిద్ధివహించి యున్నారు.

వర్ణాశ్రమ ధర్మముల కట్టుబాటులు పూర్తిగా బిగిసి జాతులుబ్రహ్మనుండి సంభవించినవను సిద్ధాంతములు సర్వత్ర ప్రతిపాదింపఁ బడిన యీకాలమున గూడ సూర్యచంద్ర వంశములనుండి యభివృద్ధి నొంది గుప్త ప్రాయములుగా నున్న క్షత్రియ వంశములు పెక్కులుగలవు. అట్టి క్షత్రియకుటుంబములు శూద్ర ప్రాయములుగా బాహ్యదృష్టికిఁ గాన వచ్చినను క్షత్రియ ధర్మములు వారి యందు విశేషించి కనుపట్టుటయు శాసనాదులయందు మేము సూర్య చంద్రవంశీయులమనియుఁ జెప్పుకొనుట తఱుచుగాఁ గనఁబడుచునే యున్నవి. పురాణ కాలమునందు క్షత్రియకుటుంబములన్నియుఁ దమలోఁ దామసంబంధ బాంధవ్యములు సలుపుకొనుచు సమానప్రతిపత్తితో వర్తించినట్టులనే చరిత్రయుగము నాటి చోళచాళుక్యాదులు గూడ తమలోఁదామ సంబంధముచేసికొనుచు సమప్రతిపత్తిగలిగి యున్నట్లు బెక్కులాధా

రములుగలవు. ఈ జాతినుండి బయలువెడలిన క్షత్రియజాతు లనేలకో మనపండితులు చతుర్థ వంశీయులని వ్యవహరించి నారు. ఈ చతుర్థ వంశీయులే విశేషించి క్షత్రియధర్మావలం బకులుగాను ఋషిగోత్ర సంబంధులుగాను, శాసనాంతరముల యందు సూర్యాది వంశజులుగా నుండుటచే క్షత్రియులకుఁజతు ర్థవంశమను పేరు మన దేశపండితులు ప్రసాదించిరని తెలియుచు న్నది. స్వయం వ్యక్తిగల ప్రచ్ఛన్నక్షత్రియులు విజృంభించి తాము సూర్యచంద్రవంశ క్షత్రియులమని చెప్పుకొనినటులు రాబోవు ప్రకరణమునందు శాసనాద్యాధారములతో రెడ్డి తెగను గూర్చి విమర్శముచేయు నప్పుడు సహేతుకముగా ఋజువుచేయుదుము.

ఆంధ్ర దేశమున సుప్రసిద్ధులైయున్న రెడ్డి వీరులు రాజ్య పాలన సాహసవిక్రమాది గుణ తేజో బలసంపదలందు క్షత్రి యులనుఁ దగి యున్నారు. వీరిని కవులుకొందఱు చతుర్థవంశ జులుగాఁ జెప్పినను క్షత్రియులతో వీరు సంబంధబాంధవ్యము లుచేసి దానధర్మాదికము లొనరించి క్షత్రియులమని చెప్పు కొనుటకుఁ బ్రమాణములుదాహరించి రెడ్డి వీరులు క్షత్రియు లని స్థాపించుట ప్రకృతమైయున్నది. కలియుగమునక్షత్రియజా తికాదు. గావున నట్టి క్షత్రియ జాతులలో రెడ్డి జాతి యొకటి యని నిర్ణయించి రెడ్డివీరులు సుప్రసిద్ధములగు సూర్యచంద్ర వంశక్షత్రియులలోని వారని నిర్ణయించుటకు నింత విమర్శము చేయవలసి వచ్చినది. తొలుత చరిత్రయుగము నాటిక్షత్రియ

జాతుల చరిత్రములు వారి బాంధవ్యములు తెలిపివారికి రెడ్డి శాఖకుఁ గలసంబంధము నెఱింగి పిమ్మట మహత్తరాన్ధ్ర దేశ పరిపాలనము గావించిన యీజాతికిఁ గృతజ్ఞులమగుదుము.

శ్రీ

శ్రీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక

మూఁడవ ప్రకరణము.

ఆంధ్ర దేశమునందున్న రెడ్డిజాతి క్షత్రియజాతియని
చెప్పుటకు ముందీదేశమును బాలించిన రాజ కుటుంబములను
రాజ్యపాలన విశేషములఁగూర్చి తొలుత గొంచెము చెప్పవ
లసియుండును, అప్పటికింగాని విషయము సమగ్రముకాఁజా
లదు ఆన్ధ్రభృత్యవంశమగు శాతవాహనవంశము, చిరకాలము
రాజ్యముపాలించి, యంతరించినపిదపఁ బల్లవులు, పరిపాలనభా
రమువహించి కాంచీ మండలమునకుఁ జెందిన ద్రవిడదేశభా
గములు తెలుఁగుదేశము పరిపాలించిరి వీరలాంధ్రులనియు
నాంధ్రరాజ కుటుంబములతో సంబంధ బాంధవ్యములు జరిపి
నసంగతి చరిత్రకారులు పలువురు విశ్వసించినదే పల్లవరా
జ్యావసానకాలమున రాష్ట్రకూటులు కర్ణాటాంధ్ర దేశముల
నాక్రమించుకొన నారంభించిరి. రాష్ట్రకూటులలో సుప్రసిద్ధుఁ
డగు నింద్రవర్మ యారవశతాబ్దమునందుఁ జాళుక్యజయసిం
హునిచే నోడింపఁబడెను. పిదప చోళవంశము కర్ణాటాంధ్ర
ద్రవిడదేశముల నొక్కటిమొగి నాక్రమించుచు ముందునకువ

చ్చెను, వీర్యవిక్రమ భాసురులగు చోళులవిజృంభణము నంత యునాపుటయేగాక చోళవంశమును చోళరాజ్యమునుఁదమ లోఁగలుపుకొని చాళుక్యులు ప్రసిద్ధులైరి. ఆవల రెడ్డివీరులు నాంధ్రదేశమున స్వతంత్రపతాకము స్థాపించి తెలుఁగుదేశ మును తెలుఁగుబాసను వెలయజేసిరి. ఈరెడ్డివీరులు కృష్ణా గోదావరి మండలములు కర్నూలు కడప మండలములలోని పెక్కుభాగములు. నిజాము రాష్ట్రములోని మహబూబున గరు రాయచూరు. మెదకు. నల్లకొండ. వరంగల్లు మొదల గుమండలములు స్వతంత్రముగా రెండుమూఁడువందల సంవ త్సరములు పరిపాలించి యంతఃకలహాశీలురగు వెలమవీరుల యొక్కయుఁ బరరాజ్యాకర్షణ ప్రవీణులగు యవనవీరులయొ క్కయు. సాహసములకు బలియై పూర్వశోభ గోల్పోయిరి. వారలు నిర్మించిన కొండవీడు. అద్దంకి, ధరణికోట వినుకొండ బెల్లముకొండ. కొండపల్లి. కోలేరు కోరుకొండ. మెదకు. రాయచూరు మొదలగు దుర్గరాజములు ఒందినకృతులు, రచిం చిన ఉద్గ్రంథములు పాలించిన విశాలరాజ్యములు స్థాపించిన శాసనములు కట్టించిన ప్రఖ్యాత దేవాలయములు నొసం గిన బ్రాహ్మణాగ్రహారములు. నేటికిఁ జరిత్రమున శాశ్వతము గానున్నవి. ఇంచుమించుఁగ దొమ్మిదవ శతాబ్దమునుండి యాంధ్రదేశమున సుప్రసిద్ధులుగనుండి అంతకుమున్నెన్నఁడో యాంధ్రదేశమునఁజేరి యాంధ్రులలోఁగలసిపోయిన ఈవీర వంశచరిత్రముఁ గులముదెలిసికొనుట ప్రత్యాంధ్రులలో నొక టిగ నున్నది.

ఆంధ్రదేశమును బాలించిన రాజవంశములలో రెడ్డి వారలే కుటుంబమునకుఁ జెందినవారో క్షత్రియులతో వీరలకు నెటనెట సంబంధములు కలసినవో వీరలు క్షత్రియులనుటకు నేమేని యాధారములు గలవేమో తెలిసికొనుటతో నీప్రకరణము సంపూర్ణమగును గావున ప్రకృతమునకుఁ గడంగుదము.

రెడ్డివీరులు రాష్ట్రకూట వంశీయులనుటకుఁ జరిత్రములు సహాయపడుచున్నవి. రాష్ట్రకూటులు సూర్యవంశీయులు చంద్రవంశీయులు నగు క్షత్రియవర్యులు. గావున రెడ్డివీరులను గూడ క్షత్రియులని వ్యవహరించుటకుఁ దగిన యాధారముల నార్జింప వలసియున్నది. రాష్ట్రకూటరాజగు మూఁడవకృష్ణుఁ డుదియోలి తామ్ర శాసనమునందుఁ దన వంశము నిట్లు చెప్పుకొనెను.

శ్లో॥ క్షితితలతిలకస్తదన్వయేన క్షతరిపుదన్తిఘటో జనిష్ట రట్టః।
తమనుచ సుత రాష్ట్రకూటనామ్నా భువి విదితో జని రాష్ట్రకూటవంశః

ఆవంశమునందు రాజశిరోమణియగు రట్టుఁడు మూలపురుషుఁడనియు నతని పుత్రుఁడు రాష్ట్రకూటుఁడనియు నతఁడే రాష్ట్రకూట వంశమునకుఁ గర్తయని పైశ్లోకభావము దీనిచే రట్టులు రాష్ట్రకూటులొకరనియే నిర్ణయమగుచున్నది. వీరు(మాన్యఖేటపు) రాష్ట్రకూటులు తమ శాసనములలోఁ దా

ముచంద్ర వంశజులనియు యాదవాన్వయులమని తెలుపు కొన్న విధము నీక్రిందనుదాహరించుచున్నారము.

శ్లో॥ తారాచక్రాంశ షండావృతగగనసరః పద్మినీరాజహంసా।
త్రైలోక్యైకాధిపత్య స్థితపదన మహారాజ శుభ్రాతపత్రాత్।
లావణ్యక్షీరసింధో ర్ద్వ్యుతిరజ తగిరేర్దిగ్వధూదంతపత్రా
ద్వంశస్సోమాదయంతు త్రిభువనకమలా వాససౌధాదుపేతః॥
తస్మాత్రిస్రియః కులగృహంభవన మ్మహిమ్నః।
క్రీడాస్పదంస్థితి మహర్ధిగభీరతానాం।
ఆపన్నసత్వపరిపాలనలబ్ధకీర్త్తి। ర్వంశోబభూవ భువిసింధునిభోయ
దూనాం॥

పరిణతపరమండలః కలావా। న్ప్రవితతబహుళయశోంశుపూరితాశః
శశధర ఇవదంతి దుర్గరాజోయదు కులవిమలవియ త్యథోదియాయ॥
ఉద్వృత్త దైత్య కులకందలకాంతి హేతుస్త్రతావతారమకరోత్పు
రుషః పురాణః మద్వంశజాః జగతి సాత్యకివర్గభాజ। స్తుంగాఇతి
క్షితిభుజః ప్రథితాబభూవుః॥

చంద్రవంశమునందు యదుకులమొకటి గలదు అందు మూలపురుషుఁడు దంతిదుర్గరాజు తద్వంశులు తుంగులనుపేరఁ బ్రసిద్ధులు (రాష్ట్రకూటులని వీరిని వ్యవహరింతురు) వీరుసాత్యకివర్గసంభూతులని పైశ్లోకములభావము. రాథోడులని వ్యవహరింపఁ బడు రాష్ట్రకూటులు సూర్య వంశజులమని చెప్పు కొనినారు. క్రీ. శ. ౮౬౬ నాఁటి సిరూరునిడగుండి శాసనమువలన అమోఘవర్షుఁడను రాష్ట్రకూటరాజు. రట్టకంద

ష్ఠుఁడు. రట్టవిద్యాధరుఁడు. రట్టవంశోద్భవుఁడు. రట్టరాజ్యము రట్టకులభూషణుఁడు మొదలగు విశేషణములుగలవాఁడని తెలియుచున్నది ఇటులే పలువురు రాష్ట్రకూటరాజులు తాము రట్టవంశజుల మనియేకాక నామములచెంత రట్టపదము నుప యోగించుకొనుచు వచ్చిరనుటకు అమ్మరాజు శాసనమునం దలి,, గంగరట్టబలై స్సార్థం ద్వాదశాబ్దాన హర్నిశం" అను భాగమునఁగలగంగ రట్టపదము సహాయము కాగలదు. రాథోడులకు కనోజ్ అయోధ్య పూర్వ నివాసమనియు వీరిలోనొక శాఖవారు. యోధపురసంస్థానాధి పతులైర నియు వేఱొకశాఖవారు దక్షిణహిందూ దేశమునకు వచ్చి చోళులకు సామంతులై యుండి రనియు వీరి లో గొందఱు వ్యవసాయకులుగను మఱికొందఱు గ్రామాధి కారులుగను నిలువబడిపోయిరని చరిత్రము వలనఁ దెలియు చున్నది. ఇంత వఱకుఁ జేసిన చరిత్ర విమర్శనము వలన రెడ్డివారు సూర్యచంద్ర క్షత్రియవంశములకు సంబంధించిన రాష్ట్రకూటులనియు. రాష్ట్రకూటులుత్తర హిందూస్థానప్రాం తములనుండి తొలుత కర్ణాటమునకుఁబిదప నాంధ్రదేశమునకు వచ్చి తొలుత రట్టులనియుఁ బిదప రడ్డులనియు నావల రెడ్డు లనియు వ్యవహరింపఁబడుచు సామంతులుగా గ్రామాధికారు లుగాఁ గర్షకులుగానుండి యాకాలముననున్న రాజకుటుంబ ములతో సమానగౌరవ ప్రపత్తుల బడసిరని విశ్వసింపవల యును. రాజకీయ వ్యవహారములలో చోళులు రాష్ట్రకూ టుల నాలోచించినటుల శాసనములందుండుటయే యిందుల

కాధారములు. రాష్ట్రకూటులే రెడ్డివారనునంశము మేము స్వయముగాఁగల్పించినవి కావు. సుప్రసిద్ధ చరిత్రకారులగు శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు, శ్రీయుత మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు కీర్తిశేషులయిన శ్రీయుత కొమర్రాజు వేంకటలక్ష్మణరావు ఎ. ఏ గారుకూడ తమతమ గ్రంథములయందు నేకీభవించినారు. కావున వారివారి గ్రంథములనుండియు ప్రస్తుతోప యుక్తాంశముల నుదాహరింతుము.

,, రెడ్డిశబ్దము రాట్శబ్దమునుండి ఏర్పడినది గావున రెడ్డియనఁగా రాజని అర్థమగుచున్నది. కాపుశబ్దమునకుఁ కావలి కాచువాఁడు (రక్షకుడు)అని అర్థము. ఇయ్యవి పండితులు సైతము చెప్పెడి యర్థములు. ఇపుడు కాపుశబ్దము రైతు వ్యవసాయకుడు అను శబ్దమునకుఁ బర్యాయ పదముగా వ్యవహరింపఁబడుచున్నది.

ప్రాచీనకాలమున రట్టులను నొకజాతిప్రజలు భరతఖండమున నివసించుచుండిరని వేదములవలనను శాసనములవలనను మనకు స్పష్టముగాఁ దెలియుచున్నది. వీరిలో రట్టులు లేక రాట్టులు ఆరట్టులు, లాటులు, విరాటులు. మరాటులు వరాటులు, కిరాటులు, భల్లాటులు అందీరాటులు ఖగరాటులు మొదలగు శాఖాభేదములుగలవు. వీరిలోఁగొందరకు భోజులనియు నామాంతరముకలదు. ఈ భోజులలో ననేకులిప్పుడు కమ్మశాఖవాఁరిలో నున్నారు. ఈ రాట్టశాఖలవారు తొలు

తసింధునదీతీర ప్రాంతభూములందును బిమ్మట గంగానదీతీర భూములందు నటుపిమ్మట గౌతమీకృష్ణా నదీతీర భూములందు నివసించుచుఁ గ్రమముగ హిందూదేశమున వ్యాపించిరి. వీరెల్లరు వేరువేరు దేశములకుఁబోయి దేశభేదముచేతను భాషాభేదముచేతను వేఱువేఱు నామములతో నేటికాలమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నారు. వీరు తొలుతకంపిలానగరప్రాంత దేశమున నివసించి యందుండివచ్చిన వారగుటచే వీరికి కాంపుల నివ్యవహారనామము కలిగినది కంపిలానగరమే కాంపిల్యనగరమని భారతాది సంస్కృతగ్రంథముల వ్యవహరింపఁబడుచుఁబాంచాలదేశమునకు రాజధానిగానుండెనుమన దేశమునందలి పూర్వపుతెలుంగు శాసనములలోఁ గాంపులనిసబిందుకముగా వ్రాయంబడియుండెను. పశ్చిమహిందూస్థానమందు రాట్టులు నివసించుదేశమునకు రాట్టివాడి యని వ్యవహారనామముగలదు. రాట్టవాడి రాజవంశమునకే రాఠోడ్ లేక రాథోడ్ రాజవంశమని ప్రఖ్యాతికలిగినది. ఈరాట్టవాడి రాజకుటుంబమేయొకటి రాష్ట్రకూట రాజవంశముగాఁ బరిగణింపఁబడినది. ఈరాట్టవాడి లేక రాథోడ్ సీమనుండి యాంధ్రదేశమున కేతెంచి నివసించియున్న రెడ్లనేపూర్వపుఁదెలుఁగుశాసనములలోరద్దోడి కాంపులనియప్పటి శాసనవిలేఖకులు వ్రాసియుండిరి. ఏదియెట్లున్నను రెడ్లనివ్యవహరింపఁబడెడి తెగలవారురాట్టజాతులకు సంబంధించిన వారనుటకు సందియము లేదు వీరెల్లరాంధ్రజాతులతోడి సంబంధబాంధవ్యములచేతను ఆంధ్రభాషను మాతృభాషగా గైకొన్న వారగుట చేతను

ఆంధ్రజాతి వారైరనుటకు సందియములేదు.

ఆంధ్రులచరిత్రము, మూఁడవ ప్రకరణము. 114—115—116 పుటలు నాలుగవ ప్రకరణము.

మఱియు ‚‚వీరికిరాజపుత్రరాఠోడులతో సంబంధ ముండ వచ్చుననియు రెడ్లను వారు వీరిసంతతిగా నెన్నఁబడు చున్నారు" డిల్లిదర్బారు పుట ౩౦౫

తక్కినవానిని విస్తరభీతిచే వదలుచున్నారము పైవిష యముల సమన్వయము వలనరాఠోరు రాష్ట్రకూటశాఖలకుఁ జెందినవారె రెడ్డివారని విశదమగుచున్నది. రాష్ట్రకూటు లుమాన్యఖేటము రాజధానిగాఁ గలవారు. మాన్యఖేటము నిజామురాష్ట్రమందలి మాలిఖేడయియున్నది. ఇంతియగాక రాష్ట్రకూటులు రట్టలూరు పురవరాధీశులమని చెప్పుకొనిరి. ఈరట్టలూరు నిజామురాష్ట్రమందలి ‚‚యుస్మానాబాదు" జిల్లా లోని లాటూరారని చరిత్రకారులరుచే నిర్ణయింపఁబడినది. దీనిచే రాష్ట్రకూటులని వ్యవహరింపఁబడు రెడ్లు తొలుత ఉత్తరహిం దూస్థానము నుండి మహారాష్ట్రదేశము మీఁదుగా నిజాము రాష్ట్రకర్ణాటాంధ్ర దేశములందు వసించుచుఁ గడప కర్నూలు మండలములు చేరి తరువాత దేశమునందంతట వ్యాపించి స్వ తంత్ర రాజ్యములు స్థాపించి యప్పటి క్షత్రియ కుటుంబముల న్నింటితో సంబంధ బాంధవ్యములను సలిపిరని ముందు నిరూ పించు చున్నారము.

చాళుక్యులు చంద్రవంశజులమని శాసనములందుఁ జెప్పి

కొని యున్నారు దిఙ్మాత్రముగ గొన్నిటిని నీక్రింద నుదాహరింతుము.

రాజమహేంద్రవరము జిల్లాయిలాకా పెరాపురములో కుంతి మాధవాలయములో విమానమెదుట పాతి యున్న శిలాశాసనము.

శ్లో॥ శ్రీభర్తు నాభిగంభీరసరస్సరసి జాతభూత్
పద్మభూర్యూత్తలో కానామేతస్మాదుద్భవేద్యతిః।
మునీంద్రస్తస్యపుత్రో త్రిరత్రేర మృతదీధితిః।
సోమోభూరి గుణస్తోమః వంశకర్తాతతో బుధః
తతఃపురూరవో నామశ్చక్రవర్తి స్సువిక్రమః!
తస్మాదాయురభూత్తస్మాన్న హుషోధపుస్తర్విభుః

తతో జనమేజయః। తతః ప్రాచీనః। తస్మాత్సంయాతిః। తతస్సార్వభౌమః। తతో మహాభౌమః। ఇత్థమనేకనరపతి షుగతేషు పాండుర్నామనరపతిరుద్భభూవ। పుత్రాస్తస్య ధర్మజ భీమార్జుననకులసహదేవాః పంచేంద్రియవత్సంచ విషయగ్రహణః తత్రపార్థః॥

శ్లో॥ జిత్వాపాండవరక్షణం సురగణాం గాండీవినాస్రజిణం।
యుద్ధేపాశుపతాస్త్రమంధకరి పుర్ణబ్ధ్వాద దైత్యాన్ బహూన్।
ఇంద్రార్ధాసనమప్యశాయిజయినాయత్కాలకేయాదికాన్।
జిత్వాస్వైరమకారి వంశవివినచ్ఛేదఃకరుణాంవిభోః।

తతోర్జునాదభిమన్యుః। తతః పరీక్షిత్। తతోజనమేజయః తతః క్షేమః। తతోనరవాహనః। తతశ్శతానీకః। తస్మాదుదయినః। తత్ప్రభృతి ష్వవిచ్ఛిన్న సంతానేషు సింహాసనాసీనే ష్వేకోనషష్టి చక్రవర్తిషు గతేషు తద్వంశే విమలాదిత్య నామరాజ. జేగీషయాద్ధ

క్షిణపథంగత్వా త్రిలోచనపల్లవ మధిక్షిప్య హారిహాయ లోకాంతర ముగమత్ తస్మిన్కాలే తస్య మహాదేవ్యంతర్వత్నీ పురోహితేన సార్ధం వేమునామాగ్రహార ముపగమ్య తద్వాస్తవ్యేన విష్ణుభట్టసోమయాజినాదుపాత్ నిర్విశేష మభిరక్షితాం। సానందవం విష్ణువర్ధన మసూత॥ తస్యకుమారస్య మానవ్యగోత్ర హారితిపుత్ర ద్విపక్షక్రమాఖిలాని కర్మాణికారయిత్వా మావర్ధయతన్ । సచమాతా పిదితవృత్తాన్తస్య న్నిర్గతస్య చాళుక్యగిరేరనంతాం భగవతీంగౌరీ మారాధ్య కుమార నారాయణ మాతృగణాంశ్చ సంతృప్తశ్శ్వేతాతపత్రకశంఖ పంచమహారణ కనకదండ గంగాయమునాధు నిస్వకుల క్రమాగత వినిక్షిప్తానిసానర్మదా పర్యంతం సార్ధకంత్రైలక్షం దక్షిణపథ మపాలయామాస॥

ఇలివేటు తెలుగు శాసనము ౯౮.

విశాఖపట్టణము యిలాకా విజయనగరము సంస్థానము బాబతు నెల్లిముక్కు తాణాలోచేరిన పంచదార్లశివారు దోమపాలిగ్రామమునకు నుత్తరమునన్న శ్రీధర్మలింగేశ్వర స్వామివారి ఆలయములోనున్న కల్యాణమంటపము నందలి శిలాశాసనము.

శ్లో॥ శ్రీసంవృద్ధిం చిరమురుతరాం శ్రేయసాం సప్రపన్యా ।
శ్రీమన్నాభి సరోరుహాదభవద్విష్ణో రజశక్తిమాన్ ।
తత్రా (స్యా) త్రిస్సమజేజనస్సభగవాన్ తన్నేత్రి తశ్చంద్రమాః
తస్మాజ్జాత సుధాకరా త్సురగణై స్సంసేవ్యమానో బుధః।
తత్పుత్రశ్చ పురూరవక్షితిపతి ర్భూపాల చూడామణిః ।

తదన్వయే జాయతి పాండుభూపస్తతోఽర్జునో శాశ్వతరాజమండన స్తతోఽభిమన్యుక్షితిపాల శేఖరస్తతః పరీక్షిజ్జనమేజయశ్చ
తదన్వయే జాయతి విష్ణువర్ధనస్సంవర్ధనో రాజకులస్య సంతతి ।
శ్చళుక్యశైలాతపళాలి నందిభైర్దుర్గార్చితా స్త్యైకృతవిక్రమస్తైః ।

ఆసీదిం దుకులాగ్రణీర్జనపతిశ్చాళుక్య భీమేశ్వర । స్తస్యాత్మాత్రపవిత్రశైవపదవీవృత్తం విచిత్రంభువి తేనైకార్పిత వైభవాత్మలు సదాచాళుక్యభీమేశ ఇ । త్యాఖ్యామాపదపూర్వ్వకామిహ కుమారారామభీమేశ్వరఃతద్వం శేవిమలాదిత్యః ప్రాత్యపరిత్యర్ధి విక్రమః । శశాసయశసోసాంద్రవింధ్యసింధ్వంతరాంధరాం ।

తదాత్మజో రాజనరేంద్రభూవరో భూర్యాభి వేంద్రా జమహేంద్ర నాయక ।
స్తదాఖ్యయారాజ మహేంద్ర సంజ్ఞకం రమ్యప్రదం రాజితగాతనీతటే । తస్యపుత్రకులోత్తుంగ + + + +

పై శాసనము నందలి చాళుక్యుఁడగు రాజనరేంద్రుఁడు భారతములో నయితేము నన్నయభట్టుతో తాసుచంద్రవంశుఁడనని యిట్లు చెప్పుకొని యున్నాఁడు.

చ. హిమకరుఁదొట్టి పూర్వభరతేశ కురుప్రభుపాండుభూపతుల్
క్రమమునవంశకర్తలనఁగా మహినొప్పిన యస్మదీయ వం
శమునఁ బ్రసిద్ధులై విమలసద్గుణ శోభితులైన పాండవో
త్తముల చరిత్రనాకు సతతంబు వినంగన భీష్టమెంతయున్.

భారతము ఆదిపర్వము అ అ పద్యము ౧౪.

పై శాసన గ్రంథప్రమాణముల వలన చాళుక్యులు చంద్రవంశ క్షత్రియు లనుటకెంత మాత్రము సందియముండదు. వీరిలో ననేకులశ్వమేధములొనర్చి నటుల వారల శాసనముల లోఁ గలదు. దిఙ్మాత్రముగఁ గొన్నిటి నీ క్రింద నుదాహరింతుము.

ఇంద్రవర్మకిరాణ్డగూరు తామ్రశాసనము

స్వస్తి శ్రీమతాం సకల భువనసంస్తూయమానమాన వ్యసగోత్రాణాం స్వామిమహాసేనక పదాబ్జధ్యానదానాణాం ... అశేషమహీభృతాశ్వమేధావబృధస్నానపవిత్రీకృతమానాం। స్వయశో విజయార్చిత త్రైలోక్యచాళుక్యానాం। కులమలంకృత్వా ... శ్రీన్ద్రవర్మమహారాజః॥

పొలమూరు తామ్రశాసనము

క్రతుసహస్ర యాజిహిరణ్యగర్భ ప్రసూతః ఏకాదశాశ్వమేధావభృతస్నానవిగత జగదేన స్కః సర్వభూత పరిరక్షణచుంచుః। విద్వద్విజగురు వృద్ధత పస్విజనాశ్రయో మహారాజః మాధవ వర్మ అపిచ స్వస్తి శ్రీ మతాం ... వరవరా హలాంఛనే క్షణ క్షణవ శీకృతారాతి మండలానామశ్వమేధావ భృధస్నాన పవిత్రీకృతివపుషాంచాళుక్యానాం కులమలంకరిష్ణో

(శక్తివర్మప్రభుబల్లుశాసనము ౧౦౬ పుట ౭ వ సం. ఆం. సా. పరిషత్పత్రిక)

కందూరువుడయ చోడమహారాజు శాసనము, జడిచర్ల.

శ్రీజయత్యావిష్కృతంవిష్ణో ర్వారాహం క్షోభితార్ణవం। ద

క్షిణోన్నత దంష్ట్రాగ్రవిశ్రాంతం భువనం వపుః ॥

శ్రీమతాంసకల భువనసంస్తూయమాన మానవ్యసగోత్రాణాం హారితిపుత్రాణాం కార్త్తికేయవరప్రసాద లబ్ధరాజ్యానాం సప్తలోక మాతృభిసప్తమాతృభి ర్వర్థితానాం కార్త్తికేయ పరిరక్షణ ప్రాప్త కల్యాణపరంపరాణాం భగవన్నారాయణ ప్రసాద సమాసాదిత వరాహలాంఛన క్షణక్షణ వశీకృతాశేష మహీంభృతా చళుక్యానాంకుల మలంకరిష్ణో రశ్వమేధావ భృథస్నాన పవిత్రీకృతగాత్రస్య శ్రీపులకేశివల్లభ మహారాజస్య ప్రియతనయః కీర్త్తివర్మ శ్రీ పృథ్వీవల్లభ మహారాజః। తస్యాత్మజః సత్యాశ్రయ శ్రీపృథ్వీవల్లభ మహారాజ పరమేశ్వర స్తస్య ప్రియతనయః విక్రమాదిత్య భట్టారక స్తస్యాత్మజః విజయాదిత్య శ్రీ పృథ్వీవల్లభ మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర భట్టారక స్యాజ్ఞయా భట్టపదేశా నాచార్యస్వామినా షట్త్రింశదుత్తరే షట్ఛతె శకవర్ష వర్త్తమాన విజయరాజ్య సంవత్సరేషు ద్వాదశవర్త్తమాన వైశాఖ శుక్ల త్రయోదశ్యామియం ప్రాకారే బంధకృతమితి ।

ఇలివేటిశాసనములు ౧౩

గుంటూరు జిల్లా బాపట్లతాలూకలోఁ జేరిన శిరిపూడెతామ్రశాసనమునందు సత్యాశ్రయ వల్లభేంద్రుఁడను చాళుక్యుఁడశ్వమేధములొనరించి నటుల వేలశాసనములు గలవు. దృష్టాంతమునకై ఒకటిమాత్ర ముదహరింతుము.

సస్తి శ్రీమతాం.................అశ్వమేధావభృథస్నాన పవిత్రీకృతవపుషాం చాళుక్యానాంకుల మలంకరిష్ణుసత్యాశ్రయవల్లభేంద్ర లేద్భ్రాతాకుబ్జ విష్ణువర్ధనః తత్సుతో జయసింహ ।

ఇట్టిసక్షత్రియులును చంద్రవంశీయులునగు చాళుక్యుల లోఁజేరిన రెండవవిజయాదిత్యుని తనయుఁడగు కలివిష్ణువర్ధనునకు రాష్ట్రకూటులలో మూఁడవవాఁడగు గోవిందరాజు తనపుత్రియగుశీలమహాదేవినిచ్చి వివాహమొనరించినట్లుఁజరిత్రలయందుఁ జెప్పియుండుటచేఁ జాళుక్యులకు రాష్ట్రకూటులకును బూర్వ బాంధవ్యముండెననుట స్పష్టము రాష్ట్రకూటులే రెడ్లనియిదివరకే నిర్ణయించుకొని యుంటిమి దీనిచేఁ బూర్వపురెడ్లకు చంద్రవంశజులగు చాళుక్యులకు బాంధవ్యమున్నట్లుఁ దెలిసినది. రాష్ట్రకూటులు ప్రభుత్వ దశఁగోల్పోయి సామాన్య స్థితికివచ్చి పౌరులలోఁ ప్రాముఖ్యమునొందిరి. కావుననే రాజకీయ్యవ్యవహారములలో జాళుక్యులు రాష్ట్రకూటులతోఁ ప్రజాపక్షమున భాసించి నట్లుఁ గలదు చాళుక్యులంతటోఁ బోక సూర్యవంశ క్షత్రియులగు చోళరాజులతోఁ గూడ బాంధవ్యము చేసిరి పూర్వచాళుక్యులలోని విమలాదిత్యుఁడు చోళుఁడగు రాజేంద్రచోడుని సోదరియగుకుండవాదేవినిఁ బెండ్లియాడెనుచాళుక్యుఁడగు రాజరాజు చోళకన్యయు తన మేనమామ పుత్రికయునగు అమ్మంగదేవినిఁబరిణయమయ్యెను కులోత్తుంగ చోళుఁడను చాళుక్యరాజు చోళుఁడగురాజేంద్రచోడుని పుత్రికయగు మధురాంతకిని బెండ్లాడెను తరువాత చాళుక్యవంశ మించు మించుగాఁ చోళవంశముగా మారెను. ఇందువలనఁ దేలునది సూర్యవంశజులును కాశ్యపగోత్రులునగు చోళులకు జంద్ర వంశజులునుమానవ్యసగోత్రులునగుచాళుక్యులకు బాంధవ్యములు గలవనియుఁ జాళుక్యులు చోళులు

గా మారిరన్నియు విశ్వసింపవలయును నిటులనే రాష్ట్రకూటులు (రెడ్డివీరులు) చాళుక్యులతోఁ గలయుటయేగాక సూర్యవంశజుల సు-చోళులతోఁ గూడ సంబంధ బాంధవ్యములు చేసిరనియు బాంధవ్యబలముచే గొందఱు చోళులమనికూడ వ్యవహరించుకొనిరనియు నిశ్చయించుకొనుటకు నాధారములు కానవచ్చుచున్నవి* పదియవ శతాబ్దారంభమునుండి రాష్ట్రకూటులు రెడ్డివారనియె వ్యవహరింపఁ బడుచువచ్చిరి అభినవభట్ట బాణ విరచిత “వేమభూపాలీయము“ను నొక సంస్కృత గద్యకావ్యము కొండవీడునుఁ బరిపాలించిన అనవేమారెడ్డి కంకితముగా వ్రాసెను. అందు వేమారెడ్డికి బూర్వుఁడగు కామభూపాలుఁడభివర్ణింపఁబడెను.

రెడ్లకు జగనొబ్బగండ బిరుదముంట వలనను ఆకాలము నకుసరిపడి యితఁడేయని విశ్వసింపఁదగిన కామయచోడుని శా

* రాష్ట్రకూటులకురట్టడియను పేరున్న సంగతి చరిత్రజ్ఞులెఱుంగనిది కాదు. రట్టడియను ఉపనామము రెడ్డివారికి సహితము పూర్వముననుండుటచే. రెడ్డివారు రాష్ట్రకూటులు సూర్యవంశజులనిగుర్తింపవచ్చును, రెడ్డిపదమునకు బదులు నామాంతమున రట్టడిపదము వాడిరనుటకు. స్వస్తి శ్రీచకులోత్తుంగ చోడదేవర విజయ రాజ్యసంవత్సర ౧౫ శ్రాహిమీనమాస శుద్ధపంచమి నాణ్డుచూడగంగదేవని.............మధ్యాహ్న.........సంది గా నిచ్చితిమిదీనికి ముందు మార్గముదప్పితిమేని గొంగకరాజునానదివ్వెతప్పిన శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవర’యూనదీనికి సాక్షికరెప్పన విట్టపరట్టడియు మావిణిడి మేడపునాయకుని కొడుకు నారాయణుండును బొడ్డనపూడ్డికామిరట్ట-ము.........రట్టడి సోమ్మపోలినాయండు

సనము. నెల్లూరిమండలములోని కావలిలోఁగను పించుట వలనను ఇంక నితర విశ్వసనీయసంబంధ బాంధవ్యముల వలనను జగనొబ్బగండ కామయ దేవ చోడమహారాజే తప్పక వేమాధిపునికూటస్థుఁడగు కామభూపాలుఁడని చరిత్ర కారులు భావించిరి. ఈవంశము మూలపురుషుఁడగు ప్రోలరాజుగూడ విక్రమసింహపురమను నామాంతరముగల నెల్లూరు పురాధ్యక్షుఁడగు తుఖ్ఖారఘట్టుని పుత్రికయగు అనంతాంబికను బెండ్లాడినటులఁ గలదు. ప్రోలరెడ్డి అద్దంకిబాలించు కాలమున విక్రమసింహపురి (నెల్లూరు) ని సూర్యవంశజులును మనుమసిద్ధి నంబంధులునగు చోళులు పాలించు చుండిరి. గావున అనంతాంబిక చోళులయింటి యాఁడుపడుచనుటకు సంశయము లేదు. కావున రెడ్లకు సూర్యవంశజులగు చోళులకు సంబంధమున్న దను మాటసత్యమని చరిత్రాధారములతో సిద్ధాంతమైనది. ఇంతియేఁగాదు.

శ్లో॥ శచీవశక్రస్య శివేవశంభోః పద్మేవసాపద్మవిలోచనస్య ।
వేమాంబికాచోళకులేందు భీమభూపాత్మజాభూన్మహిషీ స్యజాయా.
శ్రీవేమభూమీశ్వర వీరభద్రభూనాథ దొడ్డక్షితిపాన్నఘా స్తాః ।
అల్లాడశౌరేరభవన్కుమారాస్తస్యాయథాపంక్తిరథస్యపుత్రాః ॥
కొంకుమల్లిశాసనము

అను శాసనభాగము వలన భక్తీశ్వర చోడనృపాలుని పుత్రుఁడగు భీమభూపాలుఁడు తన పుత్రియగు వేమాంబికను

అల్లాడ రెడ్డికొసంగి పాణిగ్రహణము గావించినట్లుఁ దెలియు చున్నది. యీయంశమునే శివలీలా విలాస గ్రంథకర్తయగు నిశ్శంక కొమ్మనామాత్యుఁడు గూడ యీక్రింది విధముగఁ జెప్పియున్నాఁడు.

ప. రత్నశ్రీనిధి యమ్మహీర మణుఁ డొప్పం జోళబత్తిక్షితీ
శ్వరసూనుండగు భీమలింగ మనుజేంద్రశ్రేష్ఠసత్పుత్రిభా
స్వరకారుణ్య దశాజనావన విధాసంధాత్రి వేమాంబికన్
వరియించెన్సతి భక్తిగౌరవధృఢవ్యాపార నిత్యాంబికన్.

శివలీలావిలాసము.

మ. అనవేమక్షితిపాలు పౌత్రియగు వేమాంబామహాదేవికిన్
ఘనుఁడయ్యల్లడ భూమిపాలునకు సంగ్రామస్థలీ గాండివుల్
తనయుల్ వేమవిభుండు వీరవసుధాధ్యక్షుండు దొడ్డప్రభుం
డును నన్నయ్యయు బాహువిక్రమ కళాటోపప్రతాపోన్నతుల్;

కాశీఖండము.

అనవేమభూపాలుని పౌత్రియగు వేమాంబచోళ బత్తి రాజకుమారుఁడగు భీమలింగచోడుని పుత్రికయని శివలీలా విలాసకాశీఖండములు దెలుపుచుఁ బూర్వాంశమును స్థాపించు చున్నవి. చోళవంశజయగు వేమాంబిక అనవేమారెడ్డి దౌహిత్రియనుట వలన భీమయ లింగచోడుని భార్య అనవేమునికిఁ బుత్రికయయ్యె నిట్లు భీమయ లింగచోడుని మామ యగు అనవేమారెడ్డికి వియ్యంకుఁడగు చోళబత్తి సూర్యవంశ క్షత్రియుఁ డనుటకు నీక్రింద ప్రమాణములుదాహరించు చున్నారము.

„శ్లో॥ సూర్యోయస్యకులేశ్వరోగుణనిధి శ్రీచోళబత్తిపితా।
సంత్రాణాంశరణార్థినాం సదవనం షట్కాలమీశార్చనం।
కించావారితమన్నదానమభితేనిత్యప్రజాంభూభుజాం।
ధన్యోయంచిరమన్నదేవనృపతిర్జాగర్త్యజయ్యః పరైః॥"

ప్రసంగరత్నావళి.

శాసనమునందలి యన్న దేవుఁడు కూడ సూర్యవంశజుఁడని యీక్రిందనుదహరించు భీమఖండ పద్యము వలనఁదెలియుచున్నది.

„సీ. భానుమత్కుల వీరభద్రాన్న దేవేంద్ర గర్వసంరంభంబుగట్టిపెట్టి

భీమఖండము.

ఇందుచేత సూర్యవంశజులును కాస్యప గోత్రులునగు చోళులకు రెడ్డివీరులకుఁ బండ్రెండవ శతాబ్దమునుండి సంబంధ భాంధవ్యములు ధారాళముగ గలవని స్పష్టపడినది.

చోళుఁలలో బత్తిశ్వరుఁడన్న మదేవుఁడే గాక సనేకులు శాసనములందును గ్రంథములందు సూర్యవంశజులమని వ్రాసికొనియున్నారు. వానిలోఁ గొన్నిటిని చదువరులకుఁ దెలియుటకై నీక్రింద నుదహరింతుము.

చోడవంశ సంభవుఁడు కవి శిఖామణియునగు నన్నెచోడుఁడు తాను సూర్య వంశమునఁ జనియించితిననియుఁ గాశ్యపగోత్రుఁడననియు తన తల్లియగు శ్రీసతిహైహాయ (కాల

చార్య) వంశమున జన్మించెనని కుమార సంభవమున జెప్పి కొనెను.

సీ. కుతలంబు నడుకొనఁ గొలకొండగానిల్పి
శరనిధిఁ ద్రొచ్చిరి సగర సతులు
మిన్నులపై బారుచున్న యేఱిలఁ దెచ్చి
వారాశినించె భగీరథుండు
గోత్రాచలము లెత్తికొని వచ్చి కడచన్న
రత్నాకరముగట్టె రాఘవుండు
జలధిమహీసతి మొలనూలుగాఁ జుట్టి
పాలించెఁగరి కాలచోడవిభుఁడు

నరుసనిట్లు సూర్యవంశాధిపతులంబు
నిధియె మేరగాఁగ నిఖిల జగము
నేలిచనిన వారికెన వచ్చుసుశ్లాఘ
ధనుఁడునన్నె చోడజనవిభుండు,

చ. అరినరపాలమాళి దళితాంఘ్రియుగుండయి పాకనాటి యం
దిరువది యొక్క వేయిటి కధీశుఁడు నాజను చోడ బల్లికి
న్నిరతర కీర్తికగ్రమహిషీతిలకంబును హైహయాన్వయాం
బరశశిరేఖయైన గుణభాసిని శ్రీసతికిన్ తనూజుఁడన్.

క. పౌత్రుఁడన సద్విశ కాశ్యప, గోత్రుఁడ సచ్చరితనుభయకులశుద్ధుండన్
మిత్రాన్వయ శేఖరుఁడ ప, విత్రీకృత దేహుఁడను వివిధయజ్ఞములన్.

కుమార సంభవము అవతరణిక.

కమ్మనాటిలోని కొణిదెనయందలి మోపిలిసిద్ధిపదేవ మహారాజుల శాసనము.

శా. శ్రీమత్కౌస్తుభరత్నభూషణరుచి శ్రీరమ్యవక్షస్థలుం
డామందారల తాంతదామనవదివ్యామోద పాదాబ్జజా
తామేయామరసింధు వారిశ్రిత పూతాసర్వలోకుండునా
నాముల్లోక విభుండు చక్రిగల దైక్యవ్యష్టిదానాథ్యుఁడై.

ఉ. ఆతటి దాల్పు నాభిల లితాబ్జమునందుదయించె బ్రహ్మసం
ప్రీతిగనావిరించికిమరీచి జనించె మరీచి కన్వయ
ఖ్యాతుడు బుట్టెకస్యపుడు కస్యపసంయమికుద్భవించె లో
కౌతతరమ్యమూర్తి కమలాప్తుడు సూర్యుడు వంశకర్తయై.

మ. ఘనుడానూర్యున కన్వయద్విజుడనంగా రాజధర్మంబతా.
దనుపైకల్పిత రాజయోగమునసుండెం గాను వైవస్వతుం.
డనఘుండాతని కుద్భవించెమను వుద్యద్దండశాస్త్రార్థత.
త్వనిజాచార సమస్తధర్మన యశా స్త్రిప్రౌఢికాచార్యుడై.

ఇట్టి మనువంశంబున నిక్ష్వాకుండు బుట్టె నిక్ష్వాకు వంశంబునఁ గాకుత్స్థుండు బుట్టె నాతనికి బృథివితన పేరస్గొం డిచన పృథుండుబుట్టె పృథువంశంబున మాంధాతబుట్టె మాంధాత వంశంబునబురుకుత్సుండు బుట్టె బురుకుత్సుని వంశంబున సాగరంబు దనపేరం జేసిన సగరుండు బుట్టె, సగరవంశంబు నదిలీపుడుబుట్టె దిలీపవంశంబున నతీతానాగత వంశకర్తయైన రఘువు బుట్టె రఘువంశంబున నారాయణావతారుండైన శ్రీరాముండు బుట్టె శ్రీరామవంశంబున నలచక్రవర్తిబుట్టె నలునికిఁ బుండరీకుండు బుట్టె బుండరీకుని వంశంబున నాదిరాజుల...కడంక...ప్రఖ్యాతుంన కరికాలచోడ చక్రవర్తిబుట్టె భానువంశంబు కరికాలవంశంబునాన్ బేరుకొనిచతుస్సాగరపర్యంతమహీచక్రంబుగా...వాలి:..వాత...పాలించె

క. అట్టి కరికాలనృపతికిఁ బుట్టెను మహిమాను వోడుభువి నతనికిఁ దా
బట్టింకి రికాలుఁడు సిరి, గిట్టనుగులు దొండమాఁనుఘనదళవర్మల్.

క. ఆకరికాలనరేంద్ర ప్రాకటవంశమునఁ బుట్టె భాస్కరకుల రత్నాకర
చంద్రుఁడు రిపుచయ, భీకరుఁడ ధనుండు చోడబిజ్జన బిరుదై.

క. పల్లవుతో ఘనబిజ్జన, ప్రల్లదమున వచ్చుపాము బట్టినగనియా, తల్లజుఁడి
చ్చెగుణాంకము గొల్లభిగొని జనులుగండ గోపాలుడనన్.

క. దండిపదాంబుజగండర, గండరగండండు వీరఘని బిజ్జనయున్
దండిగఁబదిమువ్వరనోగి, గండండ్లను దానునిలిపెగటకములోనన్.

చ. బిరుదనుగొన్న యాతెలుగు బిజ్జనమన్మడు మల్లి దేవుడ
చ్చెరువగుచున్న పాత్తపియచెన్నగు వీడును ప్రాలిపాకనా
డిగపది యొక్కవేయి జనమేలుచుఁ బల్లవుదండుఁ గెల్చిత
త్కరివర కుంభమౌక్తికవితాతతిఁ బుచ్చెనిజాసి పుత్రికన్.

చ. అతనికిఁ బుట్టిరొప్పమధురాంతక పాత్తపివోడ సిద్ధభూ
పతియును మల్లిదేవుడును బాహుపరాక్రమ విక్రమక్రముల్
నతనరనాథ బాలకదన స్థిరపాదసరోజ వైభవా
వితతిసముద్రకాంచి పరివేష్టిత భూపరి రక్షణక్రముల్.

క. ధరపాత్తపి సిద్ధనరే, శ్వరునకి నుదయించి భూమినసన సేలరి స
చ్చరితులు పాత్తపి సోమే, శ్వర దేవుడు మల్లిదేవవసుధాధిపుడున్.

ఉ. భూపదిలీపుఁడై పరగుపాత్తపిసిద్ధని తమ్ముమల్లధా
త్రీపతికిన్ సమస్తజగతీ పతికిన్ సుతులుద్భవించిరా
శాపరిపూర్ణకీర్తులు భుజాబలవంతులు నైనతొంటియ
యోప్యపిలిసిద్ధియున్ గుణసముద్రగణుండగు మల్లిదేవుడున్.

క. ఆపాత్తపి సోమేశ్వర, భూపతికిన్ దమ్ముమల్లభూపాలుఁ కై
యోపిలిసిద్ధికిఁ దమ్ముడు, విపతిసితకీర్తి మల్లిదేవుడు వరగన్.

చ. పరగినమల్లిదేవ నరపాలుడు పొత్తపిచోడవంశ శే
ఖరుడిన బంటకర్త యనగాగడు వాలివిరోధి రాజసం
హరుడు బెతొంటితాతలక్రీతుల్ దగపొత్తపిరాజధానిగా
ధరసకలంబు నేలె విదితంబగు బాహుపరాక్రమంబునన్.

క. ఆమల్లిదేవునకుకుల భామాతిలకంబు పుణ్యభామిని గౌరీ
శ్రీమహాదేవికిబుట్టెం ద, పోమహిమఫలమ్ము దానపొడవైనగతిన్.

క. ఇనుడుదయమైనయట్టుల, మనువుదయంబైనయట్లు మఱిరఘురాముల్
జనియించినట్లు కులవ, ర్ధనువోపిలిసిద్ధివిభుడు దానుదయించెన్.

మ. కరికాలోత్తమ చోడవంశమున దాగౌరీ మహాదేవికిన్
సురభుల్ కల్పమహీజముల్ సురసది * * * మణుల్
ధరనేకాకృతి బుట్టెనోయనగా * * * * * *

ఉ. ఓపిల సిద్ధిరాజ్ఞపరమోన్నత వెంకణచక్రవర్తి నా
జ్ఞాపరిరక్షితాఖిలదిశావలయుల్ ఘనదానకర్ణ లీ
లాపరిపూర్ణరమ్య శుభలక్షణమూర్తి జయంతునశ్వశి
క్షాపురుహూతు జేసికొనగా జనుచోడకులైకభూషణున్

మ. సకలాధీశన తోత్తమాంగపరిభూషారమ్యపాదాబ్జపీ
ఠక నారాయణ భానువంశ నృపచూడారత్న సిద్దెప్పబం
ధుక వీరధ్వజ రత్నగాస్యపసగోత్రున్ భాతక వ్రాతమి
త్రకుమారోపిలసిద్ధి జెప్పదగునుత్ద్యద్దండగోపాలునిన్

చ. తననిజన్మత్రియంబవి తతంబుగనోపిలిసిద్ధికిన్నసి
ధనకుననుంగుదమ్ముడు ప్రతాపమునన్ సనికమ్మనాడుసే
కొనిగణపత్యధీశుదయగూడి తదాజ్ఞవహించి యేలెపా
వనమగునాగ వేలునవద్య పరాక్రమ విక్రమంబునన్

౭. ఇష్టైలిసప్త సంతానాబులు దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులు సమస్తధర్మంబులు పరిపాలించి స్వచరణ సరోరుహావిహిత విలోచన ప్రముఖాఖిల పృథివీశ్వర కారితకావేరీ తీరకరికాల రత్నప్రదీ పాహిత కుమారగ జాంకుశ యొరయూరి పురవరాధీశ్వర సూర్యవంశోద్భవ కాశ్యపసగోత్ర జగనొబ్బగండ కీర్తినారాయణ ...సమస్తప్రశస్తసహితం... శ్రీమన్మహా మండలేశ్వర యొప్పిలిసిద్ధనదే వచోడమహారాజులు స్వస్తి శ్రీశకవర్షంబులు ౧౧౮౬ అగుతారణ నామసంవత్సర కార్తికశు ౧౧ శుక్రవారము. కమ్మనాటిలో నిజ రాజధానియైన కొట్టియదొన శ్రీశంకరమహాదేవరకు గణపతిదేవ మహారాజులకు ధర్మముగా హవిర్బలి యర్చనలకు అంగరంగ భోగాదులకు నంచులమోగడచెర్వు దేవభోగమాచంద్రార్కము స్వీకార పరిహారముగా నిచ్చితిమిమంగళ మహా స్వదత్తాం॥

కొణిదెనయందున్న శ్రీశంకరస్వామియాలయము బహిర్ద్వారము యొక్క సోపానములకుఁ దూర్పున శేషాహినిచెక్కఁ బడిన రాయితూర్పుదక్షిణము రెండు ప్రక్కల వ్రాసియున్న శాసనము.

౮. త్రిభువన గిరికీర్తి నరదేవశిఖామణి కామధారుణీ
ప్రభుతనయుండు మండలికభర్గుడు భర్గపదాబ్జషట్పదుం
డభినవరాముడర్యమ కులాగ్రణి గుండియ పూడిభక్తితోఁ
ద్రిభువనమల్లదేవుడు ప్రథితీగళంభునకిచ్చెభక్తితోన్

స్వస్తి చరణ సరోగుహాన విహిత విలోచన త్రిలోచ ప్రముఖాఖిల పృథ్వీశ్వరకారితకావేరీ తీరకరికాలకులరత్న ప్రదీపాహిత కుమారగజాంకుశ శ్రీమన్మహా మండలేశ్వర త్రిభువన మల్లదేవ చోడమహారాజులు. శక వర్షంబులు ౧౦౯౯ అగునేటి విషువు సంక్రాంతి నిమిత్తమున కమ్మనా

టిలోని గుండియపూడి, నిజరాజ ధానియైన కొట్టియదొన శ్రీ బల్లేశ్వర
మహాదేవరకు ఆచంద్రార్కముగా దేవ భోగమునకు నిచ్చితిమి.

ఉ. అంబుజనాభునాభి నుదయంబయి వేధ మరీచిఁగాంచెలో
కంబులకెల్ల పూజ్యుఁడగు కశ్యపుఁడాతనికిన్ జనించెవి
శ్వంబు వెలుంగఁజేయ గదివాకరుఁడమ్మ నికుద్భవించెవా
నింబ్వొగడం జతుశ్రుతులు నేరకయున్న వినాకు శక్యమే.

క. ఆతనికి సకలలోక, ఖ్యాతుఁడు మనువుద్భవించి యనవద్యమతిన
చాతుర్వర్ణ్యస్థితి ర, క్షాతత్పరవృత్తిఁబరగె సర్వోత్తరుఁడై.

శా. లోకాలోకతటీ విహార కలనాలోలద్య శస్సింహుఁడై
స్తోకాపాదిత పుణ్యమూర్తి మనుపుత్రుండాక్రమ క్రీడయై
నేకచ్ఛత్రముగాఁగ భూమివల యంబెల్లన్ బ్రశాసించెని
క్ష్వాకుండ ప్రతిమాన దానమహిమా కల్పోజ్వలాకారుఁడై.

క. ఆయిక్ష్వాకుకులంబున, సాయంతన సప్తజిహ్వ సాదృశ్యశ్రీ
స్ఫాయత్ప్రతాపనిధి నా,రాయణ నిభపుణ్యమూర్తి రఘువుదయించెన్.

*　　　*　　　*　　　*

మ. మునిలోకంబు ప్రశంససేయ జగముల్ మోదంబు వొందంగదు
ర్జనతా నిగ్రహతత్పరాత్ముఁడగుచున్ సద్వృత్తి సంరక్షణం
బునరాగిల్లుచు నేలె రామనృపుఁడీ భూచక్రమున్ దత్కులం
బునరాజన్యు లనేకులిద్ధరణిఁబెంపున్ బొందిపాలించినన్.

క. పిదపఁగరి కాలచోళుం డుదయంబయి జలధిపరిమి తోర్వీవలయం
బుఁదనకుఁబంట పొలమ్మగ నెదురెందును లేక పేర్మియె సకంబెసగన్..

ఇటులనె రెట్టమతము కామాందకము మొదలగు ననేక
ప్రబంధములయందును శాసనములందును చోళులుసూర్యవంశ

క్షత్రియులని చెప్పం బడినది గ్రంథ విస్తర భీతినవి యెల్లనిట నుదాహరింపమానితిమి.

ఈ నిదర్శనములవలనఁ జోళరాజులు యజ్ఞయాగాదు లాచరించిన సూర్యవంశ క్షత్రియ శిఖామణులనియు గాలచు ర్యులనఁబడు హైహయులతో సంబంధ బాంధవ్యములుగలవా రని స్పష్టమైనది. ఇట్టి చోళవంశ సంభవుండగు చోళబత్తితో రెడ్డివారు సంబంధమునెరిపిరి కాన చోళులకు బాంధవులగు హైహయులకు సయితము రెడ్డివారు సంబంధులని విశ్వసింప వచ్చును.

ఎటులఁజూచిన రెడ్డివారలన్ని తెగల క్షత్రియోత్తము లతోడను సంబంధములు చేసినట్లు తెలియును.

శ్లో॥ పౌత్రీం కాటయ వేమయక్షితిపతేః పుత్రీంచ కాటప్రభోః।
దౌహిత్రీం చతురర వీంహరి హరశ్రోణీపతేశ్శ్యాశితుః।
తన్నామ్నా విది తాహ్వయాం హరిహరాంబా చారుమగ్రాహయ
త్ప్రాణౌ వేమహీశమల్లనృపతిస్సామ్రాజ్యలక్ష్మీశ్రియ సమం॥

కోరుమల్లి తామ్రశాసనము.

ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయమునందలి వ్రాతప్రతుల నుండి యీశాసనభాగము వ్రాసితిమి. ఈశ్లోకము "పుత్రీం కాటయ వేమయక్షితిపతేః పుత్రీంచ కాటప్రభో" అనియుం

డపగునని వేటూరిప్రభాకర శాస్త్రిగారు దలంచు చున్నారు. పై పాఠప్రకారము చూచిన విద్యానగరమును హంపివిజయనగరమున్పాలించిన హరిహర రాయలకు హరిహరాంబ దౌహిత్రి (మనుమరాలు) అల్లాడరెడ్డి పెద్దకుమారుఁడగు వేమారెడ్డికి భార్య యనియుఁ దేలును. మార్పుచోప్పునం జూచిన హరిహర రాయుని యల్లుఁడు కాటయ వేముఁడనియుఁ దేలును. ఈచర్చ కెడమిచ్చిన గ్రంధము పెరుగును. ఏవిధముగఁ జూచిన హరహరాంబ హరిహర రాయులరక్త సంబంధురాలు పుత్రిగానిండు. దౌహిత్రిగానిండు రెడ్డివీరునికి భార్యయైన మాట నిజము.

ఈహరిహర రాయలు చంద్రవంశ క్షత్రియుఁ డనుటకు నాధారములునెన్నియో గలవు. ఒకటి రెండు మాత్రమిట నుదహరించెదము.

॥శ్లో॥ రమానుజః కళానాథః క్షీరసాగర సంభవః ఈ వంశాదన్వయేతస్య యదుర్నా మమహీపతిః ...... ఆసత్ హరి హర నామ బుక్క రాయమహీపతిః॥

బుక్కరాయ తామ్రశాసనము. ఎపిగ్రాఫికకర్ణాటికా. జీ. డి.

॥శ్లో॥ కురువంశ ప్రసూతాయ ఇందుశ్రేష్ఠధనాయచ
సత్యసంధాయశాంతాయరాజ్ఞే హరిహరాయచ॥

విద్యారణ్యులశాసనము.

ఈ ప్రమాణములచే చంద్రవంశ క్షత్రియులగు విద్యానగరరాజులతో రెడ్డివీరులు సంబంధ బాంధవ్యములను సలిపిరనుట నిర్వివాదాంశము. ఇంతయేల? పల్లవులకు చాళుక్యులకు గళింగులకు రెడ్లకు జోళులకు నాగులకు సంబంధ బాంధవ్యములున్నటుల చరిత్రమునుండి ఋజువు చేయగలుగుదుమేని రెడ్డి వారలీ యన్ని శాఖలతోఁ గలసిన వారనియు నొక శాఖతో నొకశాఖకలసిరే యున్నదనియు సువ్యక్తమగును.

సత్యాశ్రయుని కుమారుఁడు. విజయాదిత్యుఁడు చాళుక్యుఁడితఁడు సూర్యవంశ చోడ రాజుల పుత్రి విజయ దేవిని పెండ్లాడెను. కులోత్తుంగ చోడుని సామంతుఁడును అత్రేయసగోత్రుడుఁను నాగవంశీయుఁడును పెద్దరాజు కుమారుఁడునగు సిద్ధిరాజుసోదరి పచ్చలాదేవినిఁ జోళవంశీయుఁడగు మనుమసిద్ధి పెండ్లాడెను! నాగవంశీయుఁడైన సిద్ధిరాజు ఒరయూరి చోళుఁడగు కూరాళ్వారు కత్తి దేవరాజు పుత్రియగు ఇమ్మడిశ్రీయాల దేవినిఁ బెండ్లాడినటుల గూడూరి సీమలోని రెడ్డి పాలెము పాండు రంగాలయము నందలి శాసనములోఁ గలదు. ఇందువలన నాగరాజులకుఁ జోళులకు సంబంధబాంధవ్యములు గలవనుట నిక్కము. కళింగరాజగు రాజరాజు చోడగంగుకు

లోత్తుంగచోడునిపుత్రియగు రాజసుందరినిం బెండ్లాడ ననంత వర్మ జనించెను దీనిచేఁగళింగులకుఁ జోళులకు సంబంధమున్న టుల స్థిరపడును, బేటవిజయాదిత్యుఁడను చాళుక్యరాజపుత్రుఁడగు సత్యాశ్రయుఁడు గాంగవంశజురాలగు గౌరీదేవినిం బరిణయమయ్యెను.. నల్లికిల్లివానుఁడను చోళరాజు నాగజాతికన్యను బెండ్లాడినటుల మణిమేఖలయను ద్రవిడకావ్యమున గలదు. చాళుక్యుఁడగుజయసింహుఁడు కాంచీపురిపాలించు పల్లవుఁడగు రాజుపుత్రిని బెండ్లాడ విజయాదిత్యుఁడు జనించెను దీని వలన చంద్రవంశజ చాళుక్యులకుఁ బల్లవులకు సంబంధబాంధవ్యముండెననుట స్పష్టము. నాల్గవవిష్ణువర్ధనుని కుమారుఁడగు రెండవ విజయాదిత్యుఁడు కాలచుర్యవంశజుఁడగు త్రిపురాధీశ్వరుని పుత్రినిం బెండ్లాడెను. దీనివలనఁ జాళుక్యులకుఁ గాలచుర్యులసంబడు హైహయులకు సంబంధబాంధవ్యములున్నది నిక్కము. కాకతి ప్రతాపరుద్రుఁడు సూర్యవంశజులమని శాసనములందుఁ జెప్పుకొనిన కందూరుచోళుల యాదుపడుచగు పద్మావతినిఁ బెండ్లాడెను. ఇందువలన కాకతీయులకుఁజోళులకు సంబంధమున్నదను మాటసత్యము. కాకతీయులకు జోళులకు మూల పురుషులు కరికాల దుర్జయులగుట చేత గాకతీయులు సయితముచోళులని వచించుటకవకాశముచిక్కుచున్నది.

కాకతీయుల పూర్వులుకరికాలుఁడు. దుర్జయుఁడనుటవను. కాకతీయులు సూర్యవంశ క్షత్రియులనుటను నాధారములు క్రిందవ్రాయుచున్నాము.

కొలనికాటమ నాయుఁడు రాజమహేంద్రవరము జిల్లా యిలాకా పాండవ అగ్రహారములోని శాసనము. లోకల్ రికార్డ్ 38 చేబ్రోలు రెండవశాసనము.

శ్లో॥ హంసాః పద్మాసనారూఢాః యదంతస్సముపాస్యతే। పరాంమృతరస స్యంది స్రోతస్సారస్వతంస్తుమః॥ ప్రాచీవధూ ముఖవిశేషకః పద్మరాగః ప్రఖ్యాయతేచభగవానరవింద బంధుః। యత్రశ్రుతి ప్రణయదామని సన్నికిధత్తే దేవోహిరణ్మయవపుః పురుషః పురాణః మనురంశుమతో స్యసూను రాసీతదేహాభ్యుదితాః స్వభావ, శుద్ధాః నిగమోదిత సర్వధర్మ చర్యాస్తు హిమాద్రేరివరాజహంస వంశాః తస్మాదిక్ష్వాకు రాజాన స్తన్నుపరి సగరస్తత్పర పౌత్రకస్సస్మా దూర్ధ్వందిలీప స్తదను దశరథస్తత్సుతో రామచంద్రః దోర్వీర శ్రీవిలాసాధిప సమతులితో దగ్రకైలాసజాగ్రద్దో క్రీడోత్తుంగలం మాసుభటవిఘట నాస్తే దిగంతే ప్రథంతే ఏషాం వంశేర ఘూణాంక్షితిరథ సమ్యజ్ఞయశౌర్యకేళి స్ఫూర్జద్ధూమాలతో భూపతి కరటిఘటాశాత నోపేతరాజః చక్రేవిక్రాంత బాహుస్తదను నసుమతీ ప్రోలభూపః స్తత్పుత్రో రుద్రదేవ.

గణపతి దేవుని శాసనము

(ఇది గుంటూరు జిల్లా మోటుపల్లెలోనున్నది)

ఇక్ష్వాకు ర్నామతస్మిన్నభవదభజనే భూభుజాంచక్రవర్తి స్సాక్షా శ్రీవత్సవక్షాస్స్యయముదిత ఇవత్రాతు కామో ధరిత్రీం। అఘనిరవశదుర్వ్యాంత త్కృలోదన్వ దింసః కిలజలనిధి వేలా మేఖలాం ప్రోలరాజః॥

శివదేవ మహాముని శాసనము

అస్తి స్వస్తిమతీ వసుర్భగవతో దేవస్యత స్యస్ఫుర న్నాభిపంకజ సంభవస్య భుజతోయేక్షత్రి యాజిజ్ఞరే। తేషాంతిగ్మమరీచి సంతతిభుజో యేనుర్జయః క్షత్రియా స్తేషామస్తికులంక లంకరహితం శ్రీకాకతీభూ భుజాం॥

గుంటూరుజిల్లా మంగళగిరితాలూక మల్కాపురముశాసనము

కాకతీయ రుద్రమ దేవి వీరభద్రరాజను చాళుక్యునిం బెండ్లాడినటుల జుత్తిగ శిలాశాసనములో గలదని మామిత్రులగు మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మగారు వచించు చున్నారు. ఈ రుద్రమ దేవి పుత్రియగు ముమ్మడమ్మను చాళుక్యభీమ రాజు బెండ్లాడెను. ఇందు వలనఁ గాకతీయులకుఁ జాళుక్యులతో సంబంధ బాంధవ్యములున్నటుల సువ్యక్తమగుచున్నది. కాకతీయులనినామాంతరముగల చోళులలో నొక శాఖవారు గలరని యింతకుఁ బూర్వమే వ్రాసియున్నాము. అట్టి కాకతీయ వంశసంజాతుఁడగు మల్యాలగుండ దండాధీశ్వరుఁడు గోనబుద్ధారెడ్డి కూతురగు కుప్పాంబికను బెండ్లాడెనని బూదపూరు శాసనమునందు నితర శాసనములం దుండుటచేఁ గాకతీయులకు రెడ్డివారితో సంబంధ బాంధవ్యములున్నట్లు నిశ్చయము.

పూర్వోక్తములగు క్షత్రియ కుటుంబము లన్నియు రెడ్డివారితో సంబంధ బాంధవ్యములు గావించిన విధములు

ప్రత్యేకప్రకరణమున నిరూపించ దలంచుటచే నిట నాప్రశంసను వదలితిమి.

రెడ్డిశబ్దము రాష్ట్రకూట శబ్దభవమని తెలపియుంటిమి. సంస్కృతపదమగు రాట్‌శబ్దము తొలుత రడ్డియై యావల రెడ్డియైనటులఁ గూడా పరిశోధకులూహించు చున్నారు. రాష్ట్రకూటులు పరిపాలకులై యుండు నపుడు జనులువారలను రడ్డులని వ్యవహరించిరి రడ్డుల ధర్మము పరిపాలనము గావున నది రడ్డికమని పేరు బడెను. త్రిభువన మల్లచక్రవర్తి శ్రీమత్పెరమడిదేవర శాసనమున "బెజవాడ రడ్డిరికంబునయు చేసెనని గలదు" శకవర్షంబులు ౧౧౭౬ నాటి విష్ణువర్ధన మహారాజులగు ఉపేంద్రదేవ చక్రవర్తి శాసనములో సంద్రువాడ అలవరమను గ్రామము రడ్డిరికము అష్టభోగ సర్వస్వసంపదలతో గూడ రేపటిని వేద్యమునకు నిచ్చిరి. అని గలదు దావులూరి గోకర్ణేశ్వరాలయము నందలి శాసనములలో రెడ్డిపద మీక్రింది విధముగ బరిపాలకుఁడని వాడఁబడినది.

"స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౦౦౫ అగునేటి విషువసంక్రాంతినిమిత్తమున శ్రీమన్మహామండలేశ్వర వెలనాటి రాజేంద్రచోడరాజునకు యీయని కంద్రికవాటిలోని కురంగటికి వెలనాటిలోని దావులూరికి రెడ్డియైనవాడై తమ నాయకుని కులాంగన.

పైనుదహరించిన శాసనములలోని రడ్డికము దాని రూపాంతరములగు రడ్రికము రెడ్డికములు రెడ్డివారి జాతీయ

ధర్మమగు పరిపాలన మనుసర్థమున నుపయోగింపఁబడినవి. అనగా రెడ్డియను పదము పరిపాలకుఁడను సర్థమునం దుప యోగింపఁ బడినది. ఇట్టి పదప్రయోగములుగల శాసనములు పెక్కులుగలవు. గాని దిఙ్మాత్రముగా నుదాహరించినారము.

రెడ్డి వీరులు తమ రాష్ట్రకూట సామ్రాజ్య విజృంభణము తగ్గిన పిదప సామంతులుగా సేనానాయకులుగా నుండినను పరి పాలనచిహ్నమగు రెడ్డిపదముతోఁ దమ జాతీయతఁ దెలుపుకొ నుచుఁ బెక్కు దేవస్థానములకు దాన ధర్మములు గావించి యు న్నారు. పదునొకండవ శతాబ్దమునందు సామంతులుగా సేనా నాయకులుగా నున్న రెడ్డి వీరులు ధర్మములు విశేషముగాఁ గావించి శాసనములు స్థాపించిరి గాని ధర్మఫలము తేము పరి పాలకునకుఁ జెందునటులఁ జెప్పుకొనవలసిన వారగుటచేఁ దమ జాతులను విశేషించి చెప్పుకొనక పోయిరి. శాలివాహనశ కము ౧౧౧౦ లోఁ పెనుంగోటచెందరడ్డి కామనారడ్డి యను వారలు ౧౦౫౭ లో రాజేంద్రచోడరాజు మునసరి ఇలింద వా డసూరపరడ్డి ౧౧౩౮ శకములో కాకతీయ రాజ్యసమర్థుఁడైన రేచర్ల రుద్రరడ్డిలోనగు రెడ్డి వీరుల శాసనము లాంధ్ర దేశము నందుఁ గానఁబడుచున్నవి. కాని వారల స్వతంత్రజీవనులై యుం డుటచేఁ గాబోలు తమ కులములు వృత్తాంతములు విశేషము గాఁ జెప్పుకొన జాలరైరి. తమ రాష్ట్రకూట సామ్రాజ్యమున్నత దశలోనున్నంత కాలము సూర్యవంశజులమని చంద్రవంశజుల మని చెప్పుకొనిరి. సమస్త క్షత్రియ శాఖల తోడ సంబంధ బాంధవ్యముల నెరిపిరి. యిట్టి రెడ్డివీరులు చాళుక్యులయు

చోళులయు కాకతీయులని నామాంతరముగల యొక చోళ శాఖవారి యొక్కయు రాజ్యకాలములందు సేనానాయకత్వ మునీమాధిపత్యము వహింప వలసివచ్చెను. అప్పుడు తమ పూర్వప్రశస్తి జెప్పుకొననొల్లక శాఖోలు కేవలము మాతా పితృనామములను మాత్రము నుదహరించుకొనుచు శాసనములఁ జెక్కించు కొనిరి. కాకతీయ రాజ్యపతనానంతరము స్వతంత్ర రాజ్యములు స్థాపించిరి. అది మొదలు తమ పూర్వప్రతిభాధిక్యము రెడ్డివీరులు జెప్పుకొనవలసిన యవకాశము తటస్థించెను. విద్వాంసులది యవకాశముఁ జేసికొని మాటుపడి యున్న వీరలక్షాత్ర చారిత్రము గమనింపక శాసనాదులయందుఁ జతుర్థవంశజులని వ్రాయసాగిరి. కలిలోక్షత్రియులులేరను కల్పిత ధర్మశాస్త్ర సూక్తులిందుకుఁ దోడుగా నిప్పటి వారు చూపుచున్నారు. నూతనముగాఁ బూర్వవికాసము గడించు రెడ్డిజాతికిఁ బూర్వము తమ క్షాత్రచరిత్రము గమనింప లేక బ్రాహ్మణ విద్వాంసులు వ్రాసిన వ్రాతలు నిపుడు రెడ్డిజాతి క్షత్రియజాతి యని నిరూపించుటకు మిగుల శ్రమప్రాయమైనది. క్రమక్రమముగా రెడ్డి వీరులు రాజ్యముఁ బాలించు తఱి పూర్వచరిత్ర విఖ్యాతులఁగ దెలసికొని యప్పటికిఁ బ్రసిద్ధములుగా నున్న చంద్ర సూర్యవంశజులతో సంబంధ బాంధవ్యములొనర్చి తమ పూర్వక్షాత్రచరిత్రము విద్వాంసుల కెఱింగించి ప్రత్యేక శాసనములలో గ్రంథములలో దాము సూర్యచంద్రవంశ క్షత్రియులమనియు యజ్ఞయాగాది వైదిక కర్మలనొనర్చితి మని వ్రాయించుకొని తమ పూర్వ క్షాత్ర ధర్మమును నిలువంబెట్టుకొనిరి. రెడ్డివీరులు సూర్యచంద్రవం

శములలోని వారనుటకు శాసనాద్యా ధారములు చూపి వీరు సమస్త క్షత్రియ శాఖలనుండి వీడి పోయిన విధము స్వయం వ్యక్తిత్వ సూచకమగు రెడ్డి బిరుద మూనిన విధము. ముందు ప్రకరణమున నిరూపించెదము.

శ్రీ

శ్రీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయ చంద్రిక

నాల్గవ ప్రకరణము.

రెడ్డి వారు సూర్యచంద్ర వంశ క్షత్రియ కుటుంబము లతో బాంధవ్యములు చేసిన విధము పూర్వరాజకుటుంబము లన్నియు నొక దానితో నొకటి కలిసిన విధము తెలిసికొంటిమి. అనగా రాష్ట్రకూటులను రెడ్డివీరులు చంద్రవంశజులగు విజయ నగర రాజులతోడను చాళుక్యుల తోడను సూర్యవంశజులగు చోళుల తోడను పల్లవగాంగులతోడను కాకతీయులను నా మాంతరముగల చోళులలోనొక శాఖవారితోడను సంబంధ బాంధవ్యము లొనర్చినదిస్థిరపడినది.

రెడ్డి వారు స్వయముగాఁ దాము సూర్యవంశజులమని చెప్పికొనినవి చెప్పించుకొనినవి యగు శాసనములను గ్రంథ ముల నుదహరించి రెడ్డివారలు క్షత్రియులను వంశము ప్రమా ణములతో నీప్రకరణమున సమర్థించుదుము.

గోనబుద్ధారెడ్డి సూర్యవంశజుఁడనియు నీతనిపుత్రికయ గుకుప్పాంబిక కాకతీయ వంశమునందలి మహాదేవరాయని సం

తలిలోని వాఁడగు మల్యాలగుండ దండాధీశ్వరుని భార్యయని నైజాము యిలాకలోని మహబూబు నగరము జిల్లా బూదుపూరిలోని శిలాశాసనము వలనఁ దెలియు చున్నది. ఆ భాగములుదాహరించెదము.

,,స్వస్తిసమధిగత పంచమహాశబ్దమహా మండలేశ్వర శ్రీఅనుమకొండపురవరాధీశ్వర కాకతీయ రుద్రదేవమహారాజులు ఓరుగంటను పృథివీ రాజ్యంబు సేయుచుండంగా తత్ప్రసాదాసాధిత రాజ్యలక్ష్మీ విలాసుండైన మల్యాల గుండదండాధీశ్వరుని ధర్మపత్ని తన పతి పరలోకానకు జనిరని బూదపూరను గుడికట్టించి శకవర్షంబులు ౧౧౯౮ జరిగింపంగాను ధాతృసంవత్సర మాఘ శు॥ ౧౦ గురువారములో గుండయ పేరను ప్రతిష్ఠచేసి ఆ కాలమునందు ఆకుప్ప సానమ్మగారు తమ కొడుకులు బాపయ బొప్పండు గణపతి దేవుండు పర్వతమల్లయ్య తమ్ముడు మల్లయ బుద్ధయ కాటయ నిత్తయ పిడుగు గుండయ వీరు సహితము అగుండేశ్వర దేవరకుధారా పూర్వకమైన వృత్తి నీరు నేల బాచసముద్రాన మఱుతులు కుప్పసముద్రాన మఱుతులు ౧ గణపతి సముద్రానమర్ బూదల పాడను మ ౧ వెరసి మూడేరి పొలము బూదపూరను మ ౧౨ పోతులమడుగున మ ౪ వెరసి మ ౨౧ ఇచ్చినట్టు ఆచంద్రార్కస్థాయిగానిచ్చి బిలజేయుల కొడుకు సిద్ధజేయలకు బాచజేయుల కొడుకు వైజజేయులను. ఈ స్థానమునకు బడయులై బిడ్డబిడ్డతరము ప్రసాదోపజీవులై యుండురని పంచినధర్మ సంరక్షణార్థంబై పదక్రమయుత యజుర్వేద పారగ శబ్దవిద్యావిశారద కవీశ్వరులైన ఈశ్వర భట్టోపాధ్యాయులను శాసనము సెప్పం బంచినద త్రాప్పరంభం బెట్టికనిన.

శ్రీవరాహారహస్తత్వాం శ్రీవరాహ జగత్ప్రభో
రక్షతాంబుద ఘోరంత రక్షతాక్షి ప్తమాంబుతిత్

శ్రీమత్కామల్యాలవంశేశశి కరనిక రాజద్రోశనోస్మిలన శ్రీ
మిశ్రీభూతప్రభూత ప్రకట పటునటత్కీర్తి వల్లీవితానః
ఆసీదాశీరలూనావలి మిళితల సత్సంపదుస్మేషభూషా
వేషాశేషాభిరామః క్షితితల తిలకోగుడ దండాధినాథః

శ్రీసూర్యవంశనిజశేఖర బుద్ధయాఖ్య
పుత్రీపవిత్ర చరితా భరితాగుణౌఘైః
శృంగారసారకరణిః కరణీయదక్షాకుప్పాంబికా జనిచతస్యసతీకళ
త్రం।లక్ష్మీనారాయణాఖ్యం జలశయన మధుష్యాన్యశయ్యాభిధానం
సానంతారుంధతీయ వ్రతమ సితచర ద్వాదశీ సువ్రతంచ
కల్పోక్తం తచ్చతచ్చప్రథిత కులచరస్తోమసీమంతి భూషా
భూషాఆపాది వాపిసహితవనతటాగ శ్రీముకుంద ప్రతిష్ఠా
భూదానం భూరిదానం రథతురగ సదా దానమన్నప్రదానం
గోదానంగేహదానం వివిధవరపథీ దానమంబు ప్రదానం
తద్వద్వస్త్రప్రదానంది శివిదిత మహాదాన మన్యచ్చసర్వం
కుప్పాంబాకల్పవల్లీముహురకృతసదాం ఐర్యశయ్యాప్రదానం
శాకాబ్దేఃసునంద శంకర మితే శ్రీధాతృసంవత్సరే
మాఘేమాసిసితేచ ధర్మదివసేవారేచ వాచాంపతేః

కుప్పాంబాపతి సంజ్ఞయాకృతముదాలింగాం ప్రతిష్ఠామహాత్
క్షేత్రంతుల్య మతుల్య గత్నపిహితాలంకారమస్మైదదా॥
॥శ్రీమత్కాండ శరాసనాధి కరణే కర్ణాటమాన్యోజనః
వీరంమన్యసమాజ సేనణపతేస్సంగ్రామరంగ స్వహం
ధాటీలాటప్రపాట వీపను దినం గంతుంమటం మాధవే
ద్యుద్యద్గుండయదండ నాథవిలసద్దోర్వక్రమైర్నిష్క్రమ॥
శ్రీసూర్యకులదుగ్ధాబ్ధిజాతాసమాజ చంద్రికా
శ్రీరేవశ్రీపతేర్యస్యప్రేయసీ కుప్పమాంబకా

శాకాబ్దేశశిదంతి శంకరమితే సిద్ధార్థిసంవత్సరే
చైత్రేమాసిసితత్రయోదశతిథౌ వారే గురోశ్శోభనే
నిర్మాయోత్తమ బూదపూరినికటేసోయంతటాకంపరం
బాచాంబాభిధయాంకితం తమకృత శ్రీగుండ దండాధిపః॥

బూదపూరుమసీదులో నుంచిన శాసనము.

సూర్యవంశజుఁడు బుద్ధరాజనుచు మొదటిశాసనము నందుఁ జెప్పఁబడిన యాతఁడే రంగనాథ రామాయణము రచించినటుల వ్యవహరింపంబడు గోనబుద్ధారెడ్డి. ఇతనిజనకుఁడగు గోనగన్నారెడ్డి శా. శ ౧౧౧౮ అగుసంవత్సర మార్గశిర శుద్ధ ౭ నాఁడు రాయచూరి పట్టణంబున శిలాదుర్గము నిర్మించి శాసనము వ్రాయించినాఁడు. అందుగోనగన్నారెడ్డి మనుకుల కమలమార్తాండునిగా జెప్పంబడుటచేనది బూదపూరిశాసనమునకు బలమునిచ్చుచున్నది. వీనినన్నిటిని సమన్వయించి విచారించి చూచినచో రెడ్డివీరుఁడగు బుద్ధారెడ్డి సూర్యవంశజుఁడనియుఁ గుప్పాంబిక సూర్యవంశసంజాతుఁడగు మల్యాల గుండరాజ బెండ్లామనియుఁ దెలియును కుప్పాంబ తనపుట్టినింటివారిది సూర్యవంశమని పైజెప్పుటచే గోనబుద్ధారెడ్డి సూర్యవంశజుఁడని చెప్పు కొనినటులె

ప్రోలరెడ్డియను నొక రెడ్డివీరుఁడు హంసిన్నృసింహస్వామిచెంతనొక శాసనమును వేయించుచు నందుఁదాను శ్రీరామునకుఁ జెందిన సూర్యవంశములో జనించినవాఁడనని యీక్రిందివిధముగాఁ జెప్పుకొని యున్నాఁడు ఇందురెడ్డివీరులే

రాష్ట్రికూటులను నంశేముగూడ నిర్ణయింపఁబడుటచే నీ యంశేమున కిదిప్రమాణము కూడఁగాగలదు.

శ్లో॥ నమస్తుంగ శిరశ్చుంబి చంద్రచామర చారవే
త్రైలోక్యనగరారంభ మూలస్తంభాయశంభవే॥

స్వస్తి సమధిగత పంచమహాశబ్ద మహామండలేశ్వర అనుమకొండ పురవరాధీశ్వర మూరురాయ జగదాళ విదిత విక్రమశీల పరమ మాహేశ్వర స్థిరలక్ష్మీ నిజైశ్వర్యవిరాజిత కదనప్రచండ శ్రీస్వయంభూ దేవదివ్యపాద పద్మారాధక పరబలసూదక నామాదిస మస్త సహితం శ్రీమన్మహామండలేశ్వరకాక తీయ ప్రతాపరుద్రదేవమహారాజులు ఓరుగంటను పృథివీరాజ్యము చేయుచుండగా తత్ప్రసాదసాధిత రాజ్యలక్ష్మీ విలాసుండునుర పుకులభయంకరుండు కల్వకోలని పురవరాధీశ్వరుండును నగు శ్రీజగదాళ ఇమ్మ -దేవరంగారి సుపుత్రులగు ప్రోలరడ్డిదండ నాయకుండు స్వస్తి శ్రీవిజయాభ్యుదయ శాలివాహనశ కర్షంబులు ౧౨౪౭ అగు అక్షయసంవత్సర చైత్ర శుద్ధ పూర్ణిమ గురువారము నాడు తమరారాజ్యైశ్వర్యాయురారోగ్యవృద్ధి ప్రవర్ధమాన మగునట్లు శ్రీ శ్రీ శ్రీ పంపావ్రశింహ దేవరకు గజశక వచవర్పించి వేయించిన శాసన ప్రారంభం బెట్టిదనిన.

శ్రీరమణీమణీ విమలచిత్తసరోజమరంద భృంగునా
భీరమణీయ పద్మమున వేధజనించిమరీచిఁగాంచెనా
ధీరునకున్ జనించె ఘనదివ్యచరిత్రుడు కశ్యపుండుస
త్సారగుచి వ్రిజాంచితని దానడి నేశుడు గర్గైవానికిన్
ఆరాజీవస ఖుండుగాంచె గుణరత్నాంభోధి వైవస్వతున్
ధీరోదాత్తుడులోక మాన్యుడు మహాధీమంతుడిక్ష్వాకుడా

రారాజత్కులమందు బుట్టెఘనపారావారమధ్యంబునన్
నీరేజాహితుడు ద్భవించినటులన్ నిర్మాల్యచేతస్కుడై
అలయిక్ష్వాకుకులంబునం దుగుణరత్నాంభోధి నానావని
తలరాజన్యకిరీటసంఘటితరత్నవ్రాతదివ్యప్రభా
కలితాంఘ్రిద్వయుడైన శ్రీరఘుమహీకాంతుండు జన్మించె నా
యలఘుస్వాంతరఘుండు గాంచెనజభూపాధ్యక్షునిం బొందుగన్

ఆయజరాజపుంగవున కభ్యుదయించి యుగాంచె రామునిన్
భూయపరాక్రమారి జనపుంగవ శోణితసిక్తఖడ్గునిన్
న్యాయదయైకభూషణుని నవ్యనిజాశ్రితలోకరక్షణున్
శ్రేయగుణాలవాలు నృపశేఖరు పంక్తిరథావనీశుడున్

ఆరఘురామచంద్రునకునభ్యుదయించి కుశుండుగాంచెదు
ర్వారపరాక్రమోల్లసితవై రివిపాటనదక్షునిన్ మహా
ధీరకులావతంసు నతిథిక్షితిపాలకశేఖరున్ దగన్

భూరితర ప్రతాపుడు నభుండుజనించె దదీశమౌళికిన్
అనఘరాజపుంగవున కభ్యుదయించెను పుండరీకుడా
మానవనాథమౌళి నృపమండల మాన్యుని క్షేమధన్వభూ
జానినిగాంచె నానృపుప్రశస్త కులంబున బెక్కురాజులున్
మానుగసంభవించియు క్షమాస్థలి నేలిన పిమ్మటన్ దగన్

ఆ క్షేమధన్వనృపాగ్రణికులమున జనియించెను సుమిత్రజనవిభుండు
నతనికిజనియిచె వితతసద్గుణసాంద్రుడగు విశ్వావరనృపుండతనిక
మితవిక్రమపరిపంథి విసరనిర్దళనప్రచండుడౌ రాష్ట్రికూటుండు బొడమె
నా రాష్ట్రికూటసదన్వయంబున బుట్టె నిమ్మడిదేవరడ్డీంద్రమౌళి
యతనికభ్యుదయించె బుధాళిపొగడ, వైరిరాజన్యదంతికంఠీరవుండు
సర్వశుభలక్షణుండు ప్రశస్తయశుడు, రమ్యగుణధాముడును ప్రోలరడ్డి
ఘనుడు.

> పంపా క్షేత్రన్పసింహదేవరకు భాస్వద్రూప్యవర్మంబిలన్
> సంప్రీతిన్ ఘటియించె దంతిశ్రుతిపక్షక్షోణివర్షంబులన్
> సాంసారన్ నడువంగ నక్షయమునంద స్తోక చైత్రంబునన్
> సంపూర్ణ బగు పూర్ణిమా తిథిని......పూజ్యంబుగన్.

శాసనప్రమాత్రిక హంపిలోని నృశింహస్వామి ఆలయము వెనుకప్రక్క బడియున్న రాతిలోనున్నది.

ఈశాసనమువలన రాష్ట్రకూటులది సూర్యవంశమనియు నందు ఇమ్మడిరడ్డి ప్రోలరడ్డి జనించిరని తెలియును. రెడ్లు తాము రాష్ట్రకూటులమని సూర్యవంశజుల మనియు జెప్పుకొనిన శాసనములలో నిదిమిగుల ముఖ్యమైనది.

ప్రోలరడ్డిశాసనము నైజాంయిలాక నాగరకందనూలు తాలూకాలో‌ జేరినకల్వకొలనిలో కేశవస్వామి దేవాలయమున నింకొకటికలదు దానిక్రిందనుదహరించుచున్నాము.

"స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశక వర్షాలు ౧౨౪౩ అగుదుర్మతి సంవత్సర భాద్రపదశుద్ధ ౧౧ గురువారాన శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర కాకతీయ ప్రతాపరుద్రదేవ మహారాజులు పృధ్వీరాజ్యంబుచేయుచునుండంగాను స్వస్తిశ్రీమన్మహా సామంతచేపిరకు జగదాళ ఇమ్మడిదేవరంగారి సుపుత్రులు ప్రోలయరడ్డి వారు తమకు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధిగాను కలుగకొలని శ్రీప్రసన్న వల్లభదేవరకు...........

దీనివలన రెండవప్రతాపరుద్రుని కాలముననున్న రెడ్లు తాము సూర్యవంశజులమనియు రాష్ట్రకూట సంబంధుల

మనియుఁ జెప్పికొనిరనుట స్పష్టము. రెడ్డిశబ్దమునకుఁ బ్రాచీన రూపమురడ్డియని యనేక శాసనములలో గ్రంధరాజములలో గనుపించుచున్నది. కొందఱు రెడ్డులు తమకుల వృత్తాంతముల చెప్పుకొనక పోవుటచే వంశశాఖాభినిర్ణయము లసాధ్యములగు చున్నవి. ద్రవిడ దేశమునందలి తిరువళ్ళూరు వీరరాఘవస్వామి దేవాలయములోనున్న శిలాశాసనములో వేమారెడ్డి శాసనము వేయించి యందుఁ దానుసూర్యవంశజుఁడనని చెప్పి కొనియున్నాఁడు.

స్వస్తిసమధిగత పంచమహాశబ్ద మహామండలేశ్వర వీరనారాయణ భుజబల భీమ విరోధిదానవ నృసింహ రాయ వేశ్యాభుజంగ నామాదిసమస్త ప్రశస్త సహితుండగు వేమభూపాలుడు స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశక వర్షంబులు ౧౩౨౬ వర్తింపంగా తారణసంవత్సర శ్రావణశుద్ధ పౌర్ణమి ఆదివారమునాఁడు తనరారాజ్యైశ్వర్య దినదిన ప్రవర్ధమానమగునట్లు తిరువళ్ళూరు వీరరాఘవ దేవరకు సువర్ణకిరీటము ర్పించి వేయించిన శాసనం బెట్టిదనిన.

శా. ఏవంశంబుననుద్భవించి కరుణాహృత్కంజుడిక్ష్వాకుడున్
దీవర్యుండు రఘుండజుండు ఘనపంక్తి స్యందనుండున్ గుశుం
డీవిశ్వంబును ఖ్యాతి నేలిరలఘు ప్రసేశాన్వయుంబందుధా
త్రీవర్యుల్ జనియించి యేలిరిల శ్రీబీతిన్ జెక్కురాపిమ్మటన్.

ఉ. అయిన వంశమందు నరపాగ్రణి ప్రోలనృపుండు బుట్టెబా
హాయతశక్తి మంతుడ హితౌఘవిపాటన శౌర్యవర్యుడున్

న్యాయగుణుండు వేమనరనాథుడు బుట్టెను వానివంశమం
దాయతమైన భూవలయ మంచితరీతిని నేలుచుండగన్.

సీ. శకవత్సరంబులు శరపక్షగుణ శశిసంఖ్యయు బాగుగ జరుగుచున్న
సుమహిత తారణాబ్దమున శ్రావణ పౌర్ణిమంబున నాదివారంబునందు
చాను తిరువత్స్యాల వీరరాఘవునకు నిజరాజ్యవృద్ధికై నిర్మలమతి
మేటిరయా స్వర్ణకిరీటంబు నర్పించె సకలకోవిదులుతగా సంస్తుతింప

సూరమాంబికయన్వ నాస్తోకవనిత, సంతతహితాళికాలుఁడు సత్యరతుడు
వీరనారాయణుడు మహాధీరవరుడు, విమలగుణసాగరుండును వేమవిభుడు

ఈ శాసనమువలన వేమారెడ్డియుఁ దాను సూర్యవంశజుఁడనని చెప్పుకొనెననుట స్పష్టము. ఈశాసనమునందు నితరరెడ్డివీరుల శాసనములందును అనితల్లికలువచేరుశాసనమునందును. రెడ్డివంశములకు కూటస్థుఁడుగఁ జెప్పఁబడు ప్రోలయరెడ్డియే గావున నీవంశజులగు రాష్ట్రకూటులు సూర్యవంశజు లనుటకుఁ బ్రోలరెడ్డిశాసనము ప్రథమాధారము పెదకోమటి వేమునిశాసనమంతి మాధారముగా గైకొనందగును. పై వేమారెడ్డి భార్య రెడ్డివారింట యాఁడుపడుచుగాదు. వేమారెడ్డి భార్యయగు సూరాంబిక చరిత్ర మించుకకొండవీటి చెంతగల పిరంగిపురము వీరభద్రాలయము నందలి శ్రీనాథ మహాకవి కృతశిలా శాసనములో నీవిధముగ వ్రాయఁబడి యున్నది.

రాజస్తస్య మహాదేవీ ర జమా శెరివాంబికా।
రత్నసింహాసన స్యార్ధే రాజతే సూరమాంబికా।
......శ్రీ ధాన్యవాటి పురాధిపతియు।
కృష్ణవేణీజల క్రీడావినోదుండునగుమన్న భూపాలునగ పుత్రి।
సీరనారాయణుడు వేమవిభుని దేవి భూరిసద్గుణనికురుంబసూరమాంబ

ఈ సూరాంబ జనకుఁడగుగన్న భూపాలుఁడు శ్రీనాథకవి సార్వభౌమునివలన ధనంజయ విజయమంకితమొంది నటుల దెలియుచున్నది. కాని యిపుడా గ్రంథము లభించుట లేదు. గన్నభూపతి తన వంశజులకుఁ పూర్వుఁడనిదంతులూరి మాపిరాజు మూర్తిత్రయోపాఖ్యానమునని టులఁ జెప్పినాఁడు।

సీ. ఆహితసర్గాగ్యతీను లద్భుతంబొందగఁ గ్రీడికైవడి నిలిచి దాడిసాడు.
అర్థిప్రదాన విద్యాత్రితములచేతఁ బలిరియెవ్వరును లేక ప్రతిష్ఠగాంచెఁ,
జనకీర్తి దశదిగంతరగీయమానమైకనుపట్ట ధర్మమార్గంబు నెలపె॥
శ్రీనాథసుకవీంద్రుచే ధనుంజయవిజయంబను సత్కావ్యమంది వెలసె

నృపతిమాత్రుండె నిజపాదసరజాత
ఘటితకోటీర వైరి భూకాంతమాన
సాంతర భయాపహారి శ్రీదంతులూరి
గన్నభూపాలమౌళి దోర్గర్వశాలి.

ఈగన్నభూపాలుని పూర్వుఁడగు హరికృష్ణుఁడు మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము నందు

"మ......శ్రీధాన్య వాటీపురీ!
చిరసామ్రాజ్య రమాసమాశ్రయరమా సింహాసనాసీనుఁడై"

"సీ. పరియించెనే చంద్రవంశపావనుఁడర్థి సమరేశదేవకటాక్ష లబ్ధి"
యనియు బమ్మెరకేసన మల్లనచే విష్ణుభజనానందమందు

అనియుం జెప్పఁబడెను గన్నభూపాలుఁడుఁ ధనంజయగోత్రుఁడు ఈగోత్రము ప్రవరఖండములో విశ్వామిత్రగణంబునఁ గలదు గోత్రకర్తలు విశ్వామిత్ర మధుచ్ఛందో ధనుంజయులు కావున ధాన్యవాటీపురాధీశ్వరుఁడగు గన్నభూపాలుఁడు చంద్రవంశ క్షత్రియుఁడనుట నిర్వివాదము దీనివలన వేమారెడ్డి భార్యయగు సూరమాంబ చంద్రవంశ క్షత్రియుల యాడుపడుచనుటకు సంశయముండదు.

శ్రీవైకుంఠమను దక్షిణదేశమందలి విష్ణుక్షేత్రము దేవాలయములో గోడఁగానించిన శిలాశాసనమునందు రాజమహేంద్రముఁ బాలించిననాగిరెడ్డి దాను సూర్యవంశము వాఁడనని చెప్పుకొన్నాఁడు.

స్వస్తిశ్రీ రణరంగభీమ అఖర్వగర్వ రిపుమత్తమాతంగ కంఠీర వశౌచ గాంచేయ వారనారీ యవ్వన వనవసంత రూప జితమదన రాజమహేంద్ర పట్టణాధీశ రాయవేశ్యా భుజంగ మిత్రకులమండన సుకవి మందార మూరురాయర గండరగండ సింహధ్వజలాంఛన నామాది సమస్త ప్రశస్త

సహితుండగు నాగిరెడ్డి భూపాలుండు శ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౪౫౬ అగు విజయ సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ ౨ లు నిజరాజ్య సమృద్ధికై గోపురము జీర్ణోద్ధారము గావించి వేయించిన శాసనము.

సీ. సారస మిత్రవంశమను వారాశికి రాజపుంగవుడు సద్రాజవర్యో
రాజమహేంద్రపు రక్షమానాథమండలికి నేనృపరుడు నాయకుండు
ముగురురాయలకును మిక్కుమింటండయి వెలగె నేసరపాలవీరవర్యు
డంచితరాయవేశ్యాభుజంగాది సద్బిరుదములే ఘనునకు వెలయుచుండు
నట్టి శ్రీనాగిరెడ్డి క్ష్మాధినాథు, డబ్దములు తర్కశరసముద్రాబ్జసంఖ్య
జలగుచున్నట్టి విజయవైశాఖశుద్ధ, మునద్వితీయను వైకుంఠపుర పురము
రాకి గోపురంబుద్ధరించెను గొమరు మిగుల||

కేశవభట్టు చెప్పిన శాసనము.

శివలీలా విలాస గ్రంథకర్తయగు నిశ్శంకుని కొమ్మ నగూడ నిటులనే అల్లారెడ్డి కుమారుఁడగు వీరభద్రారెడ్డిని వర్ణించుచుతాని సూర్యవంశీయుఁడనియే వ్రాసియున్నాఁడు.

చ. వరకమలాప్తవంశమున వర్ణనఁగాంచి యమోఘమార్గణా
దరమునమించి శాంభవ కథాసరణిన్ మదినుబ్బియుల్లస
ద్భరతమతి ప్రవర్తనముదంబు వహించి తనర్తురింపు సొం
పమరగ రామభద్రుఁడును నల్లనృపాలకు వీరభద్రుఁడున్||.

శివలీలా విలాసము

ఈ యుదాహరణముల వలన రాజమహేంద్రవరపు రెడ్డివారు కూడ తాము సూర్యవంశజులమని చెప్పుకొనుటయె గాక రాష్ట్రకూటులవలె సింహధ్వజలాంఛనులమని చెప్పికొనిరి గావున వీరును సూర్యవంశజులనుట స్పష్టమైనది. వీరలు సూర్య చంద్ర వంశజులతోఁ గావించిన బాంధవ్యములు లోగడ ప్రకరణమునందె ప్రసక్తి వెంటఁ జెప్పి యున్నాము.

కోరుకొండ దుర్గము నేలిన కేచర్ల కాచిరెడ్డి పుత్రుఁడును నుభయభాషా కోవిదుఁడునగు రామిరెడ్డి భారతమును ద్విపద కావ్యముగ రచించుచునందుఁ దాను సూర్యవంశమునఁ బుట్టి నట్లు వ్రాసికొని యున్నాఁడు.

ద్విపద. కోరుకొండ దుర్గంబు కొమరొప్పనేలి
తఱ్కుంప నాంధ్రభూతల నాథులైన
భానువంశజులందుఁ బ్రఖ్యాతిగన్న
జ్ఞానవిఖ్యుండను సంస్కృతాంధ్రముల
నసమానసాహితి నలరినవాఁడ
రసికపండితుఁడను రాజవంశజుఁడ
కేచర్ల గోత్రుండ రెడ్డికులుండ
కాచిరెడ్డి కవీంద్ర గర్భజాతుండ
జయపుర వంశ్యుండ చండశాసనుఁడ
నయమొప్ప భారతార్ణవమీఁద నెంచి
రామిరెడ్డి సమాఖ్యరంజిల్లువాఁడ
నే మహిద్విపద గానిపుడు రచింతు.

ద్విపద భారతము అవతారిక.

దోమకొండ సంస్థానమునకుఁ జెందిన రెడ్లను సూత సంహితయందుఁ బట్టమెట్ట సోమనాథ కవి సూర్యవంశ క్షత్రియులని యీ క్రింది విధముగా వంశాభివర్ణనమునందు వ్రాసి యున్నాఁడు.

సీ. అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండాదికారణ హరికిదక్షిణనేత్రమయినెవ్వఁ
డనవద్యహృద్య దివ్యామ్నాయ లావణ్యకలితగాత్రుండయియలరెనెవ్వఁ
డవనిచరాచరనివహాభివృద్ధికి యత్యంత నిదానుఁడైయలరెనెవ్వఁ
డమలినచ్ఛాయా మహాదేవి చిత్త పద్మార్చ్ఛమరందాళియయ్యెనెవ్వఁ
డట్టిరవినుండి యుదయించె నలఘుదళిత
దుర్మదారాతి వితతి యుస్తోకసుగుణ
నీతి భూసురల పాలనని యతిసుగతి
దనరుక్షత్రియజాతి యుదారరీతి॥

గీ. పరమపావనమైన తద్బాహుజన్మ జాతిశాఖోపశాఖల జగతినిండె
నందు శ్రీపాకనాటిరెడ్యన్వయంబు చాల జెలువొందునిరులలోఁజాబిల్లంగి?

క. ఆ పాకనాటికులమున రూపింపఁగ మేలుబంతి రూఢిన్ ధర్మ న్యాపార
నిర్మలంబై యేపునరాచుక్క గోత్రమెన్నికగాంచెన్.

గ్రంథకర్తయగు సోమనాథ సోమయాజికవియు గ్రంథ ప్రేరేపకుఁడగు కామినేని కామారెడ్డియు సతీర్థ్యులుగాన (సహపాఠులు) ఆ రెడ్డి వంశమును గూర్చి కవి చెప్పిన యంశములు ప్రమాణములనుట సత్యము కామారెడ్డి సోదరుఁడగు యెల్లారెడ్డి యిట్లు వర్ణింపఁడె

సీ. పాకృతవైకృత ప్రముఖసర్గ ప్రసప్సర్గపారంపరీ సంగతులును
కమలసంభవమహా కల్పమైనం దినకల్పమానవకల్ప కార్యగతులు
నాదిమవంశ వంశాంతరాఁవాంతర వంశనానావిధ వ్యాహృతులును
దేవతిర్యఙ్నరదేవ శేషనిర్మాణ సాధారణ విశేష చరితములును

సీ॥ కరతలామలకంబులే ఘనునకతఁడు దిక్కరి గిరీంద్రధృతిశాలి బిక్కనోలి
కాని రెడ్డేంద్రుఁ డనుజుఁడ ఖండకీర్తి యెల్లరెడ్డి క్షమాతలాధీశ్వరుండు॥

ఉ. పంచమవేదమై బరఁగుభారత సంహిత నాకళించి శో
ధించి పురాణ పంక్తిని శ్రుతిప్రతి పాదితమేర్పఱించి ని
ర్వంచల బుద్ధియోగపద సాంఖ్య విధంబులకొది తత్వముల్
గాంచి ముదంబునన్ దనరుగాచయ యెల్లయ రెడ్డిధన్యుఁడై॥

సూతసంహిత.

పై పద్యములందలి విద్యావిశేషములు కేవల వేద సంబంధములు సర్గపరంపరా సంగతులు బ్రహ్మ కల్పమానవ కల్ప కావ్యగతులు వేద ధర్మములు భారతముతో సమన్వయించుట సాంఖ్య తత్వము నెఱుంగుటలోనగు బ్రహ్మవిద్యా పరిచయ గ్రహణములు వేదాదికముల గురుముఖమున నల్లించినవాఁడు కావింపవలసినదే యెల్లారెడ్డికి విజ్ఞానమున్నటుల సమకాలికుఁడు సతీర్థ్యుఁడు నాస్థాన కవియగు నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు చెప్పుట వలన బిక్కనవోలు సంస్థానమని పూర్వము వ్యవహరింపఁబడిన దోమకొండ సంస్థాన ప్రభువుల పూర్వులు వేదశాస్త్రి పురాణము లెఱింగిన క్షత్రియులనియే వ్యవహరింపఁబడిరనుటకు నీ యుదాహృత భాగము చాలును. ఎల్లారెడ్డి సోదరుఁడగు మల్లారెడ్డి ఆంధ్రమున సుప్రసిద్ధకవి ఇతఁడు శివధర్మోత్తరమునందును పద్మపురాణమునందు వేదములందలి సూక్తములను వేదవిహిత ధర్మములను పూజా విధానములను మంత్రోపాసనా విధుల విస్తరముగాఁ జెప్పినాఁడు. శివధర్మోత్తరమునందలి విషయములన్నియు శైవాగమ శ్రుతి

స్మృతి పురాణానుసారములు ఓంకారము పంచాక్షరి షడక్షరి మంత్రోపదేశ విధులు సప్తధాతు సంఖ్యానములోనగు నంశములను సమర్థించి వ్రాయుటకు నేతన్మాత్రుసక్షుం దగము గాదు మల్లారెడ్డి సోమనాథకవి చెప్పినటుల క్షత్రియ శాఖాంతర్భాగమగు రెడ్డి గావున వేదాదులు గురు ముఖమున నేర్వ నవకాశము చిక్కెను.

దోమకొండ సంస్థానాధీశుల బంధువులగు గద్వాల సంస్థానాధీశులగు రెడ్డివారుగూడా క్షత్రియులనియే వ్యవహరింపఁబడిరనుటకు గద్వాల సంస్థాన ప్రభువులలో సుప్రసిద్ధుఁడగు సోమ భూపాలుఁడు కాణాదము పెద్దన సోమయాజి వలన అధ్యాత్మ రామాయణాదికములను హరిభట్టువలన రతిరహస్యము నంకితముఁగా గొనెను. ఈ సోమభూపాలుఁడు స్వయముగాఁ గవిత్వము చెప్పఁగలుగుటయేఁగాక కొన్ని గ్రంథములు నయితము రచించెను. కాణాదము పెద్దన సోమయాజి తన యధ్యాత్మ రామాయణమునఁ గృతిపతియగు సోమ భూపాలుఁడు చంద్రవంశజుఁడని నిశ్చయించుట కనుకూలముగా నీ క్రింది విధమున వర్ణించియున్నాఁడు.

సీ. తనదుసోమసమాఖ్య దనరషోడశ సోమదాన కళాధురంధరతఁమించి
తనరాజ నామాంకమును సమర్థంబుగాఁగువలయ వికసనోత్సవమునించి
తనదుచంద్రధ్వజోత్తమము సార్థకముగా నరివిభేదనశక్తి నతిశయించి
తనసోమవంశవర్తన సుచితంబుగావిజయ విఖ్యాతిచే విస్తరించి

గీ. నతఁడు జెలువొంచు మాఘమాసాదిఘటిత
రామకేశవగోపాల రథమహోత్స

వారచిలిసోమమణితులాభారదాన
భరితభువనాళి సోమభూపాలమౌళి॥

దీనిచే గద్వాల రెడ్డి ప్రభు పుంగవులు చంద్రవంశజుల నుట స్పష్టము.

ఇట్లు సూర్యచంద్ర వంశజులని యనేక శాసనాదికములందుఁ జెప్పఁబడినను గొన్ని శాసనములందుఁ జతుర్థులని చెప్పంబడినంత మాత్రముననె క్షత్రియులుగాక పోరు.

చతుర్థ పదముఁగూర్చి ముందు విపులముగా వ్రాయుదుము.

శ్లో॥ కాశీర్యాం త్రిపురాంతకేజయపురే కాశీపురేగోకుతే
పంచారామ పురీషు పట్టసపురే మార్కండ శంభోఃపురే
గంగాసాగర సంగమేషునిరతం శ్రీకొండవీటీపురే
చాళుక్యామ్నయుతాన్నదానవిరతం శ్రీవేమభూపప్రభుః॥

అనవేముని ఉప్పుగల్లు శాసనము

రెడ్డివారు చాళుక్యులసంబంధ మొనర్చిరనిపూర్వము చెప్పినదానికి నీయన వేముని ఉప్పుగల్లు శాసనము బలమునిచ్చుచున్నది. కాకతీయులు సయితమునిల్లే ప్రథమమున రాష్ట్రకూటసంభవులను రెడ్డివారనియు చోళులసంబంధముచేసి తుదకుఁ చోళులమని చెప్పుకొనిరనియు, కాకతీయులలో రాజులకు మహారాజనామముండుటయు సామాన్యులకు నామాంతమున రెడ్డిపదముండుటయుం బట్టినిర్ణయింప వీలగుచున్నది. రెండవ

ప్రతాపరుద్ర దేవ మహారాజుల కుమారుడగు జుట్టయలెంక గొంక రెడ్డియొక్క పైవిషయమునకు ప్రత్యక్షాధారము. జుట్టయగొంక రెడ్డి ప్రతాపరుద్ర మహాదేవ రాజులకు కుమారుడనుటకు నీక్రింద శాసనము లుదహరించుచున్నాము.

స్వస్తి సమధిగత పంచమహాశబ్ద మహామండలేశ్వర మకుట మరీచిరంజిత పాదారవిందయుగళ చౌషష్టికళాకుశలమూరురాయ జగద్దళ ప్రతిపక్షరాయవంశ నిర్మూలన రాయస్థాపనాచార్య మేరుమందర ధైర్య బల్మెంతిగండకి దన ప్రచండ ఐడ్డెరాయ దిశాపట్ట సేమనట్టనిభాళ అనుమకొండ పురవరాధీశ్వర వీరలక్ష్మినిజేశ్వర శ్రీస్వయంభూదేవ దివ్యపాదపద్మారాధక పరబలసాధక నామాది సమస్త ప్రశస్తసహితం శ్రీమన్మహామండలేశ్వర కాకతీయ ప్రతాపరుద్రదేవులు సుఖసంకథావినోదంబున రాజ్యంబుసేయుచుండగా గండికోటకున్ను ములికినాటికి తనప్రియకుమారులయిన జుట్టయలెంకయ గొంక రెడ్డిగారిని రాజ్యాభిషిక్తుల జేసెను ఇది నూబాచెన్నూరు గ్రామమునగలదు.

శ్లో॥ తస్యరుద్రమహీపస్యజుట్టయో గుణశాలినః ।
యథాకుమారోరుద్రస్య కుమారోశక్తిమానివ ।
తేసర్వరుద్రదేవప్రియసుత భవతాజుట్టలంకేననిత్యమ్ ॥

ఇది నూబాచెన్నూరు గ్రామమునకు దక్షిణమున నాగనాథుని గుడిలోని శాసనమని లోకల్ రికార్డ్సు నెంబరు ౧౩ లో నున్నది.

,,స్వస్తి శకవర్షంబులు ౧౧౨౩ అగునేటి ప్రమాదీచ సంవత్సర శ్రావణ శుద్ధ ౧౨ లు బుధవారమునాడు స్వస్తిశ్రీ మన్మహామండలేశ్వర కాకతీయ ప్రతాప రుద్రదేవుల కుమారుడు మూర్లోక గండమూర్తి * *

మహాదేవ కంఠకాలదాయకుండైన జుట్టయలంకగొంకను రెడ్డి లోకల్ రికార్డ్ నెంబరు 14

ఈ రెండు శాసనముల వలన పై యంశముస్థిరపడిన దనుట నిర్వివాదము. రాష్ట్రకూట వంశ సంభవులగు రెడ్డి వారుకొందఱు చంద్రవంశజులమని జెప్పుకొనుటకుఁ గారణము చాళుక్య సంబంధము వలనఁ గలిగినది ఇటులనే చాళుక్యులు తంజావూరు చోళుల సంబంధ బాంధవ్యము లొనరించి తమకుఁ జోళులమని చెప్పుకొనినటులఁ జరిత్రాధారములు పెక్కులు గలవు.

రెడ్డివారు రాష్ట్రకూట వంశోద్భవులగు క్షత్రియు లనుటకు నిదివరకె యనేకాధారములఁ జూపించియున్నారము.

రెడ్డివారికి కాఁపు కూర్మఁ కునబి యను నామాంతరములు గలవనుటంద రెఱింగినదె వీటిని గుఱించికూడా నిటసంగ్రహముగా వ్రాయుచున్నాము కాంపిల్య దేశమునుండి ఈ దక్షిణాపథముఁ జేరిన రాష్ట్రకూట వంశోద్భవులగు రెడ్లను దక్షిణాపథాదిమ వాసులు వారల దేశనామముతోడనే బొందిల ఖండమునుండి వచ్చిన వారలను బొందిలీలని వ్యవహరించినట్లు కాంపులని పూర్వమున వ్యవహరింపఁ దొడంగిరనియుఁ గాల క్రమమున నా కాంపులను శబ్దము ప్రస్తుతము కాఁపులను అర్ధానుస్వార సహిత పదముగా మారెననియు నిదివరకే వ్రాసియున్నారము చిలుకూరి వీరభద్రరావు మొదలగు సుప్రసిద్ధచరిత్రకారులీమాయభిప్రాయము నేకీభవించుచున్నారు. పై అంశమునుచరిత్రజ్ఞానవాసనలేనిమన పూర్వపండితులుగమనిం

కయుకారణాంతరములవలనఁగొన్ని వైదికకర్మములననుష్ఠింపక వర్తించుచున్న యాకాంపులగాంచితమని ఘంటువులయందుఁ గాపు శబ్దమునకు శూద్రుఁడని అర్థమునవిమర్శన పూర్వకము గా వ్రాసినారు. ఇది సకల ధర్మశాస్త్రములకును విరుద్ధమనుట లో సాహసమేమియు లేదు.

కాఁపులు రాష్ట్రకూట వంశమునకుఁ జెందిన క్షత్రియులని పై అంశముల వలన స్పష్టమైనదనుటలో సందేహమేమియు లేదు. కాఁపులయొక్క ధర్మము కాపాడుట యగుట వలన కొందఱు పండితులు కాపాడు వారగుటచేతనే కాపు వారని పేరు గలిగియుండవచ్చునని యూహించుచున్నారు. వారి మతములో కాపు శబ్దమున కర్థానుసార్వారముండదు.

రెడ్డి (కాపు) అనువారలు కుసబీలని కూడా వ్యవహరింపఁబడుచున్న సంగతి సందర్భరింగిసదె. ఈ శబ్దము వీరల కెట్లు వచ్చినదో గ్రంథాంతరములందు నీ పద విషయము గుఱించియేమి చెప్పఁబడినదో యను విషయములు నీ క్రింద సప్రమాణముగా విమర్శింపఁబడును

శ్లో॥ సుమిత్ర వంశేరాత్త్రోయ కూర్మ వంశోత్పత్తి తృతీయ
రాశి సప్తపంచాశన్మయి ఖు॥

వంశభాస్కరము ౧౦౧౩—౧౧౧౪ పత్రము.

అని మిశ్రమణ సూర్యమల్ల విరచితమగు రాజపుత్ర స్థాన వంశావళియైన వంశ భాస్కరమునందు ద్వితీయ భాగ

మున రాష్ట్రకూట (రాఠోరు) కూర్మ (కున్‌బి) వంశములు సూర్యవంశ సంభవుండగు సుమిత్రుని సంబంధమైనవని వ్రాయఁబడియున్నది.

రాష్ట్రకూట వంశజులు రెడ్డి వీరులని యిదివరకె వివిధాధారములతో నిర్ణయించి వ్రాసినారము రెండవదియును సూర్యవంశ సంభవుండగు సుమిత్రుని సంబంధమైనదగు కూర్మ వంశమునందు జయపూరు మొదలగు సంస్థానాధీశులు జన్మించినట్లు వారలు కృతిఁజెందిన గ్రంథముల వలనను దెలియవచ్చుచున్నది దిక్ప్రదర్శనముగ రెండు మూడు గ్రంథముల నుదాహరింతుము.

జయపురాధీశ్వరుఁడగు శ్రీ సవాయి మహారాజ జగత్సింహుని యాజ్ఞానుసారము పద్మాకరకవి రచించిన జగద్వినోద నామక కావ్యమందలి గద్య.

॥ఇతిశ్రీ కూర్మకులావతంస శ్రీమన్మహారాజాధి
రాజరాజరాజేంద్ర సవాయి మహాజగత్సింహా
జ్ఞయా మధురాస్థానే మోహన లాలక భట్టాత్మజ
కవిపద్మాకరకవివిరచితే జగద్వినోదనామక కా
వ్యే శృంగార రసాలంబన విభావ ప్రకరణం॥

మఱియు శ్రీ విహారీలాల్ కవివలన క్రీస్తుశకము ౧౬౬౩ నందు రచింపఁబడిన దోహేయను ఛందస్సునందు శ్రీ రాజరాజేంద్రుఁడగు జయసిం

హుని వంశావళి జెప్పునప్పుడు కూర్మకులావతంసయని సంబోధింపఁబడి యున్నది.

భూషణకవి విరచితమగు శివభావనియను గ్రంథమునందుఁ గూర్మ వంశము సూర్య వంశమని వివిధాధారములతో నిర్ణయింపఁబడినది.

కర్నల్టాడు మహా కవిశిఖామణిచే విరచితమగు రాజపుత్రస్థాన రాజవంశ చరిత్రమునందుఁ గూర్మవంశము సూర్య వంశాంతర్గతమైనట్లుఁ జెప్పంబడియున్నది.

ఇట్లు కూర్మవంశము సూర్య వంశాంతర్గతమైనదని బహు ప్రమాణములుండుటచేతను సూర్యవంశ సంభవుఁడగు సుమిత్రుని కుమారుఁడగు విశ్వవరుని తనయుఁడు కూర్ముఁడను వానిచే నీ వంశమునకుఁ గూర్మవంశమని పేరు కలిగినట్లు గ్రంథాంతరములందుఁ జెప్పంబడియుండుటచే గూర్మవంశము సూర్యవంశమని చెప్పుటలో సందేహమేమి లేదు.

కూర్మవంశజులని వ్యవహరింపఁబడువారు కున్బీలని వ్యవహరింపఁబడు రెడ్లు [కాఁపులు] నేకజాతీయులని దొరతన మువార యీ క్రింది రిపోర్టులవలనఁ దెలియుటచే రెడ్డివారు [కాపువారు] సూర్యవంశ క్షత్రియులని నిర్ణయించిన దానికి నిదికూడ నొక ప్రమాణము.

“ ప్రిన్సిపల్ నేషన్సు ఆఫ్ ఇండియ” యను పుస్తక మునందు నుత్తర దేశమునందలి కూర్మకులావతంసకులని

పిలువంబడువారు (జయపూరు రాజా మొదలగు కూర్మకులా వతంసకులు) మహారాష్ట్ర దేశమందుఁ గున్బీలని వ్యవహరింపఁబడువారు నేక జాతీయులై యున్నారని చెప్పుచున్నది కావున నా యర్థముగల ఇంగ్లీషు వాక్యముల సమాత్రుకము గ నీ క్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

Mahrattas: The Agricultural Kumbis are the chief tribe, the same as the Kurmis of N. India. To them peculiarly belongs the name Mahratta. About the middle of the 16th Century the Mahrattas under Sivaji, recovered the power they had before the Muhammadans invaded the Deccan. Sivaji was born in a fort, his greatness arose from his forts and in a fort he died. (The Principal Nations of India.)

ఇదియునుంగాక రైవరెండు షోరింగు క్రాంబెస్ కాష్టన్ అను పుస్తకమునందలి ఒకటో వాల్యమునఁ గూర్మి, మరాట, కున్‌బి, యను పదములు పునహా మొదలగు ప్రాంత్యములందు సాధారణముగ నొక అర్థమందును, నొక జాతీయుఁడైన మనుష్యునింగూర్చి తెలియంబరచుచున్నవి. వీరిలో నొకరొకరికి వివాహ సంబంధములు సయితము కలవు పై అర్థము వివరించెడు ఆంగ్లేయ వాక్యము లుదాహరించుచున్నాము.

"The words Kumbi and Mahratta are frequently used indiscriminately in the Poona District. The Kurmis and Kumbis are in reality one class of people".

(Revd Sherring's Trebes & Castes Vol: 1.)

"The term Kumbi includes two main classes, Kumbi & Mahrattas, between whom, it is difficult to draw a line. Mahrattas & Kumbis eat together and intermarry and do not differ in appearance religion or customs".

(Bombay Gazetteer Poona Vol. XXIII Part 1.)

1818 సంవత్సరపు జనాభా లెక్కలలో మహారాష్ట్రి ప్రజలను (కూర్మీలను) కున్బీలలో సమాసపరచియుండుట వలన మహారాష్ట్రులును కున్బీలును భిన్న జాతీయులు కారు. పై అంశములను బోధించునట్టి ఆంగ్లేయ వాక్యముల నుదాహరించుచున్నాము.

"The Marathas are found all over the district. The 1881 Census includes them uuder Kumbis from whom they do not form a Separate Caste".

(Bombay Gazetteer Vol. XIX.)

"Maratthas form the majority of the Hindu population and are cultivators describing themselves as Kumbis"

(Imperial Gazetteer of India, Kolhapur Vol XV.)

Maharashtra is the country of the Marathas who form 30% of its populotion. The terms is now reserved for the descendants of the old fighting stock, a hardy and vigorous class, once the terror of India now merged very largely in the cultivating class known as Kumbi". (Imperial Gozetteer of India (New edition) Vol XVI·

పై విషయముల వలన కూర్మి కులావతంసకులనఁబడు నుత్తర దేశవాసులగు కున్‌బీ మరాటాయను వారలును నేక జాతీయులని స్పష్టముగాఁ దెలిసినది. మరాటా కున్‌బీ, కూర్మి, యను వారలనేకాన్ని ప్రదేశములలో కాపురెడ్డి యను నామములచే వ్యవహరింపఁబడుచున్నారని హైదరాబాద మెద్రాస్ మరాటా మైసూరు గజట్లయందుఁగలదు. నా విషయము చదువరులకు బోధపడగలందులకు సమాత్రుకముగ ఆంగ్లేయ వాక్యముల నుదాహరించుచున్నాము.

Vol XIII Page 247 Hyderabad State

"The Kapus or Kumbjs the great agricultural Caste in the State number 2953000 persons or 26% of the whole population.

Vol XVI Page 261 and 262, Maderas Presidency. "of the Hindu Castes of Madras the largest are the Kapus numbering 25760000 in 1904. They are divided in endless sub-castes

which keep severally apart from one another and usually decline to intermarry or even to eat together"

(Vol XVI Page 436 Maharashtra)

"Maharashtra is the country of the Marathas who from 30% of its population.............. The term is now reserved for the descendants of the old fighting stock, a hardy and vigorous class once the terror of India, now merged very largely in the cultivating class known as Kumbi......Three million persons in the Konkan and Deccan returned themselves as Marathas in the census in 1901, and from backbone of the population in the Bombay Presidency, fond of their traditions of deads of valour embodied in the ballads of the country-side. The Maratha peasanty are a frugal and peace loving people content to extort a bare subsistence from the story Deccan uplands or the rocky spurs of the Ghats. At holiday season they make pilgrimages to numerous shrines of saints and heroes scattered over tho country-side & expend sall sums in harmless Merry-making when the business of the pilgrimage has been disposed of. It is possible that the Marathas are connected with the Reddis of the Telugu"

(Vol XVI Page 193 & 194 Mysore State.)

"The Hindus have been arranged into 72 Castes or Classes, of these the strongest numerically are wakkaligars (I287000). The wakkaligars (in Hiudustani Kunbi) are the cultivators or ryots. They include numerous tribes, some of Kanarese & some of Telugu origin. Their headmen are called Gandas.........The wakkaligars are mostly vegetarians and do not drink intoxicating liquor. The Gangadekra who from nearly one half of the class, are purely kanarese, found chiefly in the central & Southern tracts. They represent the subjects of the ancient Gangavans which formed the nuclens of the Ganga Empire. At the present day they are followars some of Siva & some of Vishnu. Next in nnmber are the Morasu Wakkaligars, chiefly in Kolar & Bangalore Disticts. They appear to have been originally immigrants from a District called Morasunad to the east of Mysore whose chiefs formed settlements at the end of the 14th Cenury in the past round Nandidroog.........In the old days many of them acted in the Kandachar or native Militia. They are not only cultivators but some times trade in grain. The Reddis are found chiefly in the East and North and have numerous Sub Divisions. To some extent they seem to be of Telugu origin and have been supposed to represent the subjects of the ancient Rattoyade or kingdom of Rattos".

ఈ దొరతనము వారిచేఁ బ్రకటింపఁబడిన గజట్లను సమన్వయింపఁగాఁ గూర్మి, కున్‌బి, కాపు, రెడ్డియను పదము లేక జాతీయునకు సంబంధించినవెయని తేలినది. కూర్మ కులావతంసులు సూర్యవంశ క్షత్రియులని వారివారి చరిత్రముల నుదహరించి యిదివరకే నిర్ణయించితిమి. ఇప్పుడు దొరతనము వారిచేఁ బ్రకటింపఁబడిన గజట్ల నుదహరించి కున్‌బి యను నామాంతరముగల రాష్ట్రికూట వంశోద్భవులగు రెడ్డి వారిని సూర్యవంశ క్షత్రియులని నిరూపించుచున్నాము.

"బొంబాయి ప్రసిడెన్సిలోని బెల్గాం మొదలగు ప్రదేశములందును మద్రాసు ప్రసిడెన్సిలోఁ జేరిన హైదరాబాదు రాజ్యమునందును, కున్‌బీలను వారు తమ వంశమును గూర్చి చెప్పునది యేమనఁగఁ బూర్వకాలమునందొకప్పుడు సూర్యవంశజుండగు బలభద్రుని కులజులమైన మేము దిగ్విజయార్థము కొఱకును మఱికొన్ని కారణాంతరములచేతను అయోధ్యానగర ప్రాంతమునుండి దక్షిణ దేశమునకు ౧౨౦౦ సంవత్సరముల క్రిందట రాబడిన వారమని చెప్పుకొనుచున్నారు"

అను నీ యంశమును ఈ, జీ, జన్, కిన్, సన్, ఏనా స్కాబ్యియర్ డిప్యూటీ కమిష్నర్ అండ్ సెటిల్‌మెంట్ ఆఫీసరిగారి వలన 1886 సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 26 తేది మెమో అంది కాష్టస్స్ ప్రీవిలింగ్ ఇన్ది డిస్ట్రిక్టు ఆఫ్ జాన్సి అను గ్రంథమునందు వ్రాసియున్నారు దీనిమాత్రుక క్రింద నుదహరించుచున్నాము.

Koormees: These people state that they emigrated from the South 1200 years ago. They claim descent from Raja Bal Bhudra Soorajbans, who lived in the Tretrayug, the second age of the world"

[Memo, on the Castes prevailing in the district of Jhansea.]

ఇట్లు రెడ్డి వీరులు (కాఁపు, కున్‌బీ, కూర్మ్మీలు) క్షత్రియులనుటకుం బెక్కింటి నాధారము లుదాహరించియున్నాము గ్రంథ విస్తరభీతిచే మిగతవి వ్రాయమానితిమి.

శాసనములలోఁ గృత్యవతారికలలో రెడ్డివారు చతుర్థ వంశీయులమని కూడ చెప్పుకొనిరిగదా అదియేల ప్రమాణము కాఁగూడదను వాదము బయలు దేరును కానఁ దొలుత దానికి సమాధానము చెప్పవలసియున్నది క్షత్రియ జాతులకు చతుర్థ జాతులకుఁగల సంబంధము జెప్ప గలిగితిమేని చతుర్థ జాతులు క్షత్రియులేగాని శూద్రులని తేలదను తలంపుతోఁ జతుర్థ జాతులకు శూద్ర జాతులకుఁగల విభేదములు రాబోవు ప్రకరణమునఁ దెలిసికొందుము.

నాల్గవ ప్రకరణము

సంపూర్ణము.

శ్రీ

శీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక

ఐదవ ప్రకరణము

రెడ్డివీరులుకొన్ని శాసనములయందుఁగొని 3 గ్రంధ ములయందుఁ జతుర్థవంశజులనిగలదు కొందఱు విష్ణుబ్రహ్మ పాదములనుండి బుట్టినయొక పవిత్రజాతి వారనిచెప్పిరి కాని క్షత్రియులమని చెప్పుకొన 3 ప్రతిశాఖ వారితోడను రెడ్డివారికి సంబంధబాంధవ్యములుండుట వలనను దామకొని 3శాసనము లయందుఁ గొన్ని గ్రంధములయందు సూర్యచంద్ర వంశజులమ ని చెప్పికొనుటవలనను. క్షత్రియోచితమగు భూపరిపాలన ము. శౌర్యధైర్యస్థైర్య పరాక్రమాదులుండుట వలనను వీరి ని శూద్రులనుగా విశ్వసింపవచ్చునా యనునంశమును గూర్చి లోతునకుఁదిగి విమర్శముచేయుట ప్రకృతమైయున్నది.

మనధర్మశాస్త్రములయందుఁ బురాణేతి హాసంబుల యందు శూద్రధర్మములీ క్రిందివిధముగా నభివర్ణింపఁబడినవి వానిభావము. తొలుత [illegible] శూద్రులనుపాదజులని పు

రాణాదికములు జెప్పుచున్నవి- వీరికి మనపూర్వులొసంగిన హక్కులివి.

,,సూ॥ అథహాస్య వేదముపశృణ్వతస్త్రపుజతుభ్యాం
శ్రోత్రప్రతిపూరణముచ్చారణేజిహ్వాచ్ఛేదోధార
ణేశరీరభేదః॥ ఆపస్తంబసూత్రము

శూద్రుఁడు వేదమువినిన లక్కనుగాని సీసమునుగాని కఱగించి చెవులో పోయవలెను వేదముచదివిన శూద్రుని నాలుకకోయవలెను వేదాధ్యయనముగావించిన శూద్రునిదేహమునుఖండింపవలయును.

,,శ్లో॥ నావిస్పష్టమధీయీతనశూద్రజనసన్నిధౌ''
శూద్రునియెద్ద వేదమును స్పష్టముగాస్వరబద్ధముగాఁజదువఁదగదు.

శ్లో॥ శ్వక్రోష్టుగార్ధభోలూక శ్యామచ్ఛాగార్తనిస్వనే
అమేధ్యశవశూద్రాంత్యశ్మశాన పతితాంతికే॥
యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి.

కుక్కనక్కగాడిద మొదలగు హీనజంతువుల ముందుగాని అశుద్ధము. పీనుగు, శూద్రుఁడు కులహీనుఁడులోనగువారి ముందుగాని వేదము చదువరాదు.

,, శ్లో॥ వేదాక్షరవిచారేణ శూద్రస్యనరకంధ్రువం

వేదమునందలి వర్ణము నాలోచించి నంతమాత్రమున శూద్రునకు విధిగానరకము గలుగుననుట నిశ్చయము.

పరాశరస్మృతి

శ్లో॥ శ్వచర్మణియథాక్షీరమపేయంబ్రాహ్మణాదిభిః ।
తద్వచ్ఛూద్రముఖాద్వాక్యం శ్రోతవ్యంనకదాపిచ ।
పండితస్యాపిశూద్రస్య శాస్త్రజ్ఞానరతస్యచ ॥
వచనంతస్యనగ్రాహ్యంశునోచ్ఛిష్టంహవిర్యథా॥
శూద్రోజ్ఞానావలేపేన బ్రాహ్మణాన్ భాషతేయది
సయాతినరకంఘోరం యావదాభూతసంప్లవం॥

పరాశరమాధవీయము.

కుక్కతోలునందుంబోసిన పాలవలె శూద్రునిముఖతఃవచ్చిన మాట నాలకింపరాదు. కుక్కతాకిన హవిస్సువలె శాస్త్రజ్ఞానశాలివాఁడైనను శూద్ర పండితుని మాట మాత్రము గ్రహింపఁదగినదికాదు అజ్ఞానాతిశయముచే శూద్రుఁడుబ్రాహ్మణులతో భాషించెనేని వాఁడు భూతానులున్నంతవఱకు నరకమునందుఁగూలుట సత్యము.

శ్లో॥ శక్తేనాపిహిశూద్రేణ న కార్యోధనసంచయః
శూద్రోహిధనమాసాద్య బ్రాహ్మణానేవబాధతే॥

మనుస్మృతి అధ్యా ౧౦ శ్లో॥ ౧౨౦.

శక్తిగలవాఁడైనను శూద్రుఁడు ధనమునార్జింపరాదు శూద్రునిధనమును బ్రాహ్మణులు హరించినయడల రాజుదండింపఁగూడదు ఏలయన శూద్రుఁడుధనమునుపార్జించిన బ్రాహ్మణాదులను బాధించునుగాన.

శ్లో॥ ఏకమేవతుశూద్రస్య ప్రభుఃకర్మసమావిశత్ ।
ఏతేసామేవ వర్ణానాంశ్రుశూషామనసూయయా॥

మనుస్మృతి అధ్యా ౧ శ్లో॥ ౯౧

శ్లో॥ శూద్రంతుకారయేద్దాస్యం క్రీతమక్రీతమేవవా ।
దాస్యాయైవహిసృష్టోసౌ బ్రాహ్మణస్యస్వయంభువా॥
మనుస్మృతి అధ్యా ౮ శ్లో॥ ౪౧౩

శ్లో॥ అశక్తువంస్తు శు. శ్రూషాం శూద్రః కర్తుద్విజన్మనాం ।
పుత్రదారాలయం ప్రాప్తోజీవేత్కారుక కర్మభిః ।
యైఃకర్మభిః ప్రచరితైః శుశ్రూష్యం తేద్విజాతయః
తాని కారుకకర్మాణి శిల్పాని వివిధానిచ॥
మనుస్మృతి అధ్యా ౧౦ శ్లో ౯౯

బ్రహ్మదేవుఁడు శూద్రులకు త్రివర్ణ సేవయే ధర్మముగా నియోగించెను. బ్రాహ్మణజాతికి శూద్రుఁడసూయఁ జెందక సేవఁజేయవలయును శూద్రునిచేతఁ గూలియిచ్చియే ని యాయకయేని పనిఁజేయించుకొనవలయును. బ్రాహ్మణులకుఁ దొత్తరికము జేయుటకే బ్రహ్మ శూద్రజాతిని నిర్మించెను. శూద్రుఁడు బ్రాహ్మణజాతి సేవకియ్యకొనకపోయినచోఁ గుటుంబరక్షణము చేయవలసినచోఁ గొయ్యలుచెక్కుట రంగువేయుటలోనగుశిల్పములతోనైన బ్రాహ్మణశుశ్రూష జేసి జీవింపవలయును.

శ్లో॥ శూద్రస్యద్విజశుశ్రూషాపరమోధర్మఉచ్యతే ।
అన్యథాకురుతేకించిత్తద్భవేత్తస్యనిష్ఫలం ॥
పరాశరమాధవీయము

శ్లో॥ వికర్మకురుతేశూద్రాః ద్విజశుశ్రూషయోజ్ఝితాః ।
భవంత్యల్పాయుషస్తేవై నిరయం యాంత్యసంశయం
అధ్యా ౨ శ్లో ౧౪

శ్లో॥ జపస్తపస్తీర్థయాత్రా ప్రవ్రజ్యామంత్రసాధనం।
దేవతారాధనం చైవ స్త్రీ శూద్రపతనానిషట్॥

అత్రిస్మృతి అధ్యా ౧ శ్లో ౧౩౩

శూద్రుఁడు ద్విజులకు సేవచేయవలయు నిదే పరమధర్మము ఇందులకు వ్యతిరేకముగా వర్తించిన శూద్రుని జీవనము నిష్ఫలము ద్విజదాస్యముమాని ఇతరకర్మములు చేయు శూద్రులు ఆయుర్విహీనులగుటయేగాక నరకమునందుఁగూడ బడుదురు. జపము తపము తీర్థయాత్రలు సన్యాసము మంత్ర సాధనములు దేవపూజలోనగు నారింటెని శూద్రులు స్త్రీలు విడువ వలయునని పైశ్లోకముల భావము ఈయభిప్రాయము లే శుక్రనీతి విష్ణుస్మృతిహారీతస్మృతి పరాశరమాధవీయభాష్యములోనగు గ్రంథములలోఁగలవు విస్తరముగఁజూడఁదలఁచినవారు జయార్థప్రకాశిక 165 పుటమొదలుకొని చూడగలరు బ్రాహ్మణులిటులవ్రాసిరని శూద్రులకు ద్వేషభావము పురికొలుపుట మాయభిమతముకాదు. ఆకాలపు సంఘనియమములట్టివిచేతినున్న అధికార సూత్రములుతొలఁగి పోకుండుటకై క్రింది తరగతులవారిని నిన్నికట్టుబాటులతో బంధించిరి. శూద్రధర్మముల నిట్లుదెలసికొంటిమి శూద్రులెవరో యను సంశము మన్వాది స్మృతులందును నమరకోశాది నిఘంటువులయందుఁ బ్రతిపురాణమునందును జెప్పంబడినది కావున నిటవిస్తరభీతి వ్రాయమానితిమి.

జీవికార్థమై కొందఱు రెడ్లు (కృషిః) వ్యవసాయము చేయుచుండుటచే శూద్రులని అందురేమొ "కృషి గోరక్ష్యవా

ణిజ్యం వైశ్య కర్మ స్వభావజం" అను గీతా వచనము నను సరించి కృషి వైశ్య ధర్మముగాని శూద్ర ధర్మము కానేరదు. కలియుగమున క్షత్రియులు కృషి చేయగలరని పరాశరస్మృతి లోని యీ శ్లోకము దెలుపుచున్నది. "క్షత్రియోపి కృషిం కృత్వా దేవాన్ విప్రాంశ్చ పూజయేత్" పూర్వకాలమున ఋషులు సయితము కృషిచేసినట్లు శ్రుతిస్మృతీతిహాసముల యందుఁ గలదు వాటిని గ్రంథ విస్తర భీతిని వ్రాయమాని తిమి ఇంతవరకు శూద్ర ధర్మములేవో యనునంశములను తెలి సికొంటిమి రెడ్డివా రెన్నడేని శూద్ర జనోచితమగు దాస్యమునకుఁ బాల్పడినటులఁ జరిత్రములనుండి గాని అనుభవమునుండిగాని నొక యాధారమునేని చూపింపఁగల మా వేదశాస్త్రానుకూల కర్మాచరణము గలిగినట్లు పేర్కొ నంబడిన రెడ్డి జాతికిని శూద్రజాతికిని సంబంధమించుకేనియు లేదు శూద్రులు వేదము వినకూడదనికలదు.

మల్లారెడ్డి వేదము నందలి మంత్రములను వేద విహి త శివపూజా ధర్మంబులఁ బెక్కింటిని తాను రచించిన గ్రంథ ములందుదాహరించి యున్నాఁడు రెడ్డి వీరులు క్షాత్రంబుట్టి పడరణ రంగమున నధర్మవైరి వీరులఁ జండాడిధర్మముల నుద్ధ రించి మ్లేచ్ఛాప హృతాగ్రహా రాదికములు పునఃప్రతిష్ఠించి ధర్మ సంస్థాపనము నెరపిరి. ఈ విషయమున వేముని యుప్ప గల్లు శాసనము గాంచి యెఱుంగనగుగాని శిశ్రూషచేసి జీవించినట్లుకానుపింపదు.

శ్లో. స్త్రీణామనుపసతానాం శూద్రాణాంచనరేశ్వర
స్థాపనేనాధికారోస్తి విష్ణోర్వాశంకరస్యచ
యశ్శూద్ర సంస్కృతంలింగం విష్ణుంవాపిన మేన్నరః
ఇహవాత్యంత దుఃఖాని పశ్యత్యా ముష్మికేకిము
శూద్రోవానుపసీతో వాస్త్రీయోవాపతితోపివా
కేశవం వాశివంవాపి స్పృష్ట్వా నరకముచ్యతే॥

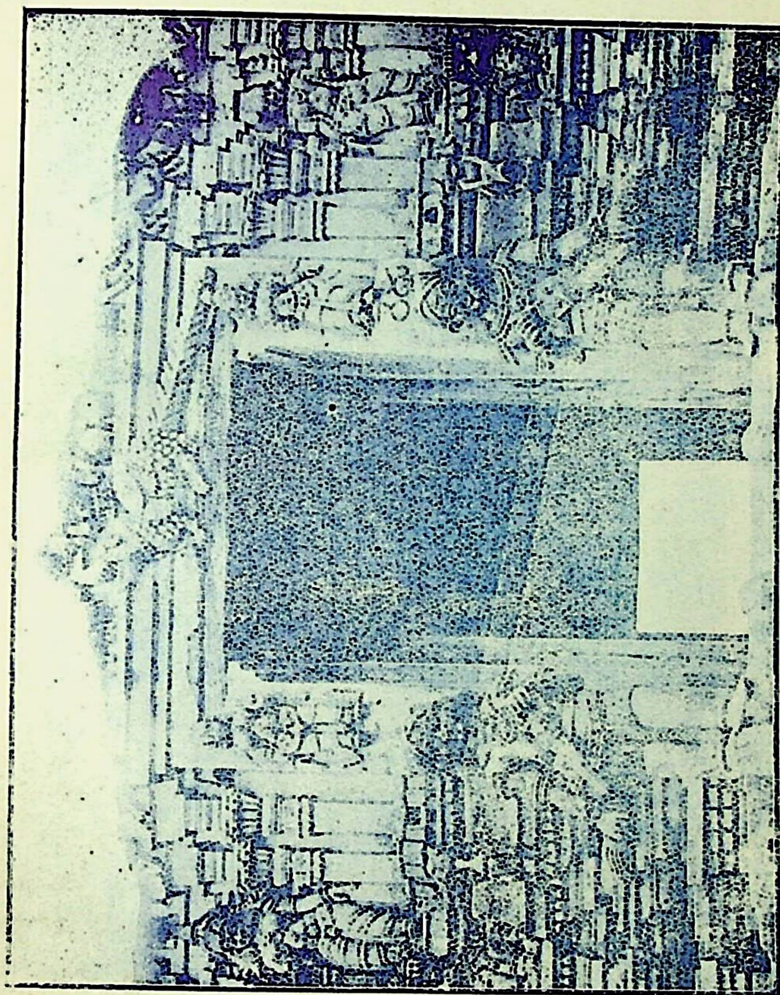
అను శ్లోక భావములవలన శూద్రుడుఁ శివకేశవులఁ బ్రతిష్ఠింపరాదనియు నొకవేళఁ బ్రతిష్ఠించినను అట్టివాఁడు నిహ మందత్యంత దుఃఖములకు భాజనుఁడగుటయేగాక నరకమునందు గూలునని కదా రెడ్డివీరులెందరో శివకేశవులఁ బ్రతిష్ఠించి యగ్రహారాదికము లొసంగినట్టుల నాయా దేవాలయముల యందలి శాసనములె దెలుపుచున్నవి. ఈ లక్షణములంబట్టి పురాణ స్మృతీతిహాసంబులలోఁ జెప్పంబడిన శూద్ర జాతికి సూర్యచంద్ర వంశజులుగా వ్యవహరింపఁబడిన రెడ్డివారికి నెట్టి సంబంధము లేదు. రెడ్లనుదహరించు చోట చతుర్థవంశమన శూద్రజాతి కానేరదు క్షత్రియ జాతిలోని యంతర్భాగము, శాస్త్రములంబట్టి వీరిని శూద్రులనరాదు. చతుర్థులకు శూద్రులకుఁ జాలా భేదము కలదు" అని సుప్రసిద్ధ చరిత్రకారులగు చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారొకానొకచో వ్రాసియున్నారు. "శౌర్యంతేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్య పలాయనం దానమీశ్వర భావశ్చ క్షాత్రంకర్మ స్వభావజం" అను భగవద్గీతా శ్లోకము వలన క్షత్రియ ధర్మములు శూరత్వము తేజ

ము, ధైర్యము, నిబ్బరము యుద్ధమున మారు మొగములేమి త్యాగము ప్రభులక్షణము పరాక్రమము ఇవి క్షత్ర ధర్మము లని పై శ్లోకభావము సర్వ విధముల నిట్టి మహాలక్షణములు రెడ్డివీరుల యందిమిడియున్నవి పై నుదహరించిన గుణ కర్మ లంబట్టియు వెనుకటి ప్రకరణములలో నుదహరించిన సూర్య చంద్ర వంశ క్షత్రియ జాతి సంభవమును బట్టియు విమర్శ దృష్టితోఁ జూచితిమేని రెడ్డివారలు శూద్రులుకారు. క్షత్రి యులే యని నిరూపింప నభ్యంతరముండదు. రెడ్డివారు స్వ యముగాఁ దాము సూర్య చంద్ర వంశ క్షత్రియులమని చెప్పుకొనుటయేగాక యజ్ఞయాగాదులాచరించినట్లుల శాసన బిరుదముల వలనను యజ్ఞోపవీతాదులును ఋషిగోత్రములు నున్నట్లు రెడ్డిరాణి పత్రికయందలి నీ క్రింది వ్యాసము వలనను దెలియుచున్నది.

నాగపుర ప్రాంతపు రెడ్లు.

చాందాఁ మధ్య పరగణాలు ౨—౯—౨౯

ఇచ్చట చాలా వరకు రెడ్లకు యజ్ఞోపవీతములు గలవు మరి యు నైజాం సరిహద్దు రెడ్లతో సంబంధములు కలవు సాధారణముగ నిచ్చటి రెడ్ల వృత్తి వ్యవసాయము అచ్చటచ్చట దేశముఖులును దేశ పాం డ్యాలును మక్తేదార్లును గలరు. నవనాగరకతగలయువకులు ఉద్యోగ ములు చేయుట కూడకలదు. ఇచ్చటి రెడ్ల తెగలు నాకుఁ దె లిసినంత వరకు ఇవి పంటరెడ్డి భూరెడ్డి జన్నిదమురెడ్డి పాకరెడ్డి పా కనాటిరెడ్డి ఇలనాటి రెడ్డి వెలనాఁడు రెడ్డి జన్నారెడ్డి

శ్రీరా రామేశ్వరాలయ గోపురమందలి యజ్ఞోపవీత ధారులగు రెడ్ల విగ్రహములు. పాలకొల్లు.

గోత్రములు

పోకనాటి రెడ్డి
పాకనాటి రెడ్డి
వెలనాటి రెడ్డి
జన్నిదము రెడ్డి

జనుపాల సుపాల దళపాల జన్నవ రెడ్డి భారద్వాజ శ్రీరామ శౌనక శ్రీవత్స శివనామ కౌశిక"

నిజామురాష్ట్రములోని రెడ్డివీరులలోఁ గొందఱకు ఋషిగోత్రములు క్షత్రియోచిత రాజ్యపాలనాదులుండుట వలనను వీరిని క్షత్రియులనుటలో సాహసముండజాలదు. రెడ్లది నిజముగా శూద్ర జాతియేయైన యెడల క్షత్రియులతో బాంధవ్యము లుండుటయు ఋషిగోత్రములతో వ్యవహరింపఁబడుటయు వేదోక్తోపనయన కర్మాచరణమును సంగతములు కావు. ఇవియన్నియు వీరికిఁ గలవనుటకు నాధారముల నిదివరకె చూపియున్నారము రెడ్లకుఁ బూర్వము యజ్ఞోపవీతములున్న సంగతి యెల్లరకుఁ దెలియుటకై రాజమహేంద్రవరము సమీపమునందలి పాలకొల్లులోని శ్రీరా రామేశ్వరస్వామి మహాద్వార గోపురమందలి రెడ్డివీరుల రూపపటము చిత్రించుచున్నారము.

రెడ్డివారు చతుర్థజాతివారనుటకుఁ గారణములనేక లనేక విధములఁ జెప్పుచున్నారు.

ఉత్తరహిందూస్థానమునుండి ఆంధ్రదేశమునకుఁ బల్లవచోళచాళుక్య రాష్ట్రకూటులు. వచ్చిరిగాననిందు నాలుగవ తెగవారనుటకుఁ జతుర్థజాతియని కొందఱు జైనబౌద్ధశైవ

వైష్ణవమతములలో నాలుగవ మతము వారగుటచే బహుజ్ఞులిట్లు చతుర్థజాతియనఁ బడెనని కొందఱు.

„శ్లో॥ వసిష్ఠకౌండిన్యధనుంజయానాం గోత్రోద్భవా కాస్యప
గోత్రజాతాః శూద్రాఇవాత్యంతగృహీతవేషాః భూపాభవి
ష్యంతికలౌయుగేహి॥

అనుశ్లోకము వలన క్షత్రియులలో వశిష్ఠ కౌండిన్యధనుంజయ కాశ్యప గోత్రజులు శూద్రాచారులై కలియుగమున వర్తించగలరని తెలియును, ఇందలి నాల్గవగోత్రముచోడులది చోడులలోచంద్రాదిత్యుఁడను రేనాటిచోడుఁడు. సూర్యవంశక్షత్రియుఁడయిన కరికాలచోడుని వంశజుఁడనని చెప్పుకొనెను ఇతఁడు కాస్యప గోత్రుఁడు సింహధ్వజుఁడు, సింహధ్వజము రాష్ట్రికూటల చిహ్నము రేనాటిచోడులే రేనాటిరెడ్లకు మూలపురుషులు రేనాటిరెడ్లది సింహధ్వజమే కాశ్యపగోత్రము నాలుగవ గోత్రము, యీగోత్రపు రాజన్యులు నాయకులుగాఁగల తెగనేచతుర్థజాతియని కొందఱును, రెడ్లనుదహరించు చతుర్థపదము శూద్రజాతిపదము కాదనుటకు వ్యుత్పత్తులు సాధించియున్నారు వీటిలో కాశ్యపగోత్రజులే నాయకులుగాఁగల తెగచతుర్థులన్నదే సమంజసంబుగానున్నది.

ఇందుచే రెడ్లనుచెప్పు చతుర్థపదము శూద్రపదము కాదని స్పష్టపడును.

కాకతీయులు చతుర్థులని కొన్ని శాసనములు, సూర్యకులజులని కొన్ని శాసనములుగలవు.

చోళులు సూర్యవంశక్షత్రియులనుట చరిత్రప్రసిద్ధము. చోళుల పూర్వుఁడగు కరికాలుఁడు కాకతీయులకు నయితము పూర్వుఁడయినట్లుపాకాల మొదలగు శాసనములందు గలదు నందుపాకాల శాసనము నీ క్రింద నుదహరించుచున్నాము.

పాఖాలశాసనము

1 స్వస్తిశ్రీ సజయతికలభము
2 ఖోయఃకటతటమదము
3 దితనినదగరు దనిశైః
4 పూరయతికర్ణ శంఖంస్వభ
5 జననిరత జనసకలపేశ
6 లవిభూత్యై॥ శ్రియందద్యాద్వరా
7 హోవఃసింధోర్యాస్యోద్గతస్య
8 భూఃముహూర్త మకరోత్పోతే
9 లగ్నశైవల విభ్రమం॥
10 భూయాద్దక్షిణ దాఽలాపు
11 జగతిర్నిశ్వేళధామత్రయస్త్రింశ
12 త్కోటితయాసతాంసుమనసా
13 మాయుష్యమేకౌషధం॥ ఆకాశ
14 వ్యపదేశధూర్జటిజటాలంకా
15 రగంగాపయఃకల్లోలై కలకల్పితచ్ఛ
16 దనిభానందాయ చాంద్రీకలా॥త
17 స్మిన్నహిరాజగజకేసరివిభ్ర
18 మంగణపత్యావ సింద్రస్యశాస
19 నంచక్రవర్తినః॥ తీరాద్ధిరుద్ధ

20 రోధఃకుహరమవిరతం దిత్తురం
21 గత్తరంగంత స్వానోయోగనిద్రామివ
23 తన్నేత్రాత్పద్మమిత్రం సమజనిభు
24 వనధ్వాంతజం బాలజృంభాగాథా
25 వష్టంభముష్టింధయకిరణఝ
26 రీసానుమానాభానుమాలి॥ మను
27 రభవదముష్మాదాదిమత్ష్మాప
28 తీనాంస్థిరనియమిత చాతుర్వర్ణ్య
29 ధర్మవ్యవస్థఃతత్రైవపునరం భోరా
30 శిభిర్జాతులోకేన ఖలుయదుపది
31 ష్టాలంఘ్యతేసతిమార్గః॥ పశ్చాత్తద్వం
32 శజగలిమశేషదనిత రత్ష్మాభృదిత్వా
33 కుర్వంవజ్రినావాస్త్రాదిత్యాది
34 ఐమసిలతయాజన్యజిహ్వాలబాహు
25 యాత్రాయాంయస్యధాటీచటు
36 లహాయఘటా ధూళివారైరకారై
37 రస్యాసీచ్చక్రవాలఃక్షితిభృదనుక
38 లంపాంసులోత్సంగశృంగః॥
39 తస్మిన్నుజనిమాంధాత ఐంశేరాజ
40 మహీభుజః మామయందాస్యతీ
41 త్యుర్వీస్వీయం ( ) యస్యస్తనందీ
42 తద్వంశ్యానంశు మాలిగరఇవ
43 సగరశ్చ్యత్రావానామథా సీ॥న్నానీ
44 రైకాంగవీరా యితసఖవిలసత్ఖడ్గమే
45 ఘాంకురాశఃగభాగదంభోనిధేఃష్మాం
46 సకృదుదవాలజిత్యాది కోఅస్య

47 యు౧యోభూభృద్వ్యస్తోమవా
48 తారయదకృతఘనస్వాంసలీలావ
49 తంసం॥ అజనిజవని తస్మిన్
50 శైవలిసిధరావితరణమణిశ్రేణి
51 నిశ్రేణిరూపతపోబలఃహారిదిభ
52 ఘటలానోద్గాఢ భ్రమప్రతి పాదనక్షమో
53 న్నతజయస్తంభఃక్షోణీపతిసభగీర
54 థః కులేతస్మిన్నాసీదతుల బలశాలీదశరథః
55 సుర స్త్రీసంగీతప్రసృమరభుజవిక్రమ
56 కథః మరుత్వత్ప్రీత్యైయోవ్యతనుతర
57 ణిశంబరంశిరఃకరోతిభిః
58 క్రోధికృతమిత పుటిమంబరతటిం
59 తస్మాత్త్రితాత్రయాణాం సమజ
60 నిజగతాంజంగమ స్థావరాత్మ్నః వ్యక్తా
61 త్మాసాధ్మ లక్ష్మ్యాః కృతజగదమితాప
62 ద్విరామస్సరామః సింధా
63 గంత్రిపథుల యోవ్యతను తపృ
64 ఘునాసేతు నాయాతుధానాన్
65 అఖ్యాశేషానకాషీత్క్రమ పరమకరో
66 ద్యంతకాస్యేదశాస్యం ॥ ఉదభవద
67 ధభూతలైక వీర స్తద భిజనేకలి
68 కాలచోడదేవః ప్రణాతిషుచరణ నృ.
69 పాయధీయా ద్విగుణ మవాదలయ
70 న్కిరీట భాగా॥ సమజనికిలితత్క్ర
71 లేనశంద్రచ్ఛకులగిరి సాంద్రబుజోధదు
72 జర్యాఖ్యః ప్రతి[illegible] ప్రణ

73 మ్యభూమ్యాపదమల భంతసీ మా
74 త్కభూమి పాలః రాజ స్తస్య విరా
75 సీత్పునరభిజననే జైత్రలక్ష్మి నివా
76 సోలక్ష్మివాన్వా స్వప్రాదప్య (ద్య) హిత
77 గజఘటకేసరి ప్రోలరాజః
78 యస్యాజ్ఞా దైనిద త్తే పదమవ
79 నిభృతాంమూ ర్తి భిద్యంతిజైత్ర స్తం
80 భాశ్శ్రీతి జృంభమాణః ప్రతీహారి
81 దజరందిగ్గజ..................స్తుత్వా
82 లంసోపితస్మిన్న జనికిల ముద్రదే
83 వక్షితీంద్రఃసాంద్రాంరాత్రా వివా
84 హస్యుపహాంతితరాం చంద్రికాం
85 యస్యకీ ర్తిః కించాస్ వాదశాశా
86 కుహార మహీరుహాః ప్రేంఖదంశు
87 ప్రరాహ ప్రసూప్వార్జ ద్వాదశాక్యవ్యతిక
88 రని బిడ ప్రౌఢతాపః ప్రతాపఃIIత
89 తతోస్సోదర్యసముద్రో త్తగలతరతర
90 ంగావలిధాలి సంక్రీడ ధ్యూవ్వధ సే
91 నా సుఖటజ నకటికానేమి సీమంతి
92 తాశః। కృత్స్నాపృథ్వీం నిర స్తేతర ధరణీపతిశ్రేణి
93 ముక్తా తప్తతాంత స్నే కాతపత్రానుది
94 తనిజభుజే తామహాదేవరాజః
95 అథగణపతి దేవ స్తస్య పుత్రాంధరిత్రీం।
96 చిరమశీసాద శేష క్ష్మాభృతాం చక్రవ ర్తీ
97 అవసమసథశేన ప్రౌఢిమభ్యైతి భా
98 నాపదను కృవితిభాని సాస్వ్యరాజన్య

99 సత్త్రాకోలంకో భూన్మ్రాగాంకోనవస
100 తికమలే శ్రీరితి శ్రీవరాహ ప్రాప్తో
101 నైషాప్రియ * * * * * *
222 శ్రీమత్కాకతి రాజవంశభజనఖ్యా
223 తాత్మవంశ క్రమఃశ్లాఘా సంతతి
224 శాసనంకవయతాం యశ్చక్రవర్తి
225 వ్యతాత్ తస్మిన్ శ్రీజగదాళిముమ్మ
226 డిరపాదస్యాం పురిప్రోన్నతం సా
227 ధంపంచనివర్తనానిచ సదాశిష్టా
228 నిసస్యశ్రియా॥
229 ఈ శాసనము చెప్పినకవి చక్ర
230 వర్తులకు ముమ్మడయ్యంగారు
231 ఇచ్చిన అయిసుమఅు
232 తులుస్వస్తి శ్రీ

శ్రీమహా విష్ణువునేత్రమగు సూర్యునివంశమున మనువు ఇక్ష్వాకువు మాంధాతసగరుఁడు భగీరథుఁడు దశరథుఁడు శ్రీరామచంద్రుఁడు కరికాలుఁడు దుర్జయుడు ప్రోలరాజు రుద్రదేవుఁడు మహాదేవరాజు గణపతిదేవుఁడు జనించిరను భావముగల యీశాసనము, మఱికొన్ని ఇతరశాసనములవలనను సువ్యక్తమగుటచే గాకతీయులు చోళులనుటలో సందేహము లేదు. కాకతీయవంశసంభవుఁడు మహాదేవరాజు కొమారుఁడగు మల్యాలగుండదండనాథుని భార్యవేయించిన వడ్డమాను శాసనములో గాకతీయులు చతుర్థులనికలదు. శివదేవమహా

ముని శాసనములో సూర్యవంశజులని కలదు వీటినన్నిటిని స మన్వయించి చూచితిమేని నాల్గవ తెగవారను పదమునకే చతుర్థ పదము పయోగించినట్లు గనుపట్టుచున్నదని పూర్వము జెప్పినదానికిది బలము నిచ్చుచున్నది.

వెలనాటికులోత్తుంగచోడ గాంగేయ గొంకరాజు (మూడవగొంకరాజు) చరుఁడనిగలదు. వీనికి హైహయ వంశ జుఁడగు గోనబుద్ధరాజు కూతురగు జయాంబిక భార్యయగుట చే వెలనాటివారలు క్షత్రియులేనిటగూడ వెలనాటిచోడుల యందుపయోగించిన చతుర్థపదము పూర్వోక్తవిధమైన తెగ కేకాని శూద్రపరముగాదు.

గణపతిదేవుఁడు తనబిడ్డను వెలనాటి చోళునకునిచ్చి నటులఁగలదు తనకంటె కొద్దివానికిఁ దనబిడ్డ నిచ్చుట వలను పడదుగాన వెలనాటి చోడులు క్షత్రియులనుటకిది రెండ వయాధారము. వెలనాటి చోడులయందుపయోగించిన చతు ర్థపదము శూద్రపరము కాదనుటకు సుఖితమిది యాధార మే, కార్తవీర్యుని వంశ్యుఁడుపలనాటి వీరులలోని వాఁడును అగుననుగురాజు క్షత్రియుఁడు. ఇతఁడు వెలనాటి చోడుల బిడ్డ యైన మైలాంబనుంబెండ్లి యాడుట వలనవెలనాటి చోడు లు క్షత్రియులనుటకు సంశయములేదు వీరియం దుపయోగిం చిన చతుర్థ పదము పై తెగకు సంబంధించినవే కాని శూద్ర పరముకాదనుటకు నిది మూడవయుదాహరణము.

క్షత్రియవంశమండనుఁడగు కాకతి గణపతి దేవరాజు తనకుమార్తెయగు గణపాంబను ధరణికోటరాజగు మహా మండలేశ్వర బేతరాజునకిచ్చి వివాహమొనర్చెను. గాన ధరణికోటవారలు క్షత్రియులే ధరణికోట ప్రభువగు కోటకేతరాజు వెలనాటి చోడగొంకరాజునకు మేనల్లుఁడగుటచే వెలనాటి చోడులు క్షత్రియులే వీరియందుపయోగించిన చతుర్థపదము శూద్రపరముకాదనుటకును ముందుఁజెప్పిన తెగలకు సంబంధించినదనుటకిది నాల్గవయాధారము, ధరణికోట కేతరాజు వంశజుఁడగుగన్న భూపాలుఁడు చంద్రవంశజుఁడనియు నిదివరలోఁ నుదాహరణ పూర్వకముగా వ్రాసియున్నారము. గన్నభూపాలుఁడుతన పుత్రికయగు సూరాంబికను పెదకోమటి వేమారెడ్డికిచ్చిపెండ్లిచేయుటవలనను వేమారెడ్డి సూర్యవంశజుఁడని లోగడ నుదహరించిన తిరువళ్ళూరి శాసనమువలనను రెడ్డివారు క్షత్రియులనుటస్పష్టము. రెడ్డివారలయందుపయోగించిన చతుర్థ పదముకూడ శూద్రపరముకాదనియు బూర్వోక్తమైన తెగలకు సంబంధించిన దనియుగ్రహించవలయు నిట్టి యాధారములు పెక్కులు గలవు దిక్ప్రదర్శనముగాఁ గొన్నిటిని మాత్రము నుదాహరించితిమి.

రెడ్డివారలు సూర్యచంద్రవంశజులమనియు. రాష్ట్రకూటులమనియుఁ జెప్పికొనిరి. యజ్ఞోపవీతములు తమకుండినట్లు తమవిగ్రహములకు యజ్ఞోపవీతములు చెక్కించుకొనిరి.

యజ్ఞోపవీతములు దాల్చి బ్రహ్మకర్మానుసారులై మొన్న టిదాకను కొందఱు నేటిదాకనున్నరని యెఱుంగవలయు మొన్న రాజకీయ రంగములందు గూడ రెడ్డిజాతి క్షత్రియ జాతియని స్థిరపడినది. ఈయంశము నీక్రిందనుదాహరింతుము.

చిత్తూరు జిల్లావాయిల్ పాడు తాలూకావాయిల్ పాడు గ్రామములోనున్న దేవాలయమున జరుగు మర్యాదల విషయమై రెడ్లకును వైశ్యులకును వివాదములు జరిగి రెడ్లు క్షత్రియులు గారనియు కాబట్టి వైశ్యులమగు మాకేముందు మర్యాదలు జరుగదగియున్నవనియు నిట్లు వివాదములు గలుఁగజేసికొని రచ్చలకెక్కి తుదకు రెడ్లమీద వైశ్యులు అభియోగము దెచ్చిరి. ఇట్టియభియోగము కోర్టులో రెడ్లు మొదలగువారు. క్షత్రియులని రెండవ మర్యాదను పొందుటకు వీరే తగియున్నారనియు జయార్థప్రకాశిక మూడవభాగము ప్రచ్ఛన్నరాజకుల నిర్ణయమను నీ గ్రంథమును బట్టియు మఱికొన్ని యితర గ్రంథములంబట్టియు నేటికి రెంకుమాసముల క్రిందట తీర్పు చెప్పుట కలిగినది ఈవిషయము శ్రీస్వామి భక్తానంద సరస్వతిగారి వల్లను మ.రా.రా.చింతలపాటి రఘునాథరెడ్డిగారు శ్రీవారిసేర వ్రాసిన యుత్తరముల వలననుఁ దెలియుటయైనది.

ఇందులోని వాది ప్రతివాదులనుగూర్చి సాధ్యమైనంతలో నీక్రిందవ్రాయుచు మిగత గ్రంథమంతయు మున్ముందుఁ బ్రకటించుచున్నాము.

వాదులు	ప్రతివాదులు
1 పోలేపల్లి వేంకటరామయ్యసెట్టి వగైరావైశ్యులు	1 చింతలపాటి నారాయణరెడ్డి
	2 చింతలసాటి కృష్ణారెడ్డి
	3 చింతలపాటి రఘునాథరెడ్డి

ఇంతియేగాక రెడ్డివారి ఆచార్యులు సయితము రెడ్డి వీరులు క్షత్రియులని వ్రాసియిచ్చిన యభిప్రాయముల నీ క్రిందనుదహరించుచున్నాము.

శ్రీమన్మహామహీ మండల మండనాయమానంబగు నీయాంధ్రమండలంబున నమిత బాహుబల పరాక్రమ తేజోవంతులయిపృథ్వీ పరిపాలనంబొనర్చినప్రఖ్యాత చారిత్రులలో రెడ్డిరాజుల గ్రస్థానంబలంకరించిరను విషయంబును చరిత్రలనెఱింగిన మహనీయుల కెల్లరకు విశదంబైయుండుటచే మఱల నావిషయమంతగాఁ జెప్పుటనవసరము ఇట్టిఉత్తమక్షత్రియులగు రెడ్డివంశములో వామనపాల గోత్రోద్భవులగు కోనాలవారున్ను చక్రపాల గోత్రోద్భవులైన ద్వారంపూడివారున్ను తామసపాల గోత్రోద్భవులైన సత్తివారు మొదలగువారనేకులు చిరకాలమునుండి మాశిష్యులై మమ్మలఁ బూజించుచుండిరి మేము సంచారార్థమై రుధిరోద్గారి సంవత్సర మాఘ శు ౫ కుమారుపేరు పంచకములోఁ బ్రవేశించగా పైనుదహరించిన మాశిష్యులు కొందఱు తమ ఆచారవ్యవహారాది ప్రక్రియలుగల కొన్ని గ్రంథరాజములను కర పత్రికలను విమర్శనార్థమై మాసన్నిధికి తీసికొని వచ్చినందున మాశక్త్యానుసారము విమర్శించి మదీయాశయముప్రజాలోకముకు వెల్లడించుటయేమనఁగా వీరికిమేము చిరకాలమునుండి గురువులమైయుండుటచే వీరి పూర్వులకు మాపూర్వులును వీరికిమేమును వేదమంత్రములు పఠింపఁజేయు చుండుటచే మేము నూతనముగా వీరికి వేదోక్తార్థతఁదెచ్చి పెట్టవలసినంత అవసరముండదు ఇక వీరిక్షత్రియత్వము విచారించి చూడవీరు సూర్యవంశక్షత్రియగోత్రములని అనేక శాసనములు శాస్త్రములు ఘోషించుచుండుటయేగాక వీరిగుణ గణములంబట్టియు నాచారములంబట్టియుఁజూచిన నెట్టిమూర్ఖుండయినను క్షత్రియులు కాదనబోరని మాయభిప్రాయము యిదియేగాక వీరుత్తర హిందూస్థానమునుండి బయలుదేరుటకుఁ బూర్వమునుండియు వీరలపూర్వులచారిత్ర మించుక జ్ఞప్తియుండుటచే వీరు సూర్యవంశపు క్షత్రియ సంజాతులని పలుకుట కొంతమాత్రము వెనుదీక్ష

జాలము. అనేక శాసన ప్రమాణములతో శ్రీమత్పరమహంసస్వామి. జి. యస్. బి. యను యతిశేఖరునిచే రచియింపఁబడిన ప్రచ్ఛన్న రాజకుల నిర్ణయమను గ్రంధరాజమునుబట్టి చూచినచో సర్వము. విదితమగుచు నేయున్నది. ఇదఃపరమదంతే వాసినాం వేదోక్తాశీర్వచన ప్రక్రియాభవంతు.

తణుకు తాలూకా
ఖండవెల్లి పోష్టు
15—8—1824

చాగంటి బాసయ్యవార్లంగారి కుమార్లు వీరభద్రయ్యవార్లు. వ్రాలుకొత్త పల్లి అగ్రహారము.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

మకాం మార్టేరు. రామానుజాయనమః యేడిదిసివారు సీతానగరం.

శ్లో॥ నిజవాఙ్ఞ ఘనర్ధళి తోరుమదప్రతివాది భయంకర భీకరార్యః,
నినదత్య ఖిలాగ మసార మసారగు రూత్తమ కేసరిరాట్।

శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యో భయవేదాంత ప్రవర్తకులైన శ్రీమాన్ శ్రీమత్తిరుమల పల్లేర్లమూడి రంగాచార్యులు అయ్యంగార్లవారి అభిప్రాయము.

మాతిరుమాళిఘ సంబంధులును. భగవద్భాగవతాచార్య కైంకర్యప్రపన్నులున్ను మాముఖ్య ప్రయశిష్యులునగు మార్టేరు పంచకపురనివాసులును భూమంచిరెడ్లును చక్రపాల గోత్రోద్భవులైన చిర్లవారగు మీయావన్మందిని మేము స్వమతానుసారముగా ననేక మంగళాశాసనములు కృపఁజేసి వ్రాసియిచ్చిన సన్మానపత్రిక.

ప్రస్తుతములో మేమిప్పుడు మీగ్రామమునకు వేంచేసియుండగా మీరు క్షత్రియులనియు వేదోక్తార్హతగలదనియు మీకాప్తులగు బంధువు

లయొక్క ఆచార్యలు మొదలగువారు లిఖిత పూర్వకముగా నిచ్చిన కర పత్రికలున్ను మఱికొన్ని గ్రంథములున్ను మాసన్నిధినుంచి దేవరవారుకూడ మదీయ్యాచారములను ఈ గ్రంథములను పరిశీలించి మాకందుకర్త్వతగల దేని తాముకూడా అంగు కంగీరించినట్టుగా నొక పత్రికా పూర్వకముగా శ్రీముఖము సాయించవలసినదని కోరినందున మీరు తీసుకవచ్చిన ఆయా గ్రంథములను మాశక్తి కొలది పరిశీలించి చూడగలిఁగితిమి. మనమతోద్ధారకులున్ను శ్రీభాష్యకారులును భగవత్ప్రమానులునగు శ్రీమద్వేదేత్యాది శ్రీమాన్ రామానులజులవారు మనవిశిష్టాద్వైతభాష్య ప్రతిష్ఠాపనము కృప చేసినది మొదలు మా మొదలగు దాసానదాసులకు స్వయమాచార్యత్వము కృపచేసి యున్నందునఁ దత్ప్రభృతి మీ మొదలగు మా మీవంశములకు శిష్యాచార్య సంబంధము పారంపర్యాయముగ వచ్చుచున్నది తత్ప్రభృతి నేటిపర్యంతరము మా పూర్వ్యులు మీపూర్వ్యులకు మేము మీకున్ను ఆచార్య పురస్కారముగాఁ జేయఁదగిన ఉపదేశమంత్ర గ్రంథకాలక్షేపములు నాయావిధుల ననుసరించియే జరుపుచున్నాము. అనగా మీవారలకుఁపంచ సంస్కారత్వము కలుగజేసిన సమయములందు పదేశింపఁదగిన అష్టాక్షరీమంత్రమును వేదచోదితముగానుపదేశించుచుండుటచే వేదోక్తార్థతవేరుగఁదెచ్చి పెట్టవలసినంత అవసరముకానరాదు కాబట్టిమేము ఆయా ఆచార్యలిదివరలో మీవారలకునిచ్చిన కరపత్రికలను మీరిప్పుడు మాదగ్గరకుఁదీసికొనివచ్చిన గ్రంథరాజములనుఁబరిశీలించిచూడ భాగవతాజ్ఞోల్లంఘనచేయుటయున్ను మీరుతీసుకవచ్చిన గ్రంథములఁ బరిత్యాగముజేయుటయును మీయాచారతిరస్కారము బహులోపమని మాకుఁగూడతోచుటయేగాక మీరాచరించెడి ఆచరణయె బాగుగానున్నట్లు పూర్తిగా మదీయాశయంబగుటచే మేముకూడ అందుకంగీకరించి యీ మంగళాశాసన పత్రికవ్రాసి మీకు సాయించడమైనది.

శ్రీమద్వేమార్గేత్యాది శ్రీమాన్ శ్రీమత్తిరుమల పల్లేర్లమూడి
రంగాచార్యులు అయ్యగార్లు

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

ఆర్యులారా — ది 14-2-1922

మేము సంచారముచేస్తూ కృష్ణజిల్లా మార్టేరుగ్రామములో మకాం చేసియుండగా మాశిష్యులు కట్టీపెదవెంకన్న యీబాపయ్య కట్టీసూరయ్య మండబాపిరెడ్డి గొలుగూరిపెదసోరన్న ద్వారంపూడివెంకయ్యవర్మ, వగయిరాలు వారుఅందఱు దిన 13-2-1922 సం॥ సోమవారము రాత్రి మాసన్నిధికి వచ్చి మేము క్షత్రియుల మనియు మాకువేదోక్తముగా ఆశీర్వచనము వగయిరాలు చేయవలసినదనియు నుడివిమాకుం గొన్నిగ్రంథములు చూపినారు ఆగ్రంథములనుబట్టి వారిఆచారమునుబట్టి చూడగా న్యాయప్రకారము మామనంబునకుం దోచినందువల్ల వారికి వేదోక్తప్రకారముగా ఆశీర్వచనము వగయిరాలు చేయుటకు మేమంగీకరించడమైనది.

నల్లాని చక్రవర్తుల నంబెరుమాళ్ళాచార్యుల అయ్యవార్లంగారు
మకాం నూజవీడు కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీరాములు

స్వగ్రామముకొత్త — ది 23-2-1922
పల్లిఅగ్రహారము — మకాం వెలగలేరు.

ఆర్యులారా, కృష్ణాజిల్లా నర్సాపురం తాలూకా వెలగలేరు గ్రామములో పిన్నమరాజు బలరామయ్యగారి యింటివద్ద మేముమకాం సంచారమునిమిత్తము చేసియుండగా మాశిష్యులు పడాలవారు, ద్వారంపూడివారు, సత్తివారు. ఇందరితోను పడాలవెంకన్న కుమారుడు అమ్మిరెడ్డి

వర్మ, 23-2-1922 సం॥ గురువారము మార్టేరు గ్రామ కాపురస్థులు వేలగల సుబ్బారెడ్డివర్మ, సత్తి సాంబారెడ్డివర్మ, వగయిరాలతో కలసివచ్చి మాస న్నిధానంబున మేముక్షత్రియులమనియు వేదోక్త విధిగా ఆశీర్వచనము వ గయిరాలు మాగురువుగారి వల్లను పొందియున్నామని నుడివిమాకుఁ గొ న్ని వారిగురువువల్ల పొందిన కరపత్రదృష్టాంతము వగయిరాలు చూపి నారు. వాటినింబట్టి వారిఆచారమునుబట్టి చూడగా మాకునునమ్మికతోచి వేదోక్త విధిని ఆశీర్వచనముచేయుటకు నంగీకరించడమైనది.

ఇట్లు,

చాగంటిభీమయ్య అయ్యావారు తణకు తాలూక కండవెల్లి పోష్టు కొత్తపల్లి.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

స్వగ్రామము రాఘవపురము

ది 25-1-1922 మకాంమార్టేరు

మహాశయులారా!

కృష్ణాజిల్లా తణుకు తాలూక మార్టేరుగ్రామములో మాశిష్యులకో అనువెల్లిగాదెవారి సత్రములో మకాంచేసియుండగా మాప్రియశిష్యులైన కట్టిబ్రహ్మయ్యవర్మ, వెంకన్నవర్మ, చిన్నఅప్పలరెడ్డివర్మ, సత్యరెడ్డివర్మ, మొదలగువారలు దిన 24-1-1922 మంగళవారము మాసన్నిధికివచ్చి ఆ య్యా, మేముక్షత్రియులమనియు మాకువేదోక్తప్రకారమాశీర్వచనము వగయిరాచేయవలసియున్నదనియు నుడివిజయార్థప్రకాశిక మూడవభాగ ము ప్రచ్ఛన్న రాజకులనిర్ణయమును జయార్థప్రకాశికాను బంధమునిచ్చిరి ఆగ్రంధములను మేముపరిశోధించి చూచుటయేగాక వారి ఆచారమును బట్టి నిపైగ్రంధములనుబట్టిన్ని వారికి వేదోక్తవిధి కర్హతగలదని మామదికిఁ దోచుటయేగాక జయార్థ ప్రకాశికానుబంధములో నింతకుఁ బూర్వము

శ్రీమద్వేదమార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్యోభయవేదాంత ప్రవర్తకులైన గుదిమెళ్ళ శ్రీమాన్ తిరుమలపెరుమాళ్ళాచార్యులవారు వారిశిష్యులకు వేదోక్తప్రకారము కార్యక్రమములు జరుపుచున్నట్లు వ్రాసియుండుటచే నాప్రకారము మాకు నొకపత్రికవ్రాసియిచ్చి వేదోక్తప్రకారముగా ఆశీర్వచనము వగయిరాచేసి యిటులనే మాసాంఘీకులకుగూడ బోధించి వేదోక్తప్రకారము కార్యక్రమములు జరుపవలసినదని మాశిష్యులుగోరగా వేదోక్తప్రకారము ఆశీర్వచనము వగయిరాచేసి యీపత్రికవారికి వ్రాసియివ్వడమైనది.

ఇట్లు

నల్లాంచక్రవర్తుల నరసింహాచార్యుల అయ్యవార్లంగారు

25-1-1922 } స్వగ్రామము రాఘవపురము ఏలూరు తా॥ చింతలపూడి పోష్టు

సన్ ౧౩౪౩ హిజిరిలో నైజాంప్రసిడెన్సి బాబెహుకుమతునందు రెడ్లనుదక్కను క్షత్రియులని న్యాయాధికారిచేత నిర్ణయింపఁబడినది, ఇట్లు రెడ్డిజాతి సత్క్షత్రియజాతియని వెల్లడియగుచుండ రెడ్డిజాతి శూద్రజాతియనుటయు నజ్ఞాన విబృంభితమే కాని మఱియొండుకాదు.

అనవేమారెడ్డి అఘమర్షణ స్నానమొనరించినట్టుల కాశీఖండము నందలి క్రిందిపద్యముబోధించుటచే రెడ్డివీరులు క్షత్రియులనుటకు సందియముండదు.

సీ॥ త్ర్యంబకాచలకన్య కాంబూపురంబున
నఘమర్షణస్నానమాచరించి।
సిద్ధమైనమడుంగుసిరాకవిధోవతి
కనకమేఖలతోడఁగటిఘటించి।

మూలమంత్రాక్షరంబుల భూతిమంత్రించి
పుండ్రకంబులు ఫాలమునధరించి।
శ్రోత్రముత్యములతో రుద్రాక్షమాలికా
నక్షత్ర రళితంబు నలుత దాల్చి।

పుండరీకాసనమునఁగూర్చుండిశంభు।
నర్చనము సేయునపుడు మహాప్రమథుఁడు।
చాలనొప్పారు రెండవ శంభునట్లు।
వీరనారాయణుఁడు రెడ్డివేమవిభుఁడు॥

శా॥ చంచల్లీలలహస్తకంకణమణిచ్ఛాయల్ పిసాళింపఁబూ।
జించున్ వేమమహీవిభుండు నవరాజీవంబులన్ గల్వలన్।
బ్రాంచత్కాంచన పుష్పకేసరముల్ప్రసాదపంచాక్షరిన్
మంచున్ గొండయనుంగు బెండ్లికొడుకున్ మధ్యాహ్నకాలంబునన్॥

కాశీఖండము శ్రీనాథునిది

పై పద్యములయందు వేమభూపాలుఁడు నిత్యమున ఘమర్షణస్నానము పంచాక్షరిపూజజేయువాఁడని తెలుయును. పంచాక్షరిపూజ "ఓంనమశ్శివాయ" యనుప్రణవ పంచాక్షరి పదోచ్చారణాధికారము శూద్రులకు లేదుకాన పంచాక్షరిజపము రెడ్డివీరుఁడుచేయుట క్షత్రియత్వమునకుఁ దార్కాణము ఇక అఘమర్షమణస్నానముఇది బ్రాహ్మణుఁడు క్షత్రియుఁడు చేయఁదగినవారు శూద్రునకీ స్నానాధికారము లేదు. "సీ. సచ్ఛాత్రుఁడగుచు నిచ్చలులేచియయ్యేటన ఘమర్షణ స్నానమాచరించి" అని ప్రవరాఖ్యుని అఘమర్షణ స్నానవిధి ప్రశంసింపఁబడినది అఘమర్షణస్నానము వరుణసూక్త

ములోని ‶హిరణ్యశృంగంవరుణంప్రపద్యే″ అను మంత్రాది ప
ఠనముతో స్నానముచేయుట ఈ స్నానము శూద్రునకు లేదు.
రెడ్డివారికెప్పుడఘమర్షణ స్నానమున్నటులఁ, జెప్పఁబడినదో
అపుడు క్షత్రియులని విశ్వసింపక తప్పదు ఇట్లుప్రత్యక్షము
గా క్షత్రియజాతియని తెలియుకులము గావున సమకాలికుఁడ
గు యెఱ్ఱాప్రెగడ అన వేమునికులము చతుర్థజాతియనుసంది
గ్ధపదమువాడక క్షత్రియపద పర్యాయములగు రాజభూపాల
పదములనే తన హరివంశమునఁబ్రయోగించెను. కొండవీటి
రెడ్డివీరులయొక్క కొన్ని శాసనములలో వీరికులము ‶తస్మా
త్కంఠ భిదఃపదాదు దభవద్వర్ణో గుణార్ణోనిధిః″ అని నామ
నిర్దేశము లేక చెప్పఁబడెను. పలువురు రెడ్డివీరులను కవులు.
గ్రంథాంతరములందు శాసనాదులయందు రెడ్డిపదము వాడక
రాజపర్యాయనామములతోఁబ్రశంసించిరి. స్త్రీలకుఁబూర్వ
శాసనములలో ‶సాని″ నామముపయోగింపఁబడెను సంస్కృ
త శాసనగ్రంథములలో రెడ్డినామముపయోగింప నియ్యకొన
క కొందఱుకవులు రెడ్డివీరుల నామాంతమున రెడ్డిపదమునకు
బదులు క్షత్రియ పర్యాయపదములు వాడిరి ఇందుచేఁగొన్ని
శాసనములు రెడ్లవని సాహసించి నిరూపింపవీలుకలుగదయ్యె
ను. రెడ్డివారు పదునాఱవశతాబ్దమువఱకు క్షత్రియులమని
చెప్పుకొనుచు క్షత్రియులతో బాంధవ్యము గావించిరనియు
నిప్పటికి నిశ్చయించుకొనఁగలిగితిమి. ఈ రెడ్డిశాఖయందలి

అంతశ్శాఖలు ఇన్ని శాఖలగుటకుఁ గారణములు ఇందితరవర్ణస్థులుకలియ వీలులేని హేతువులు ఈ జాతివారొక్కొకచోట సమృద్ధిగానుండుటకుఁ గారణములు రాబోవు ప్రకరణమునఁబరిశీలించుదము.

అయిదవప్రకరణము.

సంపూర్ణము

శ్రీ

శ్రీరస్తు

రెడ్డికుల నిర్ణయచంద్రిక

ఆరవప్రకరణము.

-ంపింపింపింపింపిం-

రెడ్డివారాంధ్రదేశమునకు నాంధ్రభాషకుఁ నాంధ్రులకు గావించినసేవ అపారమైనది. శిల్పములనుద్ధరించిరి మొక్కపో యిన యాంధ్రపరాక్రమమునకు మెఱుంగువెట్టి యాంధ్రజాతీ యతనుంగాపాడిరి. శ్రీనాథుఁడు పట్టమెట్టసోమనాథకవి నిశ్శంక కొమ్మ నామాత్యుఁడు కాణాదము పెద్దనసోమయాజి వెన్నెల కంటి సూరన ఎఱ్ఱాప్రగడ రాపాకలక్ష్మీపతి లోనగు ఆంధ్రమ హాకవులు రెడ్డివీరుల పతాకచ్ఛాయల సుఖజీవనులై సారస్వతభి క్షాప్రదాతలైరి పెదకోమటి వేమారెడ్డి-కాటయవేముఁడు కు మారగిరి కామినేనిమల్లారెడ్డి యెల్లారెడ్డి గద్వాలసోమభూ పాలుఁడుజనుంపల్లి అష్టభాషాగోపాలరెడ్డిలోనగు నృపాలురుక వులైవ్యాఖ్యాతలై భాషననేక విధముల నభ్యున్నతికిఁదెచ్చిరి. ఆకాలమున నాంధ్రదేశమున గర్ణాటమున రెడ్డివీరులు గట్టినదు ర్గరాజములగుకొండవీడు అద్దంకి,కొండపల్లి, కంబముమెట్టు. కో

రుకొండ, భువనగిరి, మెదకు, రాయచూరు. గద్వాల, లోనగు దుర్గము లాంధ్రజాతీయతకును సరిహద్దుల వలెన లరి దృశ్యప్రపంచమును దన్మయమునుగావించుచున్నవి రెడ్డి వీరులొసంగిన యగ్రహారాదికములచే నిప్పటికెన్ని కుటుంబము లో సుఖజీవనమున నలరారుచున్నవి శాస్త్రపురాణేతిహాస ములయందుఁ బ్రమాణభావముంచవలయునను బ్రాహ్మణు లమాటలవిశ్వసించి జాతీయధర్మములను నిలువంబెట్టినదీ రెడ్డి జాతి ధర్మ సంరక్షణార్థముకత్తిబట్టి యాంధ్రాభ్యుదయార్థము రాజ్యద్రవ్యతను త్యాగములను జేసినదీ రెడ్డిజాతి ధర్మసంస్థాప నార్థమై ఖండాంతరుల కత్తివాయికిమెడలొగ్గి పవిత్రక్షాత్రరక్త ముచేనాంధ్రజాతీయలక్ష్మినభిషేకించిపునీతముగావించి సజీవను జేసినదీ రెడ్డిజాతి,ఆంధ్రదేశమునుగర్ణాటమునునంతయు యవన వార్ధినిమగ్నముగావింపనున్నప్రకృతినెదురించి పెక్కుసంవత్సర ము లార్యధర్మములుగాపాడి కాలవాహినిలో సమధికైశ్వర్య ములతో విలీనమైనదీ, రెడ్డిజాతి రెడ్డివీరులుత్తర హిందూస్థాన మునుండి కర్ణాటముగోలకొండ దత్తమండలములులో నగునవి దర్శించుచు వేంగిదేశమువరకు వచ్చుచు నెటనెటరాజ్యవిప్లవ ములుగలుగుచుండెనో నచట స్వతంత్రపతాకముల నెత్తుచు నాంధ్రరాజన్యకుటుంబములతో సంబంధబాంధవ్యములు నెర పుచువచ్చుటచే వీరలనాంధ్రులని విశ్వసింపకతప్పదు రెడ్డివీరు లనామములు చరిత్రప్రపంచమున ననేక సంవత్సరములనుండి విశ్రుతమగుచున్నది.

రాష్ట్రకూటులే రెడ్లు రెడ్లే రాష్ట్రకూటులని యిదివరకే వ్రాసియున్నాము. రెడ్డిజాతీయులు చోళులతో, చాళుక్యుల

తో, విద్యానగర రాజులతో గాకతీయులతో బాంధవ్యములు నెరపిన పిమ్మట వేరు వేరు వంశములుశాఖలు నిందుఁ బయలుదేరెను. ఎన్నివిధములుగా రెడ్డిశాఖలుబయలువెడలినను వీరి సంబంధబాంధవ్యములు చంద్రసూర్యవంశక్షత్రియులతోడనే జరిగెను. ఇతరజాతులు తమలోఁగలియకుండుటకై తొల్లిటి రెడ్డివీరులుచేసిన కట్టుబాటులు శ్లాఘాపాత్రముగానున్నవి ఏసీమయందున్న రెడ్డివారా సీమవారమనిచెప్పుకొనిరి. ఇదివైదిక బ్రాహ్మణులలోని నాడీభేదమువంటిది. ఇటులనాడులంబట్టి సీమలనుబట్టివచ్చిన నామములుకొన్నియున్నను రెడ్లుక్షత్రియులనుట లుస్పష్టము.

వీరుతమరెడ్డిశాఖలోఁ గ్రొత్తవారుకలసి శాఖాసాంకర్య మొందకుండుటకు తెగ, లేక, సంఘము, గుంపు, అనుపేరుతో నంత శ్శాఖల నేర్పఱచుకొనిరి. శాఖఒకటియైనను ఒకసంఘమువారు మఱొక సంఘమువారితో బాంధవ్యముచేయరు. సంఘమనఁగాఁబరిమితిగలకొన్ని కుటుంబములుగాన సుపరిచితముగా నుంటవలన సాంకర్యమున కవకాశముండదు. అందుచేరెడ్డిజాతిలో మిశ్రజాతులు కలువలేదనియే చెప్పవచ్చును. వీరలు యవనులాక్రమించి వర్ణాశ్రమధర్మముల కపకారముచేయకుండ దేశముగాపాడిరనుటకు దృష్టాంతము శాసనములలోఁగలదు.

శ్లో॥ వరాహవద్వారిధివారిమగ్నాంధరామశేషాంయవనోదరస్థాం
సముద్ధరన్ప్రోలయనాయకేంద్రస్తతఃప్రతిష్ఠాపయతిస్మతద్వత్

తురుష్కైః సమాక్రాంతాస్తే చాన్యే కాపథభూభుజః
అగ్రహారాః పునర్దత్తా భూయో భువమభూషయత్ ॥

ఇటులనే అనవేముని ఉప్పుగల్లు శాసనమునందు సయితము వ్రాయఁబడియున్నది. ధర్మసంస్థాపనము కొఱకిటులఁ బాటుపడిన రెడ్డివారు చరిత్రమును బట్టిచూచిన క్షత్రియు లనుటకు సందియముండదు. రెడ్డివారికిఁ గొందఱకు ఋషిగోత్రములుకలవని లోగడప్రకరణములోఁ దెలిపియున్నాము. క్షత్రియులు వైశ్యులు పురోహిత గోత్రధారులుగా నుండఁదగునని యు నొకవేళ బ్రాహ్మణుఁడు రాజైనచో నతఁడు సయితము పురోహిత గోత్రముచేతనే వ్యవహరింపఁబడవలయు ననుభావముగల నీక్రిందిధర్మశాస్త్ర వాక్యములు దెలుపుటచే రెడ్డివీరులు తమతోఁటి క్షత్రియధర్మాచరణులుగా నుండఁదలంతురేని తమకు ఋషిగోత్రములు లేని వారలు పురోహితగోత్రములు ధరింప వచ్చును.

సూ॥ క్షత్రియవైశ్యయోరుపదిష్టాలిదిష్టగోత్రం ఉద్వాహతత్వే
అపిచ పురోహిత ప్రవరో రాజ్ఞాం" ఇత్యాశ్వలాయన
శ్రౌతసూత్రం ౧-౨. ౧౫.
కించపురోహితస్య ప్రవరేణ రాజాప్రవృణీతం ఇతి
విజ్ఞాయతే. ఇత్యాపస్తంబ ప్రవరకాండం ౧౧.

వ్యాఖ్య॥ పురం ఏనం దధాతి పురోహితః క్షత్రియోర్ద్వార్విహోమికః
అభిజన విద్యావృత్తసహితః తస్యప్రవరేణరాజా అభిషిక్తః
ప్రవృణీత బ్రాహ్మణోపిరాజ్యాం ప్రాప్తః పురోహితప్రవరేణ
ప్రవృణీతే" సూత్రప్రవర వ్యాఖ్య

సూర్యవంశ క్షత్రియులకుఁ బండ్రెండు గోత్రములు చంద్రవంశ క్షత్రియులకు నిరువదియైదు గోత్రములున్నటుల స్కాందమునందలి సహ్యాద్రిఖండమున నిట్లుచెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ సూర్యవంశోద్భవానాం హి గోత్రాణి ద్వాదశైవహి
పంచవింశతి సోమానాం గోత్రాణి మునిరబ్రవీత్
శ్లో॥ భారద్వాజః పూతమాషో వశిష్ఠః కస్యపస్తథా
హారీతో వృద్ధవిష్ణుశ్చ తథా బ్రహ్మ జనార్దనః
సౌబలః కౌటిమశ్చైవ మాండవ్యః కౌశికస్తథా
విశ్వామిత్రఋషిశ్రేష్ఠో ద్వాదశైతే ప్రకీర్తితాః

హారీతకు శ్రీవత్సయనియు జనార్దనకు ధనంజయ యని పాఠాంతరము లున్నటులఁ గొందఱుచెప్పుదురు.

చిరకాలమునుండి వేదాచారములఁ దొలంగిన రెడ్డివారు తమతొంటి క్షత్రియత్వము బడసి యజ్ఞోపవీతాదులు ధరించి క్షత్రియధర్మములతోఁబాటు క్షత్రియోచిత వైదిక కర్మలను ఆచరణములోనికిఁ దేవచ్చును గుణకర్మలచేత జాతివిభాగమేర్పడినటుల స్పష్టపడినది రెడ్డివీరు లాకాలమున క్షత్రియులె ఇందులకు శాసనాది సాక్ష్యములు గలవు వీరువ్యవహరించుకొను చతుర్థపదము పూర్వోక్తార్థమును బట్టి క్షత్రియ జాతిపర్యాయమెకాని శూద్రజాతిపర్యాయముకాదు వీరలలో యజ్ఞోపవీతధారణాదికము వేదాచారాదికములు క్రీ.శ.౧౯౭౦ వఱకున్నవి. బహుకాలము వేదాచారముదొరంగి జైనబౌద్ధాదిమతములన నుసరించిన జాతులు పూర్వాను వేద కర్మోచితమగు బ్రహ్మత్వము క్షత్రియత్వము బొందినటుల దేశచరిత్ర

ముల వలనఁ దెలియును బ్రాహ్మణునకు బదులునాలుగు సంవత్సరముల వఱకు క్షత్రియునకు నిరువదినాల్గు సంవత్సరములవఱకు నుపనయన విధిజరుగకున్న యెడల వ్రాత్యుఁడ నంబడును ఇట్టి వ్రాత్యదోషము వ్రాత్యస్తోమయజ్ఞము గావించినచో నివారణమగును. పిమ్మట యజ్ఞోపవీతము ధరింపవచ్చునని విజ్ఞులు నిశ్చయించినారు ఇందునుగూర్చి మన శాస్త్రములు చెప్పునంశమునుగూడఁ దెలిసి కొనుట కర్తవ్యము.

"త్రిపురుషం పతితసావిత్రీకాణాం అపత్యేసంస్కారో నాధ్యాపనంచ"

ఈ సూత్రము మూడు పురుషాంతరములుపనయనాది సంస్కారములులేని వారికి వేదాధికారముండదని చెప్పుచున్నది.

"తేషాంసంస్కారేప్సు వ్రాత్యస్తోమే నేష్ట్వా కామమధీయీరన్ వ్యవహార్యాభవంతీతి వచనాత్ వ్రాత్యస్తోమే నేష్ట్వాత్రైవిద్య వృత్తింసమాతిష్ఠేయుః తేషాంతతఊర్ధ్వం భుంజీతయా జర్యైచ్చైతాన్.

ఈ విధముగా శ్రుతిస్మృతులు వ్రాత్యస్తోమానంతరము యజ్ఞోపవీత ధారణమును కూలించుచున్నవి. కాత్యాయన సూత్రములు మాత్రము అల్పప్రాయశ్చిత్తములతోను పనయనాదుల నొనరింపవచ్చునని విధించుచున్నవి. ఇతనా

పస్తంబుఁ డీవిషయంబున నేమి చెప్పెనో తెలిసికొందము.

,,తస్మాదస్యప్రపితా మహాదేర్నానుః స్మర్యతే
ఉపనయనంతేషాం త్రైవిద్యకం బ్రహ్మచర్యంచరేత్
అథోపనయనం అపస్తంబవచనము.

మూఁడు పురుషాంతరములలోనేవంశమునం దేని ఉపనయనము లేకున్నచో బ్రహ్మచర్య దీక్షాసహితముగాను పనయనముగావింప నగునని యాపస్తంబులు సెలవిచ్చిరి. వ్రాత్యస్తోమముచేసిఎన్ని తరములుపనయనాదులు లేనివాఁడు పూతుఁడయి యజ్ఞోపవీతము ధరించి వైదిక కర్మలుగావింప శక్తుఁడు కావున వ్రాత్యస్తోమాదులచే నుపనయనములు చేయించి రెడ్డివారిని క్షత్రియ విధులనవలంబింపఁ జేయనగును.

ఇటులఁ బూర్వాలెవ రేని ప్రచ్ఛన్న క్షత్రియులౌనరించి క్షత్రియత్వము బడసి రాయను నంశమును విమర్శించి తిమేని శివాజి చక్రవర్తి దృష్టాంతము కాగలదు.

శివాజిచక్రవర్తి తననలువది రెండవయేట నిరువురు కుమారులు గలిగినపిమ్మట నొక పరిషత్తునేర్పరచి షట్శాస్త్రవిదుఁడును, చతుర్వేదపారంగతుఁడునగు కాశీగాగాభట్టు లోనగు మహా విద్వాంసుల యభిప్రాయాను సారముగ వ్రాత్య స్తోమముగావించి యజ్ఞోపవీతము ధరించినటుల శివాజి చరిత్రమున కీర్తి శేషులయిన కే. వి. లక్ష్మణరావు ఎంఏ. గారు వ్రాసియు

న్నారు. విస్తరమందుఁజూడనగు" శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధేచాప్యపలాయనం దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రంకర్మ స్వభావజం॥" అని క్షత్రియ ధర్మములు మనపెద్దలు నిశ్చయించిరి. గుణముల చేతఁగాక జాతిచేతఁగూడ రెడ్డివారు క్షత్రియులని తెలియునపుడు వ్రాత్యస్తోమాదులొనర్చి సశాస్త్రీయముగా యజ్ఞోపవీతములు ధరించి వేదోక్తమగు క్షత్రియధర్మమవలంబించుటలో నధికార మొసంగవలసిన భారము విద్వాంసులపై నున్నది. స్థానాంతర నివాసాదికములచే శాఖోప శాఖలుగా నున్నను రెడ్డికుల మంతయు నొకటియేయని చెప్పవచ్చును. రెడ్డిశాఖలోని అంతర్భేదములు కేవః దూరస్థల నివాసములంబట్టియు సంఘసమావేశముల కనుకూల పరిస్థితులాకాలమున లేకపోవుటచేత నేర్పడినవే కాని వేరుకాదు రెడ్డిశాఖవివిధాంత శ్శాఖలతోనున్నను ప్రత్యేకజాతిగనే వ్యవహరింపఁ బడినటుల శాసనాధారములు గలవు.

ఆంధ్ర దేశ రాజ్యరక్షగుణ (రాచగుడి) ర్విరోధినదావనః
రెడ్డికుల కాలపల్లవరాయ ఇతిప్రాయశోఖ్యాః

రాజరాజుముద్దునూరిశాసనము

ఇటులనే రెడ్డిశాఖ చిరకాలమునుండి ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వముతోఁ బేర్కొందె ననుటకు నెన్నియో యాధారములు చూ

పనగును. కొన్ని శాసనములలో రెడ్డిపదమునకుఁ బర్యాయప దముగా నామాంతమున రాజపదము వాడంబడినది ఇది సర్వ త్రరెడ్డివారి సంస్కృత శాసనములలోఁ గాననగును రెడ్డివారి లోఁగూటస్థులు కొందఱు రాజపదవాచ్యులు గాగానవత్తురు వీరును వ్యవహారమున రెడ్డిపదము గలవారుగానెయుందురు ఈ రెడ్డివారు కేవల పరిపాలకులు గానుండుటచేతనే గ్రామపాల కుని రెడ్డియని నతని ధర్మము రెడ్డికమని మనవారు వ్యవహ రించిరి.

భాషాప్రపంచమునందు రెడ్లవలె రెడ్డిపదముగూడగౌ. రవపాత్రముగ వ్యవహరింపఁబడినది. క్షత్రియచూడామణుల లగు రెడ్డివీరులు జాతీయసూచకమగు రెడ్డిపదము బుద్ధిపూ ర్వకముగవదలి కర్ణాటదేశమునందలి రాజపదపర్యాయ శబ్ద మగు రావు పదముతో వ్యవహరింపఁబడుచున్నారు.

శత్రుసంహార శతకమున నొకపూర్వ కవి దేవునినె రెడ్డి దప విశేషణవాచ్యునిగానభివర్ణించెను కవిఆపద్యమునఁ బ్రభు సూచకమగురెడ్డిపదమును దేవునికి నుపయోగించి రెడ్లయెడఁ గృతజ్ఞుఁడయ్యెనని తెలిసికొనవలయును

సీ॥ మలలపైపెద్దహోబలము సింగారెడ్డి మంగళగిరికోట మరుగురెడ్డి
పొలుపొందుమారకాపురము చెన్నారెడ్డిరంజిల్లునుదయాద్రిరామిరెడ్డి
వెలయుతిరువత్తూరు వీరరాఘవరెడ్డి వన్నెవాసుల కంచివరదరెడ్డి
పటుకెక్కినగండికోట మాధవరెడ్డి తగుతాటిపర్తి చింతాలరెడ్డి

గీ॥ చేయుకాపు దనమ్ముల చేతనీకుఁ గోర్కెఁ బుట్టెనొ తిరుమలకొండరెడ్డి
మగతనము మానికాపైన నగవుగాదె। శత్రుసంహార వేంకటాచలవిహారా

ఈ పద్యమందలి రెడ్డిపదమూ యాక్షేత్రస్వాములగు వేల్పుల కే పర్యాయపదమైనది. రెడ్డిజాతియాంధ్రుల గౌరవము నెటులఁజూరగొన్నది తెలియఁగలదు. రెడ్డివీరులశాసనము లింక నెన్నియో పరిశీలింపఁబడవలసియున్నది. అపుడుగాని సమగ్రమగు రెడ్డివీరులజీవితము ప్రకటింపవీలుగలుగదు. రెడ్డివారిని గూర్చి చిలుకూరి వీరభద్రరావు పంతులువారు రాష్ట్రకూటులె రెడ్లనియు వీరిని క్షత్రియులుగాఁ బరిగణింపవలసినది గాని శూద్రులుగాఁబరిగణించుట శాస్త్రవిరుద్ధమని వ్రాసిరి

కడపమండలములోని చోడులు 700 గ్రామములుగలిగిన రేనాడు పాలించుచుండాముకరికాల చోడునివంశజులమని చెప్పుకొనిరి. వీరుసింహలాంఛనులు. బస్తరులోని చక్రకోట్యము పాలించిన ధారావర్షునిసామంతుఁడు చంద్రాదిత్యుఁడు కరికాలచోడుఁడు సూర్యవంశజులు. కాశ్యపగోత్రులు సింహలాంఛనులు. రేనాటిరెడ్లునయితము సింహలాంఛనులగుటచేనై నుదహరించిన చోడుల సంబంధబాంధవ్యమొనరించితుదకుసింహలాంఛనులమని చెప్పికొనిరి కాబోలు రెడ్డివారిలో చోడవారనునొక తెగవారు కలరిందుచే రెడ్డివారుపూర్వోక్త ప్రకాము చోడుల [illegible] చోడవారమని వ్యవహ

రించుకొని నటులఁదెలియుచున్నది దీనివలన స్పష్టపడినది యేమనగా రెడ్డివారలు సుక్షత్రియులయినందుననే సూర్యవంశజులగు చోళులు సంబంధ బాంధవ్యములు విరివిగా సలిపిరనుట నిశ్చయమైనది. ఇటులనె పల్లవులతో సంబంధ మొనరించి పల్లవాదిత్యయను బిరుదమువహించి రనుటకుఁ గొండవీటి రెడ్లు కొందఱు పల్లవాదిత్య బిరుదాంకులుండుటయె నిందులకాధారము ఇట్లెన్నివిధములనో చరిత్రప్రశస్తిగడించి యాంధ్రదేశమునందంతటను సుప్రసిద్ధమైయున్న రెడ్డిశాఖ క్షత్రియశాఖ యనుటకుపలబ్ధాధార ములతో నీ గ్రంథమును స్వల్పజ్ఞానముతో నెటులో ముగింప గలిగితిమి.

ఉపసంహారము

ఆంధ్రభాషా చరిత్రమున నాంధ్రదేశ చరిత్రమున రెడ్డితెగ ప్రత్యేక స్థానము వహింపఁగలదు. వీరు క్షత్రియులని వివిధాధారములచే: నిర్ధారణము చేయుటచే సోదరాంధ్రులు రెడ్డివారిని క్షత్రియులనుటలో సంశయింపరని మావిశ్వాసము. రెడ్డివారిలో సంస్థానాధీశులు, భూస్వాములు, (దేశముఖులు,) న్యాయాధికారులు, పటేండ్లు వర్తకులు ధనవంతులు సారస్వత మాధుర్యము చవిఁజూపఁగలకవులు. సాహిత్య చక్రవర్తులగు పండితులు. త్యాగమూర్తులగు దేశభక్తులు విమర్శక శిరోమణులు పలువురు కల్గరు.

సంఘోద్ధరణ శక్తి ఒకని యందు లేదు. సమర్థులగు రెడ్డిసోదరు లందఱిపైఁగలదు కవులు రెడ్డివీరుల జీవితములు గానము చేయ వలసియున్నది చరిత్రకారులు రెడ్డికవుల ప్రత్యేక జీవితములతో సంపుటములు నింపవలసియున్నది. పరిశోధకులు రెడ్డిరాజుల శాసనములు కృత్యాదులు సమన్వయించి సమగ్ర చరిత్రము లిఖింపవలసి యున్నది. త్యాగమూర్తులు రెడ్డి కవులు వ్రాసిన గ్రంథములు సవిమర్శనముగాఁ బ్రకటింపవలసియున్నది. చిత్రకారులు రెడ్డి వీరుల నాటిదృశ్యములఁ జిత్తరువులుగాఁ జేయవలసియున్నది.. భిన్నభిన్నవిషయ పరిజ్ఞానముగల రెడ్డిసోదర మహాశయులీ యంశములలోఁ దమజీవితము నుపయోగించెదరేని సమగ్రమగు రెడ్డిచరిత్రము భాషాసతికి లభించును ఇదియంతయు ధనవంతులు త్యాగమూర్తులునగు రెడ్డిమహాశయుల చేతిలోనున్నది. రెడ్డిరాజుల సంస్థానములు నిజామురాష్ట్రమునందేవిశేషముగఁ గలవు. ఈ సంస్థాన ప్రభువులు సమగ్రములగు నాధారములతోఁ దమసంస్థాన చరిత్రములు సచిత్రముగాఁబ్రచురించి తమపూర్వులు బాంధవులు ఆస్థాన కవులు వ్రాసిన గ్రంథములఁ బునరుద్ధరించి నిజ జాతీయ ధర్మమును బ్రకటించి ఆంధ్రభారతి నలంకరించుట ధర్మమనియు నికనైనదామ్తుమ క్షత్రియులమని తలంచి సమగ్రవాఙ్మయభాగము నలంకరించుట కర్తవ్యమని రెడ్డివీరుల చెంత సవినయముగ గోరుచు క్షత్రియకుల దర్పణమను నా

మాంతరముగల రెడ్డికులనిర్ణయచంద్రిక యను ,నీ గ్రంధము ముగించుచున్నారము. ఈ యుత్తమజాతిభాషకు దేశమునకు నొనరించిన మహత్తరసేవకు జ్ఞాపకార్థ మీగ్రంధము వ్రాసి కృతార్థులమైతిమి.

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం
న్యాయేణ మార్గేణ మహీంమహీశాః
గోబ్రాహ్మణే భ్యశ్శుభమస్తునిత్యం
లోకాస్సమస్తాస్సు ఖినోభవంతు

ఆరవప్రకరణము
సర్వము సంపూర్ణము

-o-

గోలకొండ ముద్రాక్షరశాల.

తెనుగు, ఇంగ్లీషు, ఉర్దూ భాషలలో అన్ని విధములగు అచ్చుపనులు సరసమైన ధరలకు చేయబడును. మా ముద్రాయంత్రము ఎలెక్ట్రిక్ శక్తిచే నడుపబడు చున్నది. ఇందు అచ్చుపనులు అందముగా చేయబడును. రేట్ల విశేషము తెలిసికొనగోరువారు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాసి తెలసికొనుడు.

ఇట్లు
మేనేజరు

గోలకొండ ముద్రాక్షరశాల

తూర్పు బజారు

దక్షిణ హైద్రాబాదు

గోలకొండపత్రిక

ప్రతి బుధవారము, శనివారము ప్రకటిం

ఆంధ్ర దేశమందలి మొదటి అర్ధవారప

ఇందు పండితులచే వ్రాయబడిన వాఙ్మ
రీత్రిక, వ్యవసాయ వ్యాసములును, స్థానిక
విదేశవార్తలును, బజారు ధరలును, ప్రవ
లును, చిన్నకథలును వేమేల ఆంధ్రభాష
కిని, దేశాభివృద్ధికిని అవసరమగు విషయమ
యు ప్రకటింపబడును, ప్రతి ఆంధ్రుడును
గినది. సంవత్సర చందా రు. ౭-౦-౦ మా
అర్ధ సంవత్సర చందా రు. ౩-౧ ౨-౦
పత్రిక ఉచితము.

మాపత్రికకు నిజాంరాష్ట్రమందే
టిష్ ప్రాంతమునందు విశేష ప్రచారము
కాన ఇందు ప్రకటనలు వేయించువారు ల
పొందగలరు. ప్రకటన రేట్లు చౌకగ నిర్ణయిం
వి. వలయువారు మేనేజరుకు వ్రాసి ప్రకటన
ను, మాదిరి పత్రికయును తెప్పించుకొనవలెన

సురవరము ప్రతాపరెడ్డి } గోలకొండ పత్రిక,
సంపాదకుడు } పుబజారు హైదరా

